

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**HALK KÜTÜPHANELERİNİN TOPLUMSAL ROLÜ VE
ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİNİN KULLANIM
ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Güliz Şahin

Ankara-2007

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**HALK KÜTÜPHANELERİNİN TOPLUMSAL ROLÜ VE
ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİNİN KULLANIM
ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Güliz Şahin

Tez Danışmanı

Doç.Dr.Doğan Atılgan

Ankara-2007

ÖNSÖZ

İnsanların hayatında olduğu gibi toplumların yaşamında da önemli olaylar, keskin dönemeçler vardır. Bunlar insan kitlelerini derinden sarsarlar ve büyük toplumsal değişmelere neden olurlar. 15. yüzyılın ikinci yarısında matbaanın icadı ile uygarlık ve kültür tarihi başlamış, bilgi ve düşünceler yeryüzüne hızla yayılmış, kitap yaratılmıştır. Matbaa olmasaydı kitap da olmazdı. Dolayısıyla matbaa olmasaydı kütüphaneler de olmazdı.

Okumak insanlar için en yararlı en zevkli ve yetiştirici bir alışkanlıktır. Aydın olmanın gereğidir bu. Güneş dünyayı kitap insanları aydınlatır. Bir ulusun düşünsel kalkınmasında kütüphanelerin oynayacağı roller okulların görevleri kadar önemlidir. Bu nedenle kütüphanelerimizin çok olması ve kütüphanecilerimizin çok iyi yetiştirilmesi gerekir. Çocuklara okuma zevki verebilmede, gençlerin yetişmesinde ve bir ülkenin kalkınmasında kitapların ve kütüphanenin ne kadar önemli olduğu herkesçe bilinmektedir. Halk kütüphaneleri ise yalnızca öğrencilere değil okul dışında olanlara, okulla ilgileri kesilenlere kısaca herkese her türlü bilgiyi verebilecek kuruluşlardır.

Son yıllardaki teknolojik gelişmeler de toplumları derinden sarsmış, bilgi ön plana çıkmış ve bilgiyi elinde tutan toplum gücü yakalamıştır. Bilgi toplumunun içine dahil olabilen ülkeler kütüphanelerin özellikle de halk kütüphanelerinin önemini farkına vararak bu kütüphanelerin günümüzdeki yenilikleri yakalayabilmesi adına birçok projeler geliştirmişlerdir. Bu projeler kütüphanelerin bilgi toplumundaki önemini göstergesidir. Bizler de bir ulusun bilim, sanat ve edebiyat alanında, teknik konularda oluşturduğu her çeşit bilgi

kaynağını toplayarak kuşaktan kuşağa hizmet sunan bu ulusal hazinelerin değerini bilmeli ve bu hazinelerden yararlanmalıyız.

Araştırmamızda Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesinin, görüşme ve anket yoluyla toplanan bilgiler çerçevesinde kullanım etkinliği belirlenmeye çalışılmış, halkımızın bu kütüphaneden ne derece yararlandığı ve ne kadar bilinçli olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmam boyunca sabırla katkılarını benden esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Doğan Atılđan'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Gülız şahin

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	VII
TABLolar LİSTESİ	IX

I. BÖLÜM : GİRİŞ

I.1. PROBLEM	2
I.2. VARSAYIM	3
I.3. KAPSAM	4
I.4. YÖNTEM	5
I.5. KAYNAKLAR	6

II. BÖLÜM : HALK KÜTÜPHANELERİ

II.1. TANIM	7
II.1.1. MERKEZ KÜTÜPHANE	8
II.1.2. ŞUBE KÜTÜPHANELERİ	8
II.1.3. ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ	8
II.1.4. GEÇİCİ KİTAPLIKLAR	9
II.1.5. GEZİCİ KÜTÜPHANELER	9
II.2. HALK KÜTÜPHANELERİNİN AMACI	10

II.3.HALK KÜTÜPHANELERİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR	13
II.3.1.KULLANICI.....	14
II.3.2.DERME	15
II.3.3.PERSONEL	16
II.3.4.BÜTÇE	16
II.3.5.BİNA.....	16
II.4.HALK KÜTÜPHANELERİNDE VERİLEN HİZMETLER	18
II.4.1.YÖNETİMSEL HİZMETLER	18
II.4.2.TEKNİK HİZMETLER	19
II.4.3.KULLANICI/OKUYUCU HİZMETLERİ.....	24

III. BÖLÜM:HALK KÜTÜPHANELERİNİN KULLANIMI

III.1.OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA HALK KÜTÜPHANELERİNİN ROLÜ	32
III.2 YAŞAM BOYU ÖĞRENME SÜRECİNDE HALK KÜTÜPHANELERİ	36
III.3. HALK KÜTÜPHANELERİNİN BÖLGESEL KATKISI	38

IV. BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE HALK KÜTÜPHANELERİ VE TÜRKİYE

IV.1. PULMAN-XT PROJESİ.....	44
IV.2. CALİMERA PROJESİ	48

IV.2.1. CALİMERA PROJESİNDE SOSYAL POLİTİKA	49
IV.2.2. CALİMERA PROJESİNDE YÖNETİM.....	51
IV.2.3. CALİMERA PROJESİNDE TEKNİK KONULAR	52
IV.3. AVRUPA ÜLKELERİNDE HALK KÜTÜPHANELERİNİN YERİ	55
IV.3.1. AVRUPA ÜLKELERİNDE VERİLEN HALK KÜTÜPHANESİ HİZMETLERİNE GENEL BAKIŞ.....	58
IV.3.1.1.TOPLUMSAL POLİTİKA İLKELERİ.....	59
IV.3.1.2.YÖNETİM İLKELERİ	68
IV.3.1.3. TEKNİK İLKELER	72

V. BÖLÜM : ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİNDE GENEL DURUM

V.1.ETİMESGUT İLÇESİ	79
V.2. ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ.....	81
V.2.1.KULLANICI	81
V.2.2.DERME	82
V.2.3.PERSONEL.....	83
V.2.4.BÜTÇE.....	83

V.2.5.BİNA	84
V.2.6.YAPILAN ETKİNLİKLER	84
V.3. ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİNİN KULLANIM ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	85
V.3.1. EİHK ÜZERİNE KULLANICIYA YÖNELTİLEN ANKET SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	85
V.3.2.EİHK ÜZERİNE HALKA YÖNELTİLEN ANKET SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	100
V.3.3. GENEL DEĞERLENDİRME.....	110
VI. BÖLÜM : SONUÇ VE ÖNERİLER	
VI.1.SONUÇ	113
VI.2.ÖNERİLER	117
ÖZET.....	123
SUMMARY	125
KAYNAKÇA.....	127
EKLER.....	144
EK I. GÖRÜŞME SORULARI.....	144
EK II. ANKET SORULARI	151
II.1. KULLANICIYA YÖNELTİLEN ANKET SORULARI.....	151
II.2.HALKA YÖNELTİLEN ANKET SORULARI.....	157

KISALTMALAR

ALA	: American Library Association
AB	: Avrupa Birliği
BKS	: Bütünleşik Kütüphane Sistemleri
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BT	: Bilgi Toplumu
BTT	: Bilgi Toplumu Teknolojileri
CD	: Compact Disk
CD-ROM	: Compact Disk-Read Only Memory -Sadece Okunur Hafıza
EİH	: Etimesgut İlçe Halkı
EİHK	: Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesi
FINFO	: Danimarka'da Etnik Azınlıklar İçin Bilgi
HTML	: Hypertext Markup Language – Yardımlı Metin İşaretleme Dili
IFLA	: International Federation of Library Association and Institutions - Kütüphane Kurum ve Enstitüleri Uluslararası Federasyonu
KİEN	: Kamu İnternet Erişim Noktaları
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
KYGM	: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

- OCLC** : Online Computer Library Center –Çevrimiçi/Etkileşimli
Bilgisayar Kütüphane Merkezi
- PULMAN** : Public Libraries Mobilising Advanced Networks - İleri Ağları
Hareketlendiren Halk Kütüphaneleri
- TKD** : Türk Kütüphaneciler Derneği
- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- UNESCO** : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization -
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
- WAP** : Wireless Application Protocol - Kablosuz Uygulama Protokolü
- XML** : Extensible Markup Language –Genişletilebilir İşaretleme Dili

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	: Kullanıcıların yaş durumuna göre dağılımı	86
Tablo 2	: Kullanıcıların cinsiyet durumuna göre dağılımı	86
Tablo 3	: Kullanıcıların meslek durumuna göre dağılımı	86
Tablo 4	: Kullanıcıların eğitim düzeyine göre dağılımı	87
Tablo 5	: Kullanıcıların/Ailelerinin aylık kazancına göre dağılımı	87
Tablo 6	: Kullanıcıların ailelerinin eğitim düzeyine göre dağılımı.....	88
Tablo 7	: Kullanıcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiğine göre dağılımı	88
Tablo 8	: Kullanıcıların ilk ne zaman EİHK'ne geldiğine göre dağılımı	89
Tablo 9	: Kullanıcıların ilk ne amaçla EİHK'ne geldiğine göre dağılımı	89
Tablo 10	: Kullanıcıların kendilerini ilk EİHK'ne gelmeye teşvik edenlere göre dağılımı	90
Tablo 11	: Kullanıcıların EİHK'ne ne sıklıkta geldiğine göre dağılımı	90
Tablo 12	: Kullanıcıların EİHK'ne gelmekten memnun olup olmadığına göre dağılımı.....	91
Tablo 13	: Kullanıcıların EİHK'nde kendilerini rahat hissedip hissetmediğine göre dağılımı.....	91

Tablo 14	: Kullanıcıların EİHK'ni kullanmayı bilip bilmediğine göre dağılımı	92
Tablo 15	: Kullanıcıların EİHK'ni kullanmayı nasıl öğrendiğine göre dağılımı	92
Tablo 16	: Kullanıcıların EİHK'nde ders kitabı dışında ödünç alma hizmetini kullanıp kullanmadığına göre dağılımı	92
Tablo 17	: Kullanıcıların EİHK personelinden memnun olup olmadığına göre dağılımı	93
Tablo 18	: Kullanıcıların EİHK hizmetlerinden memnun olup olmadığına göre dağılımı	93
Tablo 19	: Kullanıcıların EİHK'nde istediği kaynağı bulup bulamadığına göre dağılımı	94
Tablo 20	: Kullanıcıların EİHK'nde, yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olup olmadığına göre dağılımı	94
Tablo 21	: Kullanıcıların EİHK'nde, yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olmak isteyip istemediğine göre dağılımı	94
Tablo 22	:Kullanıcıların EİHK'nde düzenlenen konferans, panel, söyleşi, oyun, tartışma, gösteri gibi etkinliklerden haberdar olup olmadığına göre dağılımı.....	95

Tablo 23	: Kullanıcıların etkinliklerden haberdar olduğunda katılıp katılmayacağına göre dağılımı	95
Tablo 24	: Kullanıcıların EİHK'nin okuma alışkanlıklarına katkıda bulunup bulunmadığına göre dağılımı.....	96
Tablo 25	: Kullanıcıların EİHK'nin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını isteyip istemediğine göre dağılımı	96
Tablo 26	: Kullanıcıların EİHK'nden neler kazandığına göre dağılımı	97
Tablo 27	: Kullanıcıların EİHK'nde verilmesini istediği hizmetlere göre dağılımı.....	97
Tablo 28	: EİH'nin yaş durumuna göre dağılımı	100
Tablo 29	: EİH'nin meslek durumuna göre dağılımı	100
Tablo 30	: EİH'nin eğitim düzeyine göre dağılımı	101
Tablo 31	: EİH'nin / Ailelerinin aylık kazancına göre dağılımı	101
Tablo 32	: EİH'nin ailelerinin eğitim düzeyine göre dağılımı.....	102
Tablo 33	: EİH'nin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiğine göre dağılımı.....	102
Tablo 34	: EİH'nin bulunduğu bölgede nerede bir halk kütüphanesi olduğunu bilip bilmediğine göre dağılımı	103
Tablo 35	: EİH'nin bilgi edinme ihtiyacı duyup duymadığına göre dağılımı.....	103

Tablo 36	: EİH'nın bilgi edinmek için hangi yollara başvurduğuna göre dağılımı.....	104
Tablo 37	: EİH'nın EİHK'ne gidip gitmediğine göre dağılımı.....	104
Tablo 38	: EİH'nın ilk ne zaman EİHK'ne gittiğine göre dağılımı	105
Tablo 39	: EİH'nın ilk ne amaçla EİHK'ne gittiğine göre dağılımı	105
Tablo 40	: EİH'nın kendilerini ilk EİHK'ne gitmeye teşvik edenlere göre dağılımı	106
Tablo 41	: EİH'nın EİHK'ne ne sıklıkta gittiğine göre dağılımı	106
Tablo 42	: EİH'nın EİHK'nde düzenlenen kültürel etkinliklerden haberdar olup olmadığına göre dağılımı	107
Tablo 43	: EİH'nın etkinliklerden haberdar olduğunda katılıp katılmayacağına göre dağılımı.....	107
Tablo 44	: EİH'nın EİHK'nin okuma alışkanlıklarına katkıda bulunup bulunmadığına göre dağılımı	107
Tablo 45	: EİH'nın EİHK'nin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını isteyip istemediğine göre dağılımı	108
Tablo 46	: EİH'nın EİHK'nden neler kazandığına göre dağılımı.....	108
Tablo 47	: EİH'nın verilmesini istediği hizmetlere göre dağılımı.....	109

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Yüzyıllar önce Bacon bilgiyi “güç” olarak nitelendirmiştir. Ancak bunu “kullanılan ve üretime katkı sağlayan bilgi güçtür” şeklinde değiştirmek mümkündür. Çünkü durağan kullanılmayan sadece bilgi kaynaklarında kayıtlı şekilde duran bilgi güç değildir.

Bilgi ancak gereksinim duyan kişilere hizmete sunulduğu ve onlar tarafından kullanıldığı zaman değer kazanacaktır. Kullanılan ve değerlendirilen bilgiler de yeni bilgilerin üretimine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte bilimsel çalışmalar da bilgi üretimi ve gereksinimini büyük bir hızla artırmaktadır.

Üretilen bilginin hızla artması ve yaygınlaşması bilgiyi toplayıp düzenleyerek hizmete sunan kütüphanelerin de giderek değişime uğramasına ve hizmetlerini geliştirmesine neden olmuştur. Halk kütüphaneleri, toplumsal değişme katkıda bulunurken, kendileri de bu değişimden doğrudan etkilenerek değişmek ve gelişmek zorunda kalmışlardır.

Bilgi toplumu, bilgi çağı, bilgi erişim, bilgi gereksinimi gibi kavramlar gelişmiş toplumlarda önemli kavramlar haline gelmişler ve ilerlemenin ön koşulu sayılmışlardır. Avrupa Birliği bilgi toplumu olma yolunda büyük bir yol almıştır. Avrupa Birliği’ne aday olan ülkemizde ise bu konuda alınması gereken oldukça uzun bir mesafe vardır. (Atılğan, 2002: 155) Bu çalışmada ülkemiz bireylerinin bilgi toplumu olma yolunda ilerleyebilmesi adına büyük rol oynayabilecek halk kütüphanelerimizin konumu ve durumu irdelenecektir. Halk kütüphanelerinin genel

olarak incelenmesi yanında tezimizin kapsamı açısından Ankara Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesi (EİHK) ise hizmetler, standartlar ve kullanıcılar açısından yakından incelenerek, yaşanan problemler göz önüne serilecek ve yapılması gerekenler hakkında önerilerde bulunulacaktır.

I.1. PROBLEM

Halk kütüphaneleri toplum bireylerinin her kesimine fark gözetmeden bilgi sunan kuruluşlardır. Günümüzde bilginin ekonomik kalkınma ve toplumların gelişmesi açısından taşıdığı önemin giderek artması günümüz toplumunun bilgi toplumu olarak adlandırılmasına yol açmıştır. Bir toplumdaki bireylerin, bu bilgi toplumunda rekabet gücüne erişebilmesi için ise bilgiye gereksinimi vardır. Halk kütüphaneleri bu noktada devreye girer ve toplum bireyinin en kolay şekilde bilgi gereksinimini gidermede önemli rol oynar. Dolayısıyla halk kütüphanelerinin bilgi çağında gereken yeri alması zorunlu hale gelmiştir. Halk kütüphaneleri toplumumuzda önemli bir konumda mıdır? Halk kütüphaneleri yeterince kullanılmakta ve önemsenmekte midir? Bunlara verilecek cevap olumsuz ise toplumun, bugünkü bilgi çağında varlığını sürdürebilmesi için çözmesi gereken bir problemi var demektir. Bu yönde araştırmamızda ortaya koyduğumuz problem “Etimesgut İlçe Halkının (EİH) bilgiye gereksinim duymaması ve EİHK’ni kullanmamasıdır.”

I.2. VARSAYIM

Halk kütüphaneleri yeterince kullanılmamaktadır. Bu durumun düzeltilmesi için öncelikle kütüphanelerin kullanılmama nedenlerini araştırarak belirlememiz gerekmektedir. Bu nedenler arasında halkın kütüphane kullanımına ait bilgisinin yetersiz olması, kütüphanecilerin kullanıcı konumundaki halka hangi konularda ve ne kadar yardımcı olabileceklerini bilmemeleri ve halk kütüphanelerinin de kullanıcı gereksinimlerini tam olarak karşılayamaması vardır.

Yine bu konuya ek olarak, günümüzde belgelerin sayı, tür ve fiyatlarındaki sürekli artış nedeniyle halk kütüphaneleri yetersiz bütçeleriyle gerekli dengeyi oluşturamamakta, işlem ve hizmetlerdeki gereksiz yinelenmeler ve bilimsellikten uzak yöntemler, nitelikli hizmet bekleyen kullanıcı gereksinimlerinin sağlanmasını engellemektedir. O halde, halk kütüphanelerinin görevlerini yerine getirebilmeleri için kaynak ve insan gücü savurganlığı yaratan yöntemlerden kaçınmaları gerekmektedir. (Ertunç, 1984: 12).

Dolayısıyla bu çalışmada aşağıdaki soruların cevapları ortaya konmuştur :

- Halk bilgiye gereksinim duyuyor ve halk kütüphanelerini kullanıyor mu?
- Halkın, halk kütüphanelerinde verilen hizmetler hakkında bilgisi yeterli mi?
- Halk kütüphanelerinde verilen bilgi hizmetleri halkın gereksinimlerini karşılayabilmekte mi, karşılayamıyorsa bunun sebepleri neler?
- Halk kütüphanesi bilgi hizmetlerini halka ulaştırabiliyor mu ve bunun için ne gibi etkinlikler gerçekleştiriyor?

Ortaya çıkacak sonuç ise halkın halk kütüphanelerini kullanmadığı, halk kütüphanelerinde verilen hizmetlerden habersiz olduğu yönünde olacaktır. Halk

kütüphanelerimizin yıllardan beri yaşadığı bütçe, kaynak, insan gücü gibi sorunlar süregelen sorunlar olarak tekrar karşımıza çıkacaktır. Ancak artık bir şekilde koşullar zorlanmalı ve halk kütüphanelerine gereken önem verilmelidir.

Bu gerçekten hareketle bu araştırmada sunulan “varsayım” şu şekildedir: EİH hem yeterince bilgiye gereksinim duymamakta hem de verilen hizmetlerden haberdar olmadığı için EİHK’ni yeterince kullanmamakta, EİHK ise kullanıcıların bilgi gereksinimini bütçe, kaynak ve personel yetersizliği sebebiyle karşılayamamakta, dolayısıyla da toplumsal rolünü gerçekleştirememektedir.

1.3. KAPSAM

Araştırma problemi ile bağlantılı olarak bu çalışmada halk kütüphanelerinin toplumsal rolü; halk kütüphanelerinin amaçları, halk kütüphanelerinde ne gibi bilgi hizmetlerinin verildiği, halk kütüphanelerinin bölgesel kalkınmaya katkısı irdelenmiştir. Avrupa Birliği sürecinde halk kütüphaneleri ile ilgili çalışmalara yer verilerek EİHK’nin anket ve görüşme teknikleriyle halk tarafından kullanım etkinliği değerlendirilmiştir. Ek olarak EİHK’nin bilgi çağında gereken yeri alıp almadığı, üzerine düşen toplumsal rolünü/rollerini gerçekleştirip gerçekleştirmediği, EİH’nın kullanım etkinliğinin yeterli olup olmadığı, ortaya çıkan durum olumsuz ise bunların nedenleri ve nasıl çözülmesi gerektiği üzerinde duracağız.

I.4. YÖNTEM

Bütün bu konular irdelenirken üzerinde durulmasını gerekli gördüğümüz teorik bilgilerden de kısaca bahsedip genel olarak EİHK'nin kullanım etkinliği üzerinde odaklanacağız.

Çalışmamızda yayınlanmış ve yayınlanmamış kaynakların (tez, rapor, sözleşme..vb) taranması ile elde edilen bilgilerin yanı sıra görüşme ve anket teknikleri sayesinde elde edilen bilgilerden de yararlanılmıştır.

Görüşme tekniği: Görüşme en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. “Sözel olarak bilgi toplama”, “araştırma konusunda ilgili kişilerden, sorulacak sorular çerçevesinde bilgi alma” ve “yüz-yüze araştırmacının deneklere soru sorarak veri toplaması” olarak tanımlanabilir. (Arseven, 1994:120)

Anket tekniği : Araştırılacak konuya ilişkin çeşitli soruları ve bilgi isteklerini içeren önceden hazırlanmış anket formları - soru kağıtları ile bilgi toplama tekniğidir. Anket tekniği var olan sorun durumuna ilişkin genellikle çok bilgi elde etmenin en hızlı ve ekonomik yoludur...(Yalvaç, 2000: 46)

Bu çalışmada EİHK yöneticisinden ve kütüphanecilerinden “görüşme tekniği” ile kütüphane kullanıcılarından ve Etimesgut halkından ise “anket tekniği” ile veri toplanmıştır.

Kullanıcılar arasından 100'er denek seçmemizdeki gerekçe kütüphaneyi günde ortalama 100 kullanıcının ziyaret etmesidir. Bu nedenle bir günde kütüphaneyi kullananlar esas alınmıştır. Halka uygulanan ankette de kullanıcı ile eşleşmeyi sağlamak açısından 100 kişi seçilmiştir.

I.5. KAYNAKLAR

Tez çalışmamızla ilgili bilgileri elde etmek amacıyla başlıca incelenen kaynaklar şunlardır:

Türkiye Bibliyografyası (1935 -)

Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1952-)

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1952- 1992)

Türk Kütüphaneciliği (1993- 2000)

Türk Kütüphaneciliği (2001- 2006)

Anahtar (2005)

Bilgi Dünyası (2000- 2007)

Y.Ö.K. Tez Veritabanı

Güncel elektronik kaynaklara erişebilmek için de Google, Yahoo, Hotmail tarama motorlarından yararlanılmıştır.

Bu çalışmanın yazımında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanan “Yüksek Lisans Tez Önergesi” uygulanmıştır.

II. BÖLÜM

HALK KÜTÜPHANELERİ

II.1. TANIM

“Halk kütüphaneleri, eğitim, kültür ve bilgi aktarımı için cins, yaş, ırk, milliyet, din, dil, eğitim, kültür, sosyo-ekonomik düzey ve politik fark gözetmeden kültür ve bilgiyi insanlığın hizmetine ücretsiz sunan, toplumla bütünleşen, toplumun ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel ve teknik kalkınmasına yardımcı olan, kar amacı gütmeyen demokratik kuruluşlardır.” (Ersoy, 1996; Sağlamtuñ, 1994:149)

Halk kütüphanesi pek çok biçimde tanımlanmıştır. Bir başka tanım IFLA tarafından şöyle yapılmaktadır : “ Halk kütüphanesi, insan düşünce ve fikirlerinin kaydının ve yaratıcı hayal gücünün ifadesinin herkesçe özgür bir biçimde kullanılmasını sağlayan temel araçtır.” (IFLA, 1986: 57)

Bir diğerk tanıma göre: “Halk kütüphanesi, insanlığın bilgi ve kültürdeki başarısını değerlendirmede sürekli ve ömür boyu süren bir işlem olan evrensel eğitime demokrasinin duyduğu inancın uygulamalı bir göstergesidir.” (IFLA, 1986: 57)

Kısaca tanımı verilen halk kütüphanesi sistemi merkez kütüphane, şube kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri, geçici kitaplıklar ile gezici kütüphanelerden oluşur. Fakat şu da bir gerçektir ki merkez kütüphane yeterince işlevsel değilse buna bağlı birimler açılmamaktadır. Bu kavramları sırasıyla açıklamak gerekirse:

II.1. 1. MERKEZ KÜTÜPHANE

Kent merkezinde kurulması gereken merkez kütüphane (IFLA, 1986;63) “ halk kütüphanesinin tanımına uygun, amacına yönelik hizmet veren ve görevlerini yerine getiren en büyük hizmet birimi” (Sağlamtuñ, 1980: 42) olarak tanımlanabilir. Sisteme dahil olan tüm kütüphaneleri denetlemek, sorunlarıyla ilgilenmek ve verimli hizmet vermelerini sağlamak ile yükümlüdür.

II.1. 2. ŞUBE KÜTÜPHANELERİ

İl ve ilçe merkezlerinde merkez kütüphaneye bağılı olarak hizmet veren halk kütüphaneleridir. (KTB,1982a:22) Bulunduğı bölgede halk kütüphanesinde verilen hizmetleri vermekle yükümlüdür. “Şube kütüphaneleri esas şubeler ve bunlara bağılı alt şubeler biçiminde de oluşturulabilir.” (Çapar, 1987: 57) Şube kütüphaneleri, halk kütüphanesi hizmetinin yaygınlaştırılmasında önemli rol oynarlar.

II.1. 3. ÇOCUK KÜTÜPHANELERİ

Merkez ya da şube kütüphanesinin içinde ya da ayrı bir binada ayrı bir bölüm olarak kurulur. Çocuklara hizmet vermekle yükümlüdür. (KTB,1982b:23) “16 yaşına kadar olan çocukların fikir ve ruh gelişimini sağlamak, kendi istekleri ile bilgilerini geliştirmek, onları içinde buldukları topluma türlü yönlerden daha yararlı bir hale getirmek amacıyla Halk Kütüphanelerinde çocuk bölümleri kurulur. Gerekli hallerde Halk Kütüphanesine bağılı olarak ayrı binalarda çocuk kütüphanesi

açılır. Tek salondan oluşan Halk Kütüphanelerinde çocuk kitapları için bir köşe ayrılır.” (KTB,1982c)

II.1. 4. GEÇİCİ KİTAPLIKLAR

Merkez ya da şube kütüphanesinin bürosu niteliğindedir ve kütüphaneye ulaşması imkansız olan kişilere hizmet vermek amacıyla geçici olarak kurulur. Genelde ödünç verme hizmeti sunulur. (Yılmaz,1995)

Kütüphaneye ihtiyaç duyulan ancak devamlı hizmet imkanı olmayan semtlerde haftanın belirli gün ve saatlerinde açık bulundurulacak bir kütüphane kurulması yoluna gidilebilir. Bunun için belirli bir bina sağlandıktan sonra gerekli araç-gereç-derme yerleştirilir. İhtiyaca ve personel durumuna göre kütüphanenin hangi gün ve saatlerde açık bulundurulacağı belirlenir. (KTB, 1982c)

II.1. 5. GEZİCİ KÜTÜPHANELER

Halk kütüphanesi hizmeti verilemeyen yer ve durumlarda araçlarla hizmet veren kütüphanelerdir. (Yılmaz,1990: 20- 21)

Merkez ve bağlı birimlerin hizmet alanları dışında öncelikle okuma ve kitap satın alma imkanları olmayan vatandaşların oturdukları yerleşme yerlerine taşıtlarla kütüphane hizmeti götüren birimlerdir. (KTB, 1982a:23)

Gezici kütüphane hizmeti götürülecek semtlerin nüfus, kültürel, sosyal ve ulaşım durumları incelenerek tespit edilir. Gezici kütüphane duraklarının tespiti ve gezici kütüphane hizmetlerinin daha etkili ve düzenli biçimde verilebilmesi için yerel

yöneticilerle işbirliği yapılır. Gezici kütüphane duraklarına ise aracın o semte hangi gün ve saatte geleceğini gösteren levhalar konur. Gezici kütüphanenin dermesi bağlı olduğu kütüphane tarafından belirlenir. Gezici kütüphanede bir kütüphaneci/memur ve bir de şoför bulunur. Başka hiçbir amaçla gezici kütüphane kullanılamaz. (KTB, 1982c)

“Kentte, gezici kütüphane duraklarının kent içinde işlek yerlerde, alışveriş merkezlerinin, okulların yakın çevresinde olmasına özen gösterilir. Her durakta en az 30 dakika durulur. Hizmet verilen saatler okuyucuların yararlanabileceği saatler olmalıdır...” (Sağlamtunç,1980: 45)

II.2. HALK KÜTÜPHANELERİNİN AMACI

Avrupa Birliği'ne üye olmak isteyen Türkiye, AB ülkelerinin her alandaki standartlarına ulaşmak için yoğun bir çaba içerisinde. Sosyal, politik, ekonomik, bilimsel vb. alanlardaki bu çabaların demokratik bir toplumun oluşturulmasında en önemli kurumlardan biri olan halk kütüphanelerine henüz yansımadağı bir gerçektir. Avrupa'nın eriştiğı uygarlık düzeyinin yakalanıp sürdürülebilmesi, okuyan, yazan, tartışan bir toplumun oluşturulması ile mümkündür. Bunun en önemli araçlarından biri; AB ülkelerindeki standartlarda hizmet verebilecek, yaygın ve örgün eğitimi destekleyebilecek, teknolojik altyapısı gelişmiş modern halk kütüphanelerinin ülke çapında yaygınlaştırılmasıdır. (Onat Öz, 1997)

Halk kütüphanelerinin asıl amacı bütün vatandaşların bilgi edinmek, kendilerini yetiştirmek ve zamanlarını değerlendirmek için kitaplardan ve diğer bilgi kaynaklarından serbestçe, ücretsiz olarak yararlanmalarını sağlamaktır.(KTB,1982c)

Halk kütüphanelerinin amaçları arasında ömür boyu evrensel eğitime katkıda bulunmak, kültür ve bilimde düşünce ve fikir ürünlerini herkesin hizmetine sunan başlıca kaynak olmak, dinlenmek ve eğlenmek için kitap ve diğer iletişim araçlarından yararlanıp insan moralini canlandırmada katkıda bulunmak gibi hedefler bulunmaktadır. (Onat Öz, 1997)

Halk kütüphanesinin tanımları da göz önünde bulundurularak amaçları için ek olarak şu ifadeler kullanılabilir: “ İnsanların fikirlerini oluşturmaya, yaratıcı ve eleştirci yeteneklerini, değerlendirme güçlerini geliştirmeye yardımcı olmaktır.” (IFLA,1986: 58)

Bir başka ifadeyle halk kütüphanelerinin amacı şu şekilde belirtilebilir : “Halk-çocuk kütüphanelerinde asıl amaç kitapların okunması ve okumanın alışkanlık haline getirilerek hayat boyu sürdürülmesini sağlamaktır.” (Ersoy, 1983a; Yılmaz 1990, 18)

Yaratıcı ve eleştirci yetenekleri ile değerlendirme güçleri gelişmekte olan toplum bireyleri, toplumsal bilincin kazanılmasında ve toplumsal kalkınmanın sağlanarak demokratik bir toplum oluşturmada şart olan birey tipidirler. Bu bireylere de gereksinim duydukları bilgileri en kolay şekilde ve fırsat eşitliği içinde verebilen kurumlar halk kütüphaneleridir. Bu kurumlar bireyin eğitim durumuna, cinsiyetine, yaşına, ırkına vb. bakmaksızın her bir bireye eşit olarak kendisini geliştirmesi için gereken araçları sağlamak amacını taşırlar. Özellikle güncel konularda bireye en çabuk ve en kapsamlı doğru bilgiyi sunmak, bireyin kültürel hayattan zevk almasını sağlamak, boş zamanlarını kitap ve diğer iletişim araçlarıyla değerli bir şekilde kullanmasında rol oynamak, bu yollarla da bireyi rahatlatmak, dinlendirmek ve eğlendirmek gayesindedirler. Bütün bu amaçlardaki asıl hedefin ise bireyler için

hayatın her alanında gereken bilgi gereksinimi için yaşamları boyunca başvuracakları başlıca kaynak haline gelmek olduğu söylenebilir.

Halk kütüphanelerinde amaçlara ulaşmak için yapılan işler şu şekildedir:

- Çevresinin okuma ve bilgi edinme ihtiyacını karşılamak için kitap, dergi, gazete, harita, nota, film, plak, ses bandı, fotoğraf, tablo, plan, yazma eser, elektronik ortamdaki her türlü bilgi kaynağı vb. fikir ve sanat ürünleri toplanarak düzenlenir ve kullanıcıya sunulur.
- Bulunduğu bölge ile ilgili araştırmalara imkan sağlamak için o bölge ile ilgili kaynaklardan kurulu bir derme meydana getirilir.
- Satın alma, bağış, devir vb. yollarla kütüphaneye gelen kaynakların kayıtları yapılır ve kitaplar ile cilt birliği oluşturulan süreli yayınlar ciltlenir.
- Kütüphaneye giren kaynakların katalog ve tasnif işleri yapılır ve en kısa zamanda kullanıcı hizmetine sunulur.
- Kullanıcılara ödünç kitap verilir.
- Kullanıcılar tarafından aranan ve dermede bulunmayan kaynaklar sağlanır.
- Kütüphaneye başvuran kullanıcılara, aranan bilgi ve belgeler kütüphanede yoksa diğer kuruluşlardan yararlanmaları için yardımcı olunur.
- Bina ve personel imkanlarına göre çeşitli eğitici ve kültürel etkinlikler düzenlenir. Ülkeye hizmet eden önemli kişileri anma ve tanıtma programları hazırlanır. Milli bayramlar, önemli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler hazırlanır ve uygulanır.
- Özürlü kullanıcıların istekleri, bunlar için özel bölümleri olan kütüphanelerden ödünç getirilerek karşılanmaya çalışılır hatta körler okullarıyla da işbirliği yapılır.

- Çevredeki eğitim, öğretim, sanat, kültür kuruluşları ile hastane, cezaevi vb. birimlerle kütüphane hizmetlerinin yaygınlaştırılabilmesi için işbirliği imkanları araştırılır.
- Kütüphanede bulunan yazma eserlerin tespit fişleri ve katalog fişleri hazırlanır. Fakat artık çoğu halk kütüphanelerimizdeki yazma eserler Milli Kütüphane'ye ve Konya ilinde bulunan Yazma Eserler Kütüphanesi'ne devredilmiştir. Yazma eser kütüphanelerinin sayısı da 12'ye çıkarılmaya çalışılmaktadır.*
- Kitap ve kullanıcı istatistikleri günlük, aylık ve yıllık olarak düzenlenir.
- Her yıl sonu kütüphanenin çalışmalarıyla ilgili rapor hazırlanır.
- İl çapında yapılacak olan derleme işleri “Basma Yazı ve Resimleri Derleme Yönetmeliği” uyarınca yapılır. (KTB, 1982c)

II.3. HALK KÜTÜPHANELERİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR

Halk kütüphaneleri buldukları toplumda yaşanan değişimlerden etkilenirler. Buna bağlı olarak da genelde bütün kütüphane türlerini oluşturan beş unsur, halk kütüphanesini şekillendirir. Bu beş unsur kullanıcı, derme, personel, bütçe ve binadır.

* 29.06. 2007 tarihinde Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) Teknik Hizmetler Şube Müdürü Erhan Erkan ile yapılan görüşme.

II.3. 1. KULLANICI

Okuyucu/kullanıcı, kütüphane hizmetlerinin sunulduğu hedef kitledir. ALA'ya göre kullanıcı grubu ; “Kütüphanenin hizmet vermek için hedeflediği grubun üyeleri ile kütüphane dermesi ve hizmetini fiilen kullanan diğer kişilerdir.” (1983: 237; Yılmaz. 1995: 40). Kütüphaneye başvuran herkes kullanıcı olarak nitelendirilebilir. Bunlar çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar, özürlüler, hastalar, azınlık ve yabancı gruplar ve de cezaevi mahkumlarıdır.

IFLA'ya göre (IFLA, 1986: 61) bir halk kütüphanesi kurulması için gereken en az nüfus 150.000, yeterli görülen en az nüfus ise 50.000'dir. Türkiye'deki standartlar ise şu şekildedir :

- Nüfusu 50.000- 100.000 arasında olan yerleşim yerlerinde ilk 50.000 nüfus için 1 merkez kütüphane, geriye kalan her 20.000 nüfus için 1 şube kütüphanesi açılır.
- Nüfusu 100.000 -500.000 arasında olan yerleşim yerlerinde her 50.000 nüfus için 1 merkez kütüphane, geriye kalan her 40.000 nüfus için 1 şube kütüphanesi açılır.
- Nüfusu 500.000 -1.000.000 arasında olan yerleşim yerlerinde her 50.000 nüfus için merkez kütüphanesinden ayrı olarak 1 adet de şube kütüphanesi açılır. (KYGM 1988; Yılmaz, 1995: 31)

IFLA (1986: 61)'ya göre merkez kütüphane haftada en az 60 saat, şube kütüphanesi ise 18- 60 saat arasında hizmet vermelidir. Kütüphaneler haftanın her günü ve kullanıcıların en çok yararlanacakları zaman olan akşamları da hizmet

vermelidirler. (Yılmaz, 1995: 32) Ayrıca, “Kütüphaneyi tanıtıcı broşürler hazırlanarak, hem kütüphaneye gelen okuyuculara hem de yöre halkının evlerine, işyerlerine gönderilebilir. Merkezi yerlere kütüphanenin yerini belirleyici ilanlar, levhalar asılır.” (Sağlamtuğ, 1980;50)

II.3. 2. DERME

Kütüphane içinde bulunan, kullanıcıya bilgi hizmeti vermek amacıyla sağlanmış her türlü bilgi kaynağı dermeyi oluşturur. Ülkemizdeki standartlara göre; en küçük yerleşim biriminde kurulacak kütüphanenin temel dermesindeki kitap sayısı en az 5000 olmalıdır. Kişi başına bulunması gereken kitap sayısı, nüfusu 10.000’e kadar olan yerlerde 1, 250.000’e kadar olan yerlerde 0.85, 500.000’e kadar olan yerlerde 0.75, 750.000’e kadar olan yerlerde 0.65 ve 1.000.000 ve daha fazla yerlerde ise 0.50’dir. İl halk kütüphaneleri en az 5 gazete 50 süreli yayın; ilçe ve şube kütüphaneleri ise en az 2 gazete ve 10 süreli yayın bulundurmalıdır. Her gezici kütüphanede en az 2500 kitap olmalı ve bu derme yılda 4 kez yüzde 25 olmak üzere yenilenmelidir. Gezici kütüphane aracı her istasyona haftada en az bir kez uğramalıdır.(KYGM 1988; Yılmaz, 1995: 33)

IFLA’ya göre (1986: 81- 82) nüfusu 2000’i aşan azınlıklar ve yabancı gruplar için 10 kişiye 1 kitap ve ayrıca her 5000 kişi için kendi dillerinde bir gazete ve dergi standardı olmalıdır.

Bunlara ek olarak mahkemelerce yasaklanmamış her yayın alınmalı ve bağışlar için de bir yönetmelik hazırlanmalıdır. Her yıl dermenin yüzde 25’i ayıklanmalıdır. (Yılmaz, 1995: 33)

II.3. 3. PERSONEL

Kütüphanede günlük işleri yürüten personel dışında bilgi hizmetlerini kullanıcılara veren kütüphaneciler / bilgi uzmanları bulunur. IFLA'ya göre, en küçük yönetim biriminde meslekten olmayan bir yardımcıyla birlikte 1 kütüphaneci görev almalı; gelişmiş kütüphane hizmetlerinin olduğu daha büyük yönetim birimlerinde her 2000 kişi için 1 ve çok büyük yönetim birimlerinde her 2500 kişi için 1 kütüphaneci olmalıdır. (IFLA,1986: 63) Dolayısıyla halk kütüphanelerinde personel standardını belirlemede kullanılan ölçütün hizmet verilen yerin nüfusu olduğunu söyleyebiliriz. Özel hizmet gerektiren çocuklar, gençler, yaşlılar, özürllüler vb. gruplar için de bu konularda özel eğitim almış personel çalıştırılmalıdır.

II.3. 4. BÜTÇE

Kullanıcı gereksinimlerini karşılamak üzere oluşturulan dermenin sağlanabilmesi için kullanılan finansal kaynak bütçeyi oluşturur. Kütüphane bütçesi kişi başına 2 kitap düşecek miktarda olmalıdır. Ülkemiz için önerilen ise kişi başına 1 kitaptır. Bütçenin yüzde 66'sı personel giderlerine, 34'ü de cari giderlere ayrılmalıdır. (KYGM, 1988:Yılmaz, 1995: 35)

II.3. 5. BİNA

Kütüphane hizmetlerinin verileceği yerleşim biriminin merkezinde bulunan ihtiyaçları karşılayacak şekilde planlanan yapıdır. Merkez kütüphanenin yerleşim

yerinden 4 km, şube kütüphanelerinin ise 1.5- 2 km uzaklıkta olması önerilmektedir. (IFLA, 1986;63) Kütüphane gürültüden uzak olmalıdır ve bina kullanıma uygun olmalıdır. Yerleşim birimlerindeki merkezi yerlerde yönlendirici kütüphane levhaları asılmalıdır. (Yılmaz, 1995: 35) Kütüphanede kültürel etkinlikler için özel salonlar olmalı ve iç görünüşün de çekici olması gerekmektedir.

Bu beş unsur birbirine bağlıdır. Bir tanesinin eksikliği ya da yokluğu durumunda kütüphane sistemi sekteye uğrar. Bir kütüphanede verilen hizmetlerin amacı, bilgi ve ona gereksinim duyan kullanıcı ile bilgi kaynakları arasındaki bilgi akışını kesintisiz sağlamaktır. Kütüphaneci / bilgi uzmanın, kullanıcı ile bilgi kaynakları arasındaki bağı kurmada ve bunları kullanma becerisini kullanıcıya kazandırma sorumluluğu vardır. Bilgi uzmanının bu işlevini yerine getirememesi kullanıcıyı etkiler ve bilginin kullanılabilirliği yok olur. Finansal kaynak da bilginin edinimi, organize edilmesi ve kullanıma sunulmasında önemlidir. Bilgi kaynağının yokluğu finansal kaynağın yokluğundandır ve hizmet sunmayı etkiler. Kütüphane sisteminin odak noktası olan kullanıcıya yönelik derme oluşturulamazsa kütüphane sistemi amacına ulaşamaz. Bu nedenle finansal kaynak bütün sistem unsurlarının temelidir. Finansal kaynak olmazsa hizmetler de çeşitlenemez. Bütün unsurlar bir arada olsa da mekan olmayınca işlev de olmaz. Bu unsurların her biri çok önemlidir ve sürekli olarak birbirleriyle görevlerini yerine getirebilmek için etkileşim içindedirler. Bu etkileşim de kütüphane sisteminin dinamik yapısını sürdürmesini sağlar ve neticede de kütüphane erişmek istediği amaçlara ulaşır.

II.4. HALK KÜTÜPHANELERİNDE VERİLEN HİZMETLER

Halk kütüphanelerinin başlıca görevleri bilginin sağlanması, organize edilmesi ve topluma sunulması olarak genellenebilir. Halk Kütüphanelerinin verdiği hizmetler diğer kütüphane türlerinde olduğu gibi 3 ana başlıkta toplanır: Yönetimsel hizmetler, Teknik hizmetler, Kullanıcı/okuyucu hizmetleri. (KTB, 1982a: 25- 26).

II. 4. 1. YÖNETİMSEL HİZMETLER

Yönetim hizmetleri, kütüphanelerin bir devlet ve kamu kuruluşu olarak yürütmesi gereken genel hizmetlerdir. Bunlar:

II.4.1.1. ÖZLÜK İŞLERİ

Kütüphane personelinin sicilinin tutulması ve muhafazası, hizmet içi eğitim, izin, sağlık, yükselme, emeklilik vb. işlerin yürütülmesi ve kütüphane ile çeşitli kuruluşlar arasındaki yazışmalar, bunlarla ilgili dosyaların düzenlenmesi özlük işleri kapsamında yer alır. (KTB, 1982c)

II.4.1.2. MALİ İŞLER

Kütüphane hizmetleri için gerekli ödeneklerin sağlanıp harcanması, döşeme ve demirbaş eşyalarla diğer araç ve gereçlerin ayniyat ve demirbaş işlemlerinin yürütülmesi, gerekli dosya ve belgelerin düzenlenmesi, onarım ve kamulaştırma

işleri olduğunda bunların dosyalarının hazırlanması ve harcamalarının yapılmasını içine alır. Bunlara ek olarak devir teslimlere ait dosyaların tutulması, kütüphane personelinin aylık, yan ödeme ve diğer mali hakları (aile yardım, giyecek yardımı, tedavi yardımı vb.) ile ilgili işleri içerir. (KTB, 1982c)

II.4.1.3. İÇ HİZMETLER

Sivil savunma, yangın ve sabotajlara karşı koruma, olağanüstü hal ve savaş hazırlıkları, koruyucu güvenlik tedbirlerinin alınması, kütüphane binasının içindeki araç ve gerecin bakım ve temizliği, kütüphaneye gerekli basılı malzemenin sağlanması, arşiv kurulması, ısıtma, aydınlatma, gece güvenliği gibi işler bu hizmet dahilindedir. (KTB, 1982c)

II. 4. 2.TEKNİK HİZMETLER

Teknik hizmetler kitap, süreli yayın vb. kütüphane dermesini oluşturan kaynakların seçiminden kullanıcının yararlanması için sunuluşuna dek geçirdiği işlemlerin tamamını içerir. Kütüphanelerdeki teknik hizmetler şunlardır:

II.4.2.1. KÜTÜPHANE DERMESİNİN SEÇİMİ

Kütüphaneye alınacak kitapların seçimi, “Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın Seçme Yönetmeliği”ndeki esaslar dikkate alınarak yapılır. (KTB, 2005)

II.4.2.2. KÜTÜPHANE DERMESİNİN SAĞLANMASI

Okuyucuların hizmetine sunulacak kitap, süreli yayın vb. kütüphane dermesinin sağlanmasına ilişkin yollar aşağıdakiler gibidir:

- a) **Satın alma** : “Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın Seçme Yönetmeliği”ne göre seçimi yapılan kaynaklar Genel Müdürlük tarafından satın alınarak kütüphanelere gönderilir. Süreli yayınlara ise Genel Müdürlük tarafından abone olunur. (KTB, 2005)
- b) **Bağış** : Gerçek ve tüzel kişilerin, herhangi bir maddi karşılık beklemeden yapacakları kitap, kitap dışı materyal, süreli yayın vb. bağışlarıdır. “Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın Seçme Yönetmeliği” hükümlerine uygun olan kaynaklar kütüphane tarafından kabul olunur. (KTB, 2005).
- c) **Resmi kurumlardan gönderilen yayınlar:** Bakanlık yayınları ile diğer Bakanlıkların, Üniversitelerin ve Resmi Kurumların kütüphanelere gönderdiği yayınları içine alır. Bu yayınların kütüphane tarafından takip edilmesi ve eksiklerin zamanında sağlanması gerekir. (KTB, 1982c)
- d) **Devir:** Fazla ve kullanılmayan eserlerin başka bir kütüphaneye devredilmesi işlemidir. Bunun için Bakanlığın izninden sonra valilik onayı alınır ve taşınır mal yönetmeliğinin ilgili maddesine göre işlem yapılır. Daha öncesinde bu işlemler ayniyat talimatnamesine göre yapılırken “Ayniyat Talimatnamesi” Ocak 2007’de kaldırılmış ve “Taşınır Mal Yönetmeliği” olmuştur.*

*26. 06 .2007 tarihinde Erhan Erkan ile yapılan görüşme.

- e) **Derleme:** 2527 sayılı “Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu”na göre derleme nüshası alan kütüphanelere yayın gönderme işidir. (KTB, 1982c)

II.4.2.3. AYNİYAT VE DEMİRBAŞ KAYIT İŞLERİ

Kütüphanelere çeşitli yollarla sağlanan yayınların ayniyatla ilgili işlemleri ve demirbaş kayıt işlemleri “Taşınır Mal Yönetmeliği” hükümlerine göre yürütülür. Demirbaş kayıt defteri ülkemizde kaldırılma aşamasındadır. İnternette formularla kayıt işlemleri yapılmaya başlanacaktır. Şu an geçiş aşaması olması nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır. *

II.4.2.4. KATALOGLAMA VE TASNİF

Kataloglama dermedeki kaynakların tarandığında bulunmasını sağlamak için bibliyografik künyelerinin ve yer numaralarının kartlara hazırlanması işlemidir. (KTB, 1982c) Kataloglama işlemlerinde Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) tarafından 1993 yılına kadar Kitap Kataloglama Kuralları uygulanırken bu yıldan sonra Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları uygulanmaya başlanmıştır. KYGM’ne bağlı halk kütüphanelerinde 1997 yılından itibaren otomasyona geçilmiştir. 2006’ya kadar pilot uygulamalar yapılmış, 2006’da da Milas kütüphane otomasyon programını satın alınarak online kataloglamaya başlanmıştır. Farklı kayıtların oluşumunu engellemek amacıyla da bir kataloglama merkezi kurma

*26.06. 2007 tarihinde Erhan Erkan ile yapılan görüşme.

çalışmaları devam etmektedir.* Tasnif ise kütüphane dermesindeki kaynakların belli bir sınıflama sistemine göre (Dewey Onlu Sınıflama Sistemi) konularının tespit edilmesidir. (KTB, 1982c)

II.4.2.5. HAZIRLIK İŞLERİ

Kitap sırtlarına yer numaralarının yazılması, ödünç verilecek kitapların kapağının içine dönüş tarihi kağıdı, cep yapıştırılması, kitap kataloglarının ceplere yerleştirilmesi vb. işlemleri içerir. (KTB, 1982c) Otomasyona geçen kütüphanelerde ise artık kart katalog kullanılmayacaktır. 2006'da kullanılmaya başlayan Milas kütüphane programı, internet ortamında halkın erişimine açık olduğundan kütüphanelere gitmeden yayın tarama imkanı da vermektedir.*

II.4.2.6. YERLEŞTİRME

Katalog kullanan kütüphanelerde kataloglar katalog kutularına kitaplar da raflara yerleştirilir. Halk Kütüphaneleri ile çocuk bölümlerinde ve Çocuk Kütüphanelerinde açık raf sistemi uygulanır ve kitaplar raflara konularına göre yerleştirilir. Süreli yayınlar okuyucuların kolay bir şekilde yararlanabileceği bir yerde, açık raflarda süreli yayının adına göre alfabetik olarak yerleştirilir. (KTB, 1982c)

* 26.06. 2007 tarihinde Erhan Erkan ile yapılan görüşme.

II.4.2.7. CİLTLEME VE ONARIM

Kütüphane dermesine giren kitap ve diğer yayınlar ciltlendirilir. Cilt işleri Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tespit edilen cilt atölyelerinde yapılır. Hangi kütüphanenin kitaplarının hangi atölyede ciltleneceğini de KYGM tayin eder.(KTB, 1982c) Şu an Ankara ilinde KYGM'ne bağlı 26 cilt atölyesinden 21'i personel yetersizliği nedeniyle kapatılmış durumdadır. Diğer illerde ise gerekli malzeme alınıp ihale yoluyla ciltleme işlemi yapılmaktadır. *

Ciltlenecek kaynaklarda dikkat edilecek unsurlar ise; en çok kullanılan ansiklopedi, sözlük ve diğer danışma kaynakları sonra çok kullanılan kitap ve cildi tamamlanan yayınlar ciltlenecek şekilde sıra ile cilde gönderilir. Bu kaynakların demirbaş defterine kaydedilmiş ve kütüphane damgasının basılmış olması gerekir. Ciltleme işlemi bittikten sonra kaynaklar ilgili kütüphaneye gönderilir.(KTB, 1982c)

Yurt dışında yeni yayınlanan kitaplar plastik cilt ile kaplanmaktadır. Ülkemizde de Ankara'da Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesinde özellikle ödünç verilen kitaplar üzerinde plastik cilt uygulaması yapılmaktadır. *

II.4.2.8. FOTOKOPI

Temini güç olan kaynakların ya da ödünç verme sonrasında kaybolan kaynakların fotokopisi sağlanır. Fotokopiler kayıt, tasnif ve hazırlama işlerinden sonra hizmete sunulur. (KTB, 1982c)

* 26.06 .2007 tarihinde Erhan Erkan ile yapılan görüşme.

II. 4. 3. KULLANICI/OKUYUCU HİZMETLERİ:

Kullanıcıların kütüphaneden en geniş biçimde yararlanmasını sağlayan işlemlerin tamamıdır. Bu hizmetlerin içine dermenin kullanıcıya tanıtılması ve en iyi şekilde sunulması, kullanıcı-kütüphane, kütüphane-çevre ilişkilerinin iyi olması ve kütüphanenin eğitici ve kültürel faaliyetleri de dahildir. (KTB, 1982c)

Kullanıcı hizmetleri 6 başlık altında incelenmektedir:

II.4.3.1. ÖDÜNÇ VERME HİZMETLERİ

Kütüphane kaynaklarının kütüphane dışında kullanılmak üzere belirli kurallar çerçevesinde ve belli bir süre için kullanıcılara verilmesi hizmetidir ve en çok kullanılan hizmet türüdür. (Yılmaz, 1995: 26)

Halkın fikir ve yaşama seviyesinin geliştirilmesinde, yetişkinlerin işinde, öğrencilerin derslerinde daha başarılı ve bilgili vatandaşlar haline getirilmesine imkan sağlanması için kullanıcılara ödünç kaynak verilir. Her türlü ansiklopedi, sözlük, süreli yayınlar ve kullanıcıların yararlanmak üzere çok sık aradığı eserler dışında kalan kaynaklar ödünç olarak verilir. Her vatandaş ödünç alma hakkına sahiptir. Bina durumu uygun olan ve zengin dermesi olan merkez kütüphanelerde “ödünç verme” ayrı bir bölüm olarak kurulur. (KTB,1982c)

II.4. 3. 2. DANIŞMA HİZMETLERİ

Kullanıcının kütüphaneden bilgi edinmesine, çalışma ve araştırmalarında kütüphane kaynaklarını kullanmasına yardımcı olmak amacıyla verilen hizmete “danışma hizmeti” denir. (KTB,1982a:30) Danışma hizmeti kapsamında yapılan işler şu şekildedir:

- Danışma hizmeti için oluşturulan derme genellikle ansiklopedi, sözlük, rehber, yıllık, katalog vb. kaynaklardan oluşur. Seçilip sağlanan bu derme kütüphanenin uygun bir yerinde okuyucunun kullanımına sunulur. Bu kaynaklar kütüphane dışına ödünç verilmezler.
- Kullanıcıların danışma kaynaklarından ve diğer kütüphane kaynaklarından faydalanmalarına yardımcı olunur.
- Kullanıcıların katalog kullanımına yol gösterilir.
- Kullanıcıların kütüphaneyi kullanmalarına yardımcı olacak yol gösterici bilgiler içeren ilanlar koyulur ve kütüphaneyi tanıtıcı broşürler hazırlanır.
- Kütüphaneden yararlanma konusunda kullanıcılar için belli aralıklarla eğitici toplantılar düzenlenir.
- Yeni gelen yayınların bibliyografyaları hazırlanarak kullanıcının bilgisine sunulur.
- Kullanıcılar tarafından aranan ve bulunamayan eserlerle ilgili isteklerin karşılanmasına çalışılır. Bunun için kütüphaneler arası ödünç kitap verme yönetmeliğine göre kitap getirilir ya da kullanıcıya en uygun kütüphane tavsiye edilir. (KTB,1982c)

II.4.3.3. ÇOCUKLARA VERİLEN HİZMETLER

Halk kütüphanesi binası içinde ya da ayrı bir binada, çocuklara kütüphane kullanma ve okuma alışkanlığı kazandırma ve bunları geliştirme amacıyla hizmet verilir. Bunun için ise personelin uzman olması, binanın çocuklara çekici gelecek şekilde düzenlenmiş olması ve dermenin çocuklara yönelik olması önemlidir. (Yılmaz,1995: 28) “Halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri için seçilen materyal okul öncesi çağ çocukları için resimli kitaplardan başlamalı, ayrıca klasik çocuk kitapları ve genç yetişkinler için de özel dermeler bulunmalıdır.” (Brown, 1979;Yılmaz, 1995: 28)

Çocuklar için özel olarak göze, kulağa hitap eden görsel işitsel materyallerle çeşitli eğitim aktivitelerinde bulunulur. Bunlar; öğretici filmler, projeksiyon gösterileri, radyo veya televizyondan çocuk ve eğitim saatlerini takip etmek, günümüz teknolojisine uygun olarak bilgisayarla eğitim programları düzenlemektir. Ayrıca çocukların yaptığı resim ve diğer işler sergilenir. Kitap okuma, şiir ve hikaye saatleri düzenlenir. İmkana göre çocuk piyesleri hazırlanıp sahnelenir. Okul öncesi çocukların kütüphaneden yararlanma imkanı sağlanır. (KTB, 1982c)

II.4.3.4. ÖZEL HİZMETLER

Özel hizmet verilmesi gereken kişiler, kurum ve gruplar genelde eve bağlı kullanıcılar, yaşlılar, fiziksel özürülüler, göçmenler, etnik azınlıklar, hastaneler, bakımevleri, huzurevleri, gündüz bakım merkezleri, cezaevleri ve ıslahevleridir. Halk kütüphaneleri kullanımı arttırmak ve toplumun tümüne hizmet götürmek

amacını taşıdığı için, verdiği özel hizmetler amacını gerçekleştirmede önemli yer tutar. Bunun için halk kütüphaneleri belirli aralıklarla değişen geçici kitaplıklar ve personel sağlar. (Brown, 1979;Yılmaz, 1995: 29) Ödünç verme özel hizmet türü içinde en sık kullanılan hizmet türüdür. Bunun dışında eve bağlı kullanıcıları zaman zaman kütüphaneye getirmek, görme özürlülere kabartmalı ve konuşan kitaplar sağlamak, etnik azınlıklar için kendi dil ve kültürlerinde materyal sağlamak bu hizmet kapsamına girer. (Yılmaz, 1995: 29)

II.4.3.5. KÜLTÜREL HİZMETLER

“Halk kütüphanesi, içinde bulunduğu toplumun en önemli kültürel ve sosyal merkezlerinden birisidir.” (IFLA,1986: 59) Halk kütüphaneleri kültür merkezi niteliği taşımaktadır. Bu nedenle de kültürel hizmet verme gerekliliği vardır.

Kütüphanelerde özellikle de çocuk bölümlerinde televizyon, projeksiyon, sinema makinesi, günümüze uygun olarak bilgisayar gibi araçlardan yararlanılarak eğitici ve kültürel faaliyetler düzenlenir. Bu araçlar kütüphanede yoksa çevre kütüphanelerle veya diğer eğitim ve kültür kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak bu tür faaliyetlerin yapılmasına çalışılır. İl halk kütüphaneleri bu yardımlaşmanın verimli bir şekilde yürütülmesini organize eder. (KTB,1982c)

II.4.3.6. GEZİCİ KÜTÜPHANE HİZMETLERİ

“Gezici kütüphane, halk kütüphanesi hizmetlerine uzaklık nedeniyle kolaylıkla ulaşamayan kullanıcılara, gereksinimi olan materyali doğrudan

ulaştırabilmek amacıyla özel kütüphane materyali ve gerekli araç gereçle donatılmış bir taşıt aracılığıyla hizmet veren halk kütüphanesi birimidir.” (IFLA, 1986:43)

Özellikle ödünç verme ve danışma hizmetleri, gezici kütüphane hizmeti olarak üzerinde durulan hizmet türüdür. Gezici kütüphanenin dermesi bağı olduğu halk kütüphanesi tarafından sağlanır. Kaynakların ödünç verilmesi ile ilgili hazırlık işlemleri daha öncesinden kütüphanede yapılır. Her gezici kütüphane durağında o çevrede oturan kullanıcılar gezici kütüphaneye üye olabilir. (KTB,1982c)

Halk kütüphanelerinde bu aktiviteler çerçevesinde “Çevresinin okuma ve bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılamak üzere kitap, broşür, dergi, gazete, harita, nota, film, plak, ses bandı, fotoğraf, tablo, plan, cd, dvd, disket, slayt vb. fikir ve sanat ürünleri toplanır, düzenlenir, okuyucuların yararına sunulur; bina ve personel imkanlarına göre Kütüphanelerde Eğitici ve Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği gereğince çeşitli eğitici ve kültürel faaliyetler düzenlenir; çevresindeki eğitim, öğretim, sanat, kültür kuruluşları ile hastane, cezaevi vb. birimlerle kütüphane hizmetlerinin yaygılaştırılması yönünden işbirliğı imkanları araştırılır.” (Resmi Gazete 17787; Yılmaz, 1990: 19) Halkın kütüphane hizmetlerinden en geniş ölçüde yararlanmasını sağlayacak tedbirler alınır. (Resmi Gazete 17465; Yılmaz, 1990: 19)

Halk kütüphanelerinin diğeri kütüphaneler gibi geleneksel işlevi bilgi kaynaklarını muhafaza etme işlevidir. Bu bilgi kaynaklarının muhafazası uygarlığın hiçbir döneminde bir kütüphanelerin tek amacı olmamıştır. Aksi halde müzeden bir farkı kalmayacak ve bu durum kütüphanenin kuruluş nedenine ters düşecektir. Çünkü bilgi kaynaklarının muhafazasını gerektiren neden, bu kaynakların kullanımını ileride mümkün kılmaktır. Diğeri bir deyişle, geçmiş kuşakların fikir ürünlerini bizlere ve bizden sonrakilere iletmek için muhafaza etmektir. (Çakın, 1986: 12)

II.4.3.7. HALK KÜTÜPHANESİ HİZMETLERİNİN TEMELDE YÖNELDİĞİ ETKİNLİK ALANLARI

Halk kütüphanelerinin tanımlarına ve verdiği hizmetlere bakıldığında kültür ve eğitim kavramları en çok karşılaşılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle halk kütüphanelerinde verilen hizmetlerin temelde yöneldiği 4 etkinlik alanı üzerinde de durmak çalışmamızın içeriği açısından gereklidir. Bunlar: Eğitim, Bilgi, Kültür ve Boş Zamanları Değerlendirmedir.

Halk kütüphaneleri kişinin ya da toplumun eğitiminin her aşamasında kendini geliştirebilmesi için gerekli olan kaynak ve araçların sağlanması yoluyla eğitime katkıda bulunur. (Yılmaz, 1995: 23) Eğitim kişiyi etkileme işlemidir. Yani kişinin bilgi, davranış ve becerilerinde istenilen değişmeyi çağın koşullarına göre uygun olarak meydana getirmektir. Eğitimin kişiyi her yönü ile geliştirmek istediği ve yaşam boyu devam ettiği düşünüldüğünde kütüphanelerin gerek kişisel ve gerekse toplumsal katkısı daha da açıklık kazanır. İnsanların bilgilerini artırarak kendini yetiştirmesi etkin eğitimi, etkin eğitimin düzenli okumayı, okumanın da bilgi kaynaklarını gerektirmesi en basit düzeyde kütüphanelerin eğitim açısından toplumsal katkısını belirler. Günümüzde eğitime hakim olan temel görüşler; kişilerin ilgilerinden hareket ederek onları aktif hale getirmek, öğreticiden çok rehber olmak, duygusal reaksiyonları eğitmek ve okulu yaşamın bir parçası haline getirmektir. Kişilerin örgün öğrenimi tamamladıktan sonra kendi başlarına bilgilerini artırmaları hedeflenmektedir. Böyle bir ortamda da yediden yetmişe hiçbir fark gözetmeksizin herkese hizmet götürmeyi kendine ilke edinmiş olan halk kütüphanelerinin zengin dermeleri ile örgün öğrenimlerini tamamlamış kişilere verebileceği dinamik

hizmetlerin katkıları söz konusudur. Gerçekte kütüphanelerin eğitimsel etkinliği sadece örgün öğretime ilişkin olarak değil, yaygın eğitimi de kapsadığı ölçüde anlam kazanır. (Çakın,1986: 12- 13).

Bilgi ise hem eğitim hem de kültürün hammaddesidir. Kütüphane kurumunun bilgi sunma işlevi sadece gerekli bilgi kaynaklarını bünyesinde bulundurması olarak algılanmamalıdır. Çağımızın en önemli özelliği olan bilimsel ve teknik çalışmalardaki hız, insanlığı yayın patlaması olarak tanımlanan ve kütüphaneye gelen araştırmacıyı araştırma yaptığı konuda nelerin yayınlanmış olduğunu izleyemeyecek bir olguyla karşı karşıya getirmiştir. Günümüzde araştırmacının boş yere zaman yitirmemesi için kütüphaneciler indeksleme, güncel duyuru, literatür taraması gibi bibliyografik hizmetleri vererek kaynakların kullanımında araştırmacılara yardımcı olmakta ve zaman kaybı minimuma indirgenmektedir. (Çakın,1986: 13- 14)

Halk kütüphanesi kültürel yaşamın sürdürülmesi ve geliştirilmesinde önemli rol oynar. Halk kütüphanesi, verdiği hizmet ile, “kendini kuran, ortaya çıkaran kültürün bilgilerini aktardığı, yenilerini toplayarak unutulmaktan koruduğu, dolayısıyla onu yaşattığı bir kuruluştur...Yaşamak isteyen her kültür, artık halk kütüphanesini kurmak, onu derme ve okur açısından sürekli canlı tutmak ve yaygınlaştırmak zorunda kalmaktadır.” (Keseroğlu, 1989;Yılmaz, 1995: 24)

Dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini geliştirme gibi boş zamanlarda gerçekleştirilen etkinliklerin, bireylerin kültürel gelişiminde yeri büyüktür. Halk kütüphaneleri sağladıkları materyaller, sundukları hizmetler ve gerçekleştirdikleri kültürel etkinliklerle bu konuda önemli rol oynarlar. (Yılmaz, 1995: 24- 25)

Kütüphane kullanıcılarının eğlenme veya boş zamanlarını değerlendirme konusundaki beklentilerinin farklı olmasının yanı sıra kütüphanelerin bina, bütçe,

personel ve dermelerinin farklı düzeylerde olmasından ötürü bu yolda verecekleri hizmetler ayrılıklar gösterir. Boş zamanları değerlendirme konusunda başta istenilen nitelikte bilgi kaynaklarının bulundurulması gelir. Rahat okuma ortamı için çekicilik sağlanması, fotoğraf ve resim sergileri hazırlanması, kullanıcıların ilgi duyacakları konularda konferanslar düzenlenmesi, çocuklara yönelik masal saatleri düzenlenmesi gibi sayılabilecek olan diğer aktivitelerle boş zamanı değerlendirme konusunda katkılar sağlanır.

III. BÖLÜM

HALK KÜTÜPHANELERİNİN KULLANIMI

İnsanoğlunun yaşamı boyunca keşfettiği ve sakladığı bilginin toplanması, düzenlenip korunması ve yararlanmaya sunulması kütüphane kurumunu doğurmuştur. Bu bilgiler günümüze ulaşmasaydı bugünkü kültür ve uygarlık düzeyine erişmek mümkün olmayacaktı. Diğer kütüphane türlerinden farklı olarak halk kütüphaneleri, dermesinde bulunan her tür bilgi kaynağını, kendisine başvuran herkese ayırım gözetmeden, hiçbir karşılık beklemeden sunar. Günümüzde halk kütüphanelerinin kullanım etkinliği o ülkenin gelişmişlik ve kalkınmışlığının en açık göstergesidir.

Halk kütüphanelerinin üstlendikleri roller aşağıdakiler gibi sıralanabilir:

III.1. OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA HALK KÜTÜPHANELERİ

Halk kütüphanesinin okuma alışkanlığı kazandırmadaki önemini vurgulayabilmek için okuma kavramı üzerine yapılan tanımlara bakmak gerekir. Bu tanımlar toplumsal değişim süreci boyunca, zamana ve topluma göre içerik değişikliğine uğramıştır ve genel olarak odaklanılan nokta okumanın zihinsel bir işlem olduğudur. Bamberger (1990:1) okumayı “aklın gelişmesine kendi başına büyük katkı yapan, çok düzeyli zihinsel işlem” olarak tanımlamaktadır. Diğer bir tanıma göre : “Okuma bir yazar tarafından görsel uyarıcı şeklinde kodlanan

anlamanın, okuyucunun aklında da, bir anlam ifade etmesi şeklinde gerçekleşen bir etkileşimi anlatan terimdir.” (Staiger,1979: 15) Staiger’e göre bu etkileşim üç ana unsuru içerir. Bunlar : Okunacak malzeme, okuyucunun sahip olduğu bilgi ve fiziksel-entelektüel etkinliklerdir. Doğanay ise okumayı şöyle tanımlamaktadır : “Okuma, geçmiş deneyimlerle oluşturulmuş anlamların hatırlanması ve okuyucunun halen sahip olduğu kavramları kullanarak, yeni anlamlar kurması için uyarıcı görevi yapan basılı ya da yazılı işaretlerin tanınmasını içermektedir.” (Doğanay, 2001: 40)

Okumanın anlam ve tanımında olduğu gibi, okuma nedenleri de toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarına göre değişiklik göstermektedir. Bir toplum için geçerli olan neden diğer toplumlar için geçerli olmayabilir. Okuma nedenleri şöyle sıralanabilir: Alışkanlık olarak, görev duygusuyla, zaman geçirmek için, güncel olayları kavramak için, anlık kişisel doyum için, günlük yaşamın pratik gereksinimlerini karşılamak için, profesyonel ya da mesleki bilgileri sürdürüp geliştirmek için, hobi olarak, kendini geliştirmek için vb. Kişilerin alışkanlık kazanabilmeleri için bir takım aşamalardan geçmesi gerekir. Bunlar, farkında olma, ilgi, evrim, deneme ve benimseme olarak sıralanabilir. Alışmak bir eylemi yineleyerek kolaylıkla yapabilmek, yadırgamaz duruma gelmek; alışkanlık ise iç ve dış etkilerle eylem ve davranışların yenilenmesi, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren koşullanmış davranış biçiminde tanımlanmaktadır. Okuma alışkanlığı ise bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirici/irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesidir. (Doğanay, 2001)

Okuma alışkanlığının toplumsal boyutuna gelince; dünyada ve ülkemizde yaşanan hızlı ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik değişime bireysel ve

toplumsal olarak uyum sağlayabilmek bilgi ile bu bilgiye ulaşmak ise sürekli okumak ile olanaklıdır. Toplumun kalkınmasında büyük sorumluluk taşıyan halk kütüphaneleri için okuma alışkanlığı yaratmak zorunlu bir hizmet olmaktadır. Halk kütüphanesi dermesinin kullanımının sürdürülmesi için de okuyan bir toplum gereklidir. Daha açık bir ifadeyle halk kütüphanesi varlığını sürdürebilmek için okuyan bir toplum yaratmak durumundadır. Bunun için de ilk olarak toplum bireylerinin boş zamanlarını olumlu bir biçimde değerlendirmesine katkıda bulunmalıdır ve özellikle gençlerde okumayı alışkanlık haline getirmelidir.

Toplumun doğru kararlar vermesinde ve kültürel açıdan kalkınmasında okuma alışkanlığının rolü tartışılmaz. Okuyan, okuma alışkanlığı olan bir toplum bilgiyi sürekli takip eder ve kullanır. Dolayısıyla da yaşadığımız çağın en önemli gücü olan “bilgi”ye sahip olur.

Halk kütüphanelerinin topluma okuma alışkanlığı kazandırmak için yerine getirmeleri gereken koşullara gelince, bu koşullar halk kütüphanesinin topluma sunacağı dermede yani okunacak kaynaklarda odaklanmaktadır. Monroe’ya (1986:197) göre: “Kütüphaneler, onlara gereksinimi olan insanlar tarafından kullanılan kaynakları toplama sorumluluğuna sahiptir.” Halk kütüphaneleri toplumun bireylerinin dermeye ulaşmalarını sağlayarak onların okuma alışkanlıklarını yaşatmalıdır. Kısacası bir halk kütüphanesinin okuma alışkanlığı kazandırması için sahip olması gereken derme nitelik ve nicelik açısından ihtiyaç karşılayabilecek durumda olmalıdır.

Özetle bir halk kütüphanesinin okuma alışkanlığı konusundaki rolünü gerçekleştirebilmesi için işlevsel bir örgüt yapısına sahip olması ve eksiksiz hizmet vermesi gerekir. Eksiksiz hizmet vermesi ise halk kütüphanesinin beş unsur

açısından kütüphane standartlarına uyması gerekir. Bu şartları yerine getirmeyen bir halk kütüphanesinin okuma alışkanlığı konusunda olumlu bir rol oynaması beklenemez. Ek olarak hizmet verdiği toplumun çeşitli kesimlerine yönelik sosyo-ekonomik, kültür ve eğitim düzeylerinin ayrıntılı bir analizini yaparak tek başına ya da ilgili kuruluşlarla ortaklıklar oluşturmalı ve okuma alışkanlığı projeleri geliştirip uygulamalıdır. (Doğanay, 2001: 42- 43)

Halk kütüphanesi hizmet verdiği toplumun gereksinim, ilgi ve beğenileri doğrultusunda çeşitli tür, düzey, biçim, içerik ve nitelikteki materyallerden oluşturacağı derme ile okuma alışkanlığı konusundaki birçok bireyin “uygun kaynak bulamama” sorununu ortadan kaldırmakla birlikte kullanıcıların bu kaynakları okuyabilmesi için fiziksel koşullar yönünden uygun ve çekici bir ortam sağlamalıdır. (Doğanay, 2001)

Halk bilincinin mayalandığı yer olarak kabul edilen halk kütüphanesi bulunduğu toplumun kalkınmasını istiyorsa okuyan bir toplum yaratmak durumundadır. Bunun yanında halk kütüphanesinin kendi varlığını koruyabilmek için de okuyan bir topluma ihtiyacı vardır. Böyle bir toplum yaratma ise kendiliğinden oluşacak bir gelişme değildir. Dolayısıyla halk kütüphaneleri bizzat rol üstlenmeli ve bilinçli bir çaba içinde olmalıdır. Eğer okuyan kitlenin yaşatılmasına izleyici kalınırsa bu durum halk kütüphanesinin işlevsizliğine neden olacak ve varlığını tehdit edecektir. Okuma alışkanlığı yaratmanın bir halk kütüphanesinin sıradan bir görevi gibi düşünülmesi ve bu düşünce temelinde davranılması büyük hatadır. Bu hataya düşmemek için halk kütüphaneleri gösterebileceği her türlü çabayı göstermelidir. Ülkemizde ise herkesin her zaman düşünce ileri sürdüğü, çözümüne yönelik çeşitli çabaların gösterildiği, ancak ciddi bir şekilde ele alınıp bir türlü

çözülemeyen sorunlardan birisi okuma alışkanlığıdır. Halk kütüphaneleri kendilerine bağlı olan ya da olmayan nedenlerle bu konudaki rollerini gerçekleştirememekte ve bu konudaki olumsuzlukta pay sahibi olmaktadır. Halk kütüphanelerinin gelecekte de önemli toplumsal kurumlar olarak yaşayabilmelerinin önkoşulu okuma alışkanlığı olan bir toplumdur. Sorun ise insan ve toplumun gelişme sorunudur. Hiçbir teknolojik değişimin okumayı değersizleştireceği düşünülmemeli, geleceği okuma üzerine kurmanın yolları aranmalıdır. (Doğanay, 2001)

III.2. YAŞAM BOYU ÖĞRENME SÜRECİNDE HALK KÜTÜPHANELERİNİN ROLÜ

“Yaşam boyu öğrenme bir kişinin kişisel, şehre ait, sosyal ve/ya işle ilgili bir bakış açısından bilgi yetenek ve yeterlilik geliştirmek amacıyla hayat boyu sürdürülen tüm öğrenme faaliyetleridir.” (Calimera...2005: 6)

Halk kütüphaneleri “Yaşam Boyu Öğrenme İlkesi”nin gerçekleştirilmesinde en büyük payı olan kuruluşlardır.

1996 Avrupa’da yaşam boyu öğrenme yılı olarak ilan edilmiştir. 1996 yılı boyunca Avrupa’da 550’si AB’nden finansman olmak üzere binlerce projenin yürütülmüş olması bu bölgede konuya verilen önemi ortaya koymaktadır. (Aslan, 1998b) Yaşam boyu öğrenmenin yararlarının iyice anlaşılması ve politika belirleyicilerin eğitim sistemlerinin yeni gereksinimleri nasıl karşılayacağını tartışabilecekleri bir ortam yaratılması amacını güden bu kampanyanın temaları Avrupa’nın konuya yaklaşımına ışık tutmaktadır:

- Yaşam boyu öğrenime temel oluşturacak “öğrenmeyi öğrenme” ögesi taşıyan bir yüksek kaliteli genel eğitim,
- Tüm gençlere, çalışma yaşamına geçişi kolaylaştıracak ve daha öte kişisel gelişime temel olacak mesleki nitelikler kazandırmak,
- Sürekli eğitimi teşvik etmek,
- Eğitim kuruluşları ile ekonomik dünya arasında işbirliği,
- Gençlerin öğrenme konusunda isteklendirilmesinde ebeveynlerin oynayabilecekleri rolü daha iyi kavrayabilmelerini sağlamak.

Yaşam boyu öğrenme süreci ile iç içe olan bilgi okuryazarlığı “bireylerin, sorun çözme ve karar verme aşamalarında bilginin gereksinim olduğu bilincine varmaları, gereksindikleri bilgiye erişim ve kullanım becerilerine sahip olmaları, söz konusu becerileri yaşamlarına kanalize etmeleri” anlamını taşımaktadır.” (Gürdal, 2000: 176) Mc Crank’a göre (1991: 40) bilgi okuryazarlığı “bireysel ve mesleki yaşamda etkin ve yeterli biçimde bilgiyi bulma, değerlendirme ve kullanma yetisi”dir. Ekonomi ve teknoloji odaklı değişim ve gelişim, var olanın çok üstünde niteliklere sahip insan gücünü gerektirmekte, bu gereksinimi karşılamak için geliştirilen eğitim politikaları, değişimin kazandığı ivmeyi yakalayamaz hale gelmiştir. Bu nedenle çağdaş devlet anlayışı “bilgi güçtür” parolası ile yaşam boyu öğrenme bilincine varan toplum yaratma yönündedir. (Gürdal, 2000: 177)

Bilgi teknolojilerinin hızla gelişimi, bu gelişmelere aynı hızda ayak uydurabilecek bir toplum yapısını gerektirmektedir. Daha çok gelişmiş ülkelerin ulaştığı ve henüz sanayileşme sürecini tamamlamış olmasa da gelişmekte olan ülkeleri de etkisi altına alan bilgi toplumu aşamasında, ekonomik politika

önceliklerinin bilgi üretimi ve kullanımı yönünde oluşturulması önem kazanmaktadır. Bilgi toplumu aşamasına ulaşmış birçok gelişmiş ülkede ulaşılan gelişmişlik düzeyinin sürekliliğinin korunması amacıyla, giderek bilime, teknolojiye ve insana yatırım unsuru eğitime daha fazla önem verilmektedir. Türkiye'nin ve diğer gelişmekte olan ülkelerin uluslararası alanda gelişmiş ülkelerle aralarındaki gelişmişlik farkının daha fazla açılmaması, ulusal alanda ise kalkınmanın sağlanması açısından, bu ülkelerin bilgi toplumundaki gelişmelere ne ölçüde uyum gösterdikleri önemlidir. Bu noktada halk kütüphanelerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Kullanıcılarını bilgiye özendirerek, onlara bilgiye erişim aşamasında gerekli desteği vererek ve en önemlisi bu sürecin zevkli bir şekilde yaşanmasını gerçekleştirip bilgiye gereksinimin sürekliliğini sağlayarak nitelikli bireyler yaratmayı amaçlayan bu kurumlar gerçekte bireyleri yaşam boyu öğrenmeye motive ederek bulunduğu toplumun var olması, gelişmesi ve ilerleyebilmesi adına büyük bir sorumluluk yüklenmektedir.

III.3. HALK KÜTÜPHANELERİNİN BÖLGESEL KATKISI

Halk kütüphaneleri diğer kütüphane kurumları gibi kültürü aktarma rolü ile toplumsal dolayısıyla da bölgesel gelişmeye katkı sağlar. Kültür terimini insanların toplumsal ve tarihi gelişimi içinde yarattıkları her türlü maddi ve manevi ürünlerin bütünü olarak tanımlayabiliriz. Maddi ürünler, bir toplumun doğaya egemenliğini sağlamak için yarattığı bütün araç ve gereçleri içerir. Manevi ürünler ise bir toplumdaki insanların karşılıklı ilişkiler kurmasından oluşan değerler, inançlar, bilgiler, davranış kuralları, gelenekler, görenekler vb.dir. Toplum tarafından

oluşturulan kültür ürünleri sözlü ya da yazılı dille daha sonraki kuşaklara iletilir. Kütüphanenin bu iletimdeki etkinliği, insanlığın kültür ürünlerine ilişkin kayıtlı bilgilerin ilerideki kullanımları için kontrol altında bulundurulmasından kaynaklanır. Eğer bugün kendimizden önceki kuşakların yazılı ve basılı olan bilgilerine ulaşıyor, değerlendiriyor ve bunlara yenilerini de katarak toplumsal aşamalarda bulunabiliyorsak, bunu büyük ölçüde bilgilerin birikim ve iletim merkezleri olan kütüphanelere borçluyuz. (Çakın, 1986: 11)

Çağımızda bilim ve teknoloji hızla gelişmektedir. Bu gelişmeler hızını bilgidan almaktadır. Kitaplardan okuduklarımız, çevre ve ailemizden öğrendiklerimiz, konuşup söylediklerimiz, herhangi bir aleti kullanmamız ve günlük yaşantımızda gerçekleştirdiğimiz her faaliyet temelde bilgiye dayanmaktadır. İnsan zekâsının ürünü olan bu bilgiler nesilden nesile aktarılmasaydı her şey yeniden keşfedilmek durumunda kalacağından insan ilk çağda ne ise o olarak kalırdı. Bilimsel ve düşünsel ürünler her alanda hızla gelişmekte ve yeni yeni ürünler ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak dün öğrenilenler bugün eskimektedir. Yeni gelişmelerden haberdar olmayan bir öğretmen, bir kütüphaneci, bir doktor, bir mühendisin mesleki bilgilerine ne kadar güvenebiliriz? Örneğin eğitimi sırasında ortaya çıkmamış bir hastalıktan bir doktorun haberdar olabilmesi için yeni yayınları takip etmesi gereklidir. Bu nedenle varlığımızı sürdürebilmek için bilgi ile iç içe olmalıyız. Dünyada günde binlerce makale, dergi, kitap yayınlanmaktadır. Bu tür yayınlara ulaşmanın en kolay ve basit yolu halk kütüphanelerinden geçmektedir. Özel konularda halk kütüphaneleri dermesinin yeterli olmadığı durumlarda da arz/talep dengesi kurularak bu sorun aşılabılır. Sonuç olarak diyebiliriz ki bilginin yoğun olarak kullanıldığı toplumlar gelişmiş ve kültürlü toplumlardır. Kültür kalkınmanın

temelidir. Kültürel yönden gelişmemiş bir toplumun kalkınması istenen düzeyde olmayacağı gibi verimsiz de olur. Kültürel kalkınmada halk kütüphanelerinin rolü oldukça büyüktür. Eğitimin ömür boyu sürdüğü düşünüldüğünde yani okul öncesi, okul çağı ve sonrasında da insanın karşılaştığı problemleri çözmesi için bilgiye ihtiyacı olduğu düşünüldüğünde halk kütüphanelerinin önemi ve üzerine düşen görevin büyüklüğü ortaya çıkar. Halk kütüphaneleri bulunduğu bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına geniş ölçüde katkıda bulunan yaygın eğitim kurumlarındandır. Halk kütüphanelerinin nitelik ve nicelik yönlerinden yeterli olmadığı bir toplumda gerçek kalkınmayı düşünmek hayal olduğu gibi elde edilecek başarılar da geçici olacaktır. Çünkü bilgi ile beslenmeyen bir gelişme ve kalkınma kısır olur. Dolayısıyla kültürümüz ne kadar güçlü ve gelişmiş olursa kültürel kalkınmamız da o derece sağlıklı olacaktır. (Akman: 2000)

Bilginin dolayısıyla kütüphanelerin özellikle de halk kütüphanelerinin toplumun kalkınması ve nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde önemi şu ana kadar üzerinde durduğumuz konulardan da anlaşılacağı gibi tartışılmaz bir gerçektir. Toplum bireyelerine bilgi edinme özgürlüğünü yaşatmaya gayret eden halk kütüphaneleri “ ...hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm kullanıcılarına bilgi kaynaklarını serbestçe ve ücretsiz sunar. Bunun yanı sıra onların kendilerini geliştirmesi için konferans, panel, açık oturum, sergi, konser, film gösterisi, tiyatro vb. etkinlikler düzenlemekte, bu hizmetleri çeşitli nedenlerle kütüphaneye gelemeyen yaşlı, hasta, özürlü, tutuklu vb. kullanıcılara da götürmeye çalışmaktadır.” (Çapar, 1987; Sağlamtuğ, 1990: 54 -58) Bu hizmetlerin değeri bir toplum için oldukça büyüktür. Halk kütüphaneleri toplumun itici gücü olmakta ve yerinde sayan bir toplumu merdiven görevi görerek yukarı taşımaya yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla bir halk

kütüphanesi içinde bulunduğu bölgede bireylerin kendilerini geliştirmesini sağlayarak nitelikli bireyler yetişmesine eğitim kurumlarının destek mekanizması olarak katkıda bulunur ve bunun neticesinde de topluma yararlı bireyler kazandırarak bir nevi o toplumun geleceğini hazırlar. Bu sebepten dolayı halk kütüphanelerinin bölgesel katkısı bilgi çağı denen bu zamanda bulunduğu bölgenin dolayısıyla da içinde bulunduğu toplumun varlığını sürdürebilmesi açısından oldukça önemlidir.

IV. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE HALK KÜTÜPHANELERİ VE TÜRKİYE

İletişim ve bilgi teknolojilerindeki hızlı değişim ile küreselleşme eğilimi kütüphane ve bilgi hizmetlerinde geleceğe hazırlanma için uluslararası işbirliği çabalarını zorunlu duruma getirmeye başlamıştır. Dünyada yaşanan teknolojik ve bilimsel rekabet, iddialı bir topluluk olarak Avrupa ülkelerini bu konuda ortak projeler üretmeye zorlamaktadır. (Yılmaz; Bayır, 2004: 79)

Avrupa Komisyonu, araştırma programları altında Avrupa halk kütüphanelerine yönelik önemli projeleri desteklemektedir. Bunlar:

- 1999 – Kopenhag Deklarasyonu
- 2001 – Pulman Projesi
- 2002 – Pulman-XT Projesi
- 2003 – CALIMERA Projesi

Kopenhag deklarasyonu/bildirgesi Avrupa'daki halk kütüphaneleri arasındaki işbirliğinin temel taşlarından biridir. 31 Avrupa ülkesinden 100'ü aşkın yetkili ve kütüphanecinin onayı ile hazırlanmıştır. Halk kütüphanelerinin demokrasi ve vatandaşlık; ekonomik ve sosyal gelişme; yaşam boyu öğrenme; kültürel ve dil gelişimi konularındaki hayati rollerini vurgulamaktadır. (Bayır, 2004) PULMAN Projesi'nin ise çarpıcı teknolojik değişim, bilimsel ve teknolojik rekabet ve geleceği

yakalama çabasının bir ürünü olarak ortaya çıktığı söylenebilir. (Yılmaz; Bayır, 2004: 79)

Pulman projesinin amaç ve kapsamı:

- Halk kütüphanelerinin yeni ekonomik, toplumsal ve kültürel roller üstlenmelerine ve e-Avrupa gündemini benimsemelerine yardımcı olmak ve performanslarını güçlendirmek,
- Avrupa'da stratejik öncelikleri yaymak için üye ve aday ülkelerde çalışmalar yürütmek, ulusal otoriteleri ve uygulayıcıları duyarlı kılmak, bilgi, deneyim ve iyi uygulamaların değiş-tokuşu, sayısal hizmetleri ve iyi uygulama merkezlerini yaygınlaştırmak,
- Yerel hizmetler için sektörler arası gündem oluşturmak ve işe halk kütüphanelerinden başlamak. (Pulman-xt projesi...,2003)

PULMAN Avrupa Birliği üye ve aday üye ülkelerinin 2001 Mayıs ayında başlattıkları ve bu ülkelerde bulunan halk kütüphanesi, müze ve arşivler arasında bilgi teknolojilerine dayalı işbirliğini geliştirmeyi hedefleyen projedir. Ayrıca, halk kütüphaneleri, arşivler ve müzelerin verimliliklerini artırmak da hedeflenmiştir. Avrupa Birliği'nin Çerçeve Programları, bilimsel ve teknolojik rekabette, üstünlük sağlamanın altyapısal koşullarını oluşturmak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Pulman Projesi, Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilip desteklenmiş ve Avrupa Komisyonu'nun 5. Çerçeve Programı içinde yer almıştır. (Yılmaz; Bayır, 2004)

IV.1.PULMAN-XT PROJESİ

Projenin amacı, içeriği ve sonuçlarından bahsedeceğimiz bu bölümde projenin halk kütüphanelerimize ülke şartlarını göz önünde bulundurarak ne gibi getirileri olduğu üzerinde duracağız.

2001 Ağustos ayında PULMAN-XT (PULMAN Extended-Genişletilmiş PULMAN)) adıyla bir genişleme projesi geliştirilmiş, T.C. Kültür Bakanlığı'nın Bakan onayı ile oluşturduğu Ulusal Komisyon'un çalışmaları sonucu Türkiye, Avrupa Komisyonu kararı ile 10 Nisan 2002 tarihinde Projeye tam üye olarak kabul edilmiştir. Projenin Türkiye adına katılımcı kuruluşu Türk Kütüphaneciler Derneği olmuştur. Proje için Türkiye'ye ayrılan bütçe 18.650 Euro'dur. (Pulman-xt projesi..., 2003). PULMAN-XT Projesi'ne katılan ülkeler şunlar olmuştur: Arnavutluk, Beyaz Rusya, Bosna -Hersek, Hırvatistan, Makedonya, Moldova, Karadağ, Rusya, Türkiye, Ukrayna, Yugoslavya. (Yılmaz; Bayır, 2004: 80)

PULMAN-XT Projesi'nin amacı; Avrupa içinde ve Avrupa'ya komşu ülkelerde halk kütüphaneleri ile yerel ve bölgesel düzeydeki kültürel kurumlar arasında dijital hizmetlerdeki iyi uygulamaları desteklemek ve artırmak olarak belirlenmiştir. PULMAN-XT Projesine katılan ülkelerin yükümlülükleri:

- PULMAN İlkeler El Kitabı'nı o ülke diline çevirmek: PULMAN İlkeler El Kitabı kütüphane ve bilgi/enformasyon hizmetlerine yönelik politika ve strateji geliştirmede politikacılara, kütüphanelerde de uygulamacılara yardımcı olmak amacıyla hazırlanmış oldukça kapsamlı bir kaynaktır.
- Proje ile ilgili bir Ulusal Çalıştay düzenlemek,

- Politikacı, bürokrat ve yöneticiler arasında destek aramak,
- 13- 14 Mart 2003 tarihinde Portekiz-Oeiras’da düzenlenen PULMAN Politika Konferansı’na en üst politik düzeyde katılımı sağlamak,
- Bu toplantıda yayımlanan Oeiras Bildirgesi’ni ülke diline çevirmek,
- Finlandiya, Yunanistan ve Letonya’da düzenlenen seminerlere katılmak,
- Üyeler arasındaki mentoring (rehberlik/danışmanlık) ve “kardeş kütüphane” etkinliklerini yerine getirmek. (Yılmaz; Bayır, 2004: 80)

PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı 16 -19 Kasım 2002 tarihleri arasında Ankara’da yapılmıştır. Davetli 110 kütüphanecinin katılımı ile 18 oturumda gerçekleştirilen toplantıda aşağıdaki konular ele alınmıştır:

- Halk kütüphaneleri sivil yönetim,
- Demokrasi, çok kültürlülük, dışlanmış gruplar (özel hizmet gerektiren gruplar),
- Çocuklara ve okullara hizmetler,
- Yaşam boyu öğrenim,
- İş yaşamı ve ekonomiye destekler,
- Arşivler ve müzelerle ilişkiler,
- Kitap dışı materyaller,
- Performans ölçümü ve değerlendirmesi,
- Mali kaynaklar ve fırsatlar,
- İşbirliği ve ortaklıklar,
- Telif hakları, dijitalleştirme,

- Bütünleşik otomasyon sistemlerinde gelişmeler,
- Çoklu ortam dijital hizmetler ve hizmetlerin uyarlanması,
- Dijital hizmetlere ve kaynaklara erişim.

Değerlendirme oturumunda Türkiye'deki durum kısaca ele alınmış hem PULMAN İlkeleri'ne dayanarak hem de Türkiye'nin kendine özgü koşulları dikkate alınarak tartışılan konularda Türk halk kütüphanelerine ilişkin yaklaşımın oluşturulmasına katkıda bulunacak ilkeler belirlenmeye çalışılmıştır.

Toplantı sonucunda şu kararlar alınmıştır:

- Kültür Bakanlığı'na sunulmak üzere bir bildirge hazırlanmalıdır,
- Halk kütüphaneleri üzerine bir sempozyum düzenlenmelidir,
- Halk kütüphaneleri için acil bir eylem planı/stratejisi hazırlanmalıdır,
- Bir halk kütüphanesi yasası çıkarılmalıdır,
- Halk kütüphanecilerinin hizmet içi eğitimleri sürdürülmelidir. (Yılmaz; Bayır, 2004: 81)

PULMAN-XT Projesi Türkiye için önemli bir projedir. Kütüphanecilik ve bilgi teknolojileri açısından Türkiye'nin bugüne kadar katıldığı, özellikle halk kütüphaneleri açısından, en büyük uluslararası işbirliği projelerinden birisidir. Dolayısıyla, Türkiye'de öncelikle halk kütüphaneleri için ve diğer kütüphane türleri, müzeler ve arşivler için yeni gelişme olanakları yaratan Avrupa merkezli mesleki bir girişimdir. (Pulman-xt projesi..., 2003)

PULMAN-XT projesi ile Türkiye’de halk kütüphaneleri tekrar gündeme gelmiş ve ilgi artmıştır. Proje daha önce hiç uluslararası işbirliği tecrübesi olmayan halk kütüphanecileri için önemli bir fırsat yaratmıştır. Türkiye’de halk kütüphaneleri ile diğer türden kütüphaneler/kurumlar arasında işbirliği ortamı sağlamıştır. Resmi makamlardan halk kütüphanelerine karşı olumlu yaklaşımlar olmuştur. Projenin ana ürünü olan *İlkeler El Kitabı* halk kütüphaneleri için şimdiye kadar yayınlanmış en önemli kaynaklardan biri olarak ortaya çıkmıştır. Halk kütüphaneleri ve kütüphanecileriyle ilgili konular etraflıca tartışılmış ve temel ilkeler kabul edilmiştir. Bu projenin içinden “Pilot Kütüphaneler Projesi” doğmuştur. Toplantıda Türkiye için geliştirilen “Pilot Proje”, konunun uzmanları ve kütüphaneciler tarafından tartışılmıştır. Bu pilot proje Türkiye’deki halk kütüphanelerinin otomasyona geçişinde model yaratmak amacıyla İstanbul, Ankara ve İzmir merkez halk kütüphaneleri üzerinde odaklanmıştır. Halk kütüphanecilerinin hem yurt içinde ve hem de yurt dışında, teknoloji ve yabancı dil alanındaki eğitimleri desteklenmiş, kütüphane personeli hizmet içi eğitim için yurt dışına gönderilmeye başlanmıştır. Bu pilot proje ile diğer halk kütüphaneleri için proje geliştirme fikri oluşmaya başlamıştır. (Yılmaz; Bayır, 2004: 82 -84)

Sonuç olarak ulusal düzeyde olduğu kadar, uluslararası düzeyde de işbirliği sağlanmış ve ortak çalışabilme deneyimi kazanılmıştır. Mesleki katkının yanı sıra Avrupa Birliği’ne katılımı kendisine hedef olarak koyan Türkiye için Proje, Avrupa Birliği sürecine katkıda bulunacak bir etkinliktir.

PULMAN-XT Projesi Türkiye’nin de içinde bulunduğu CALIMERA Projesi ile 6. Çerçeve Programına taşınmıştır.

IV.2. CALIMERA PROJESİ

Calimera projesi bilgi toplumu yaratabilmek için neler yapmak gerektiğini açıkça gözler önüne seren bir projedir. Halk kütüphanelerinin toplumsal rolü düşünüldüğünde bu proje, ülkemizdeki halk kütüphanelerinin, diğer Avrupa ülkelerindeki halk kütüphaneleriyle etkileşimini mümkün kılan ve yenilikleri takip etme kolaylığı sağlayan, halk kütüphanelerimizin kendilerini geliştirebilmeleri ve toplumsal rollerini yerine getirebilmeleri adına önemli bir rehber niteliğindedir. Halk kütüphanelerinin performansının güçlendirilmesi için sağlam bir alt yapının gerekliliğini vurgulayan proje bu altyapının kurulup desteklenmesi için birçok öneride ve çağrıda bulunmaktadır.

Proje bunların yanında kütüphanecilik, arşivcilik ve müzecilik alanlarında sunulan hizmetleri geliştirme ve ülkemizin sosyo-ekonomik kalkınmasına ve e-Türkiye dönüşümüne daha etkin katılım için fırsat sunmaktadır. (Aslan, Kültürel Uygulamalar...,2007)

CALIMERA, bilgi toplumunda halk kütüphanelerinin performansının güçlendirilmesi amacını güden AB. 5. Çerçeve Projesi olan PULMAN Projesi'nin başarısından yola çıkılarak geliştirilmiş bir projedir. Türkiye'nin de TKD kanalı ile PULMAN-XT adı verilen ikinci etabına ortak olduğu PULMAN Projesi'nde; bir "İlkeler Elkitabı" hazırlanarak 30'a yakın dile çevrilmiş, ülke politikalarının geliştirilmesine destek vermek üzere bir politika konferansı düzenlenmiş, katılımcı ülkelerde kütüphaneler arşiv ve müzelerle işbirliğine teşvik edilmiş ve proje sonuçlarının yayılması ve eğitim programları yoluyla halk kütüphanelerinde yenilikçilik canlandırılmaya çalışılmıştı. CALIMERA Projesi ile benzeri bir çalışma,

konunun teknoloji boyutuna ağırlık verilerek, tüm kültür mirası kurumları için yürütülmektedir. (Aslan, Kültürel Uygulamalar...,2007)

Kültür mirası kurumlarının toplum yaşamının her alanındaki etkileri ve getirileri üzerinde duran bu proje birçok önemli noktaya dikkat çeker ve yapılması gerekenleri sıralar. Proje kütüphane, müze ve arşivleri bir bütünün parçaları olarak görmektedir. Toplum kaynaşması açısından kütüphane türleri arasında en önemli konuma sahip olan ise halkın üniversiteleri konumundaki halk kütüphaneleridir. Kütüphaneler için öngörülen tüm konuların müze ve arşivleri de kapsadığını göz ardı etmeden konumuz itibariyle projeyi sadece halk kütüphaneleri açısından ele alıp inceleyeceğiz.

Projede 3 ana başlık üzerinde durulmaktadır:

1. Sosyal politika
2. Yönetim
3. Teknik

IV.2. 1. CALİMERA PROJESİNDE SOSYAL POLİTİKA

Projede sosyal politika kapsamında, halk kütüphanelerinin çevrelerinde sosyal dışlanma riski altındaki insanlara ulaşmak ve kendi bölgelerindeki toplumsal kaynaşmayı güçlendirmek yolunda öncülük ederek toplumun yeniden yapılandırılmasına önemli ölçüde katkı sağlayacak konumda olduğu vurgulanır. Bunun için Calimera projesinde genel olarak yapılması önerilen noktalar şunlardır:

- Sosyal olarak toplumdan dışlanmış guruplara danışmak ve onları içermek,

- Hizmetleri talebin olduğu yere yerleştirmek,
- Uzak bölgelerdeki tüm kişilere erişmek için gezici ve uzaktan hizmet sağlamak,
- Daha esnek çalışma saatleri uyarlamak,
- Hizmetlerin geliştirilmesi ve ulaştırılmasında ortaklıklar kurmak,
- Hizmetleri zel gurupların gereksinimlerini karşılayacak Şekilde biçimlendirmek,
- Geleneksel kullanıcıları sosyal açıdan dışlanmış guruplara daha sıcak bakar hale getirebilmek,
- Bilgi Toplumu Teknolojilerini (BTT) tam olarak kullanabilmek gerekmektedir.

Bunlara ek olarak halk kütüphaneleri; dil, edebiyat, gösteri sanatları, görsel sanatlar, mimari, zanaat, sinema ve radyo-televizyonu içine alan kültürün korunması, geliştirilmesi ve tanıtılmasını teşvik etmek için BTT'ni kullanarak kullanıcıyı yerel kültürel kaynaklara ulaştırabilir, çeşitli yerel toplulukların hizmet kaynaklarına erişimini sağlayabilir, çok çeşitli olabilen toplum ihtiyacına uygun kaynakların yaratılmasında rehberlik edebilirler. Yine sosyal politika kapsamında, aktif vatandaşlığı teşvik etmek için ulusal, yerel, Avrupa ve diğer e-devlet hizmetleri hakkında bilgi ve hizmetlere erişimi sağlayabilir ve de kendi hizmetlerini elektronik olarak verebilirler. Halk kütüphaneleri de altyapılarını kamu internet erişim noktalarına erişebilecek Şekilde yapılandırılmalı ve e-devlet konusunda gerekli desteği verebilmelidir. Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme sürecini çocuklara ve yetişkinlere en verimli Şekilde yaşatabilmek için bilgi toplumu teknolojilerini

kullanarak bu kesime gerekli hizmetleri verebilmelidir. Yetişkinlere yönelik olarak da temel beceri ve yeterlilikler ile iş bulma becerilerinin gelişmesine katkıda bulunabilirler. Kütüphaneler öğrenme nesnelərini, sanal öğrenme ortamlarını geliştirdikleri takdirde, etkileşimli televizyon ve mobil araçlarını kullandıklarında eğitim kurumlarıyla eşgüdüm içinde çalışmaları halinde başarılı olabilirler. Bir başka boyutuyla kültür endüstrisini öne çıkararak yerel turizmi ve iç yatırımı teşvik ederek, bunlarla ilgili bilgileri sunarak vatandaşların beceri kazanmasını canlı tutarak, iyi komşuluk ilişkilerinin yenilenmesine ve sürdürülmesine katkıda bulunarak sosyal ve ekonomik politikaların gelişmesini sağlayabilirler. (Calimera...,2005)

IV.2. 2. CALİMERA PROJESİNDE YÖNETİM

Yönetim kapsamında projede bugünün çağdaş dünyasındaki iş planları ve de kültürel stratejilerin önemi vurgulanmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağda, kültürün, toplumların yaşam düzeylerinin yükselmesinde önemli katkıda bulunduğu artık herkesçe kabul edilmektedir. Bu nedenle kütüphanelerin yerel yönetimlerce yürütülmesinin ve genel hükümet program ve stratejileriyle örtüşmesinin ve bu projelerle ilgili fonların kurulup geliştirilmesinin yararlı olacağı belirtilir. Ayrıca halk kütüphanelerinin hükümet, yerel yönetimler ve özel sektör ile işbirliği yapmasının önemi üzerinde durulur. Dijital teknolojinin gelişimi kullanıcının kütüphanedeki bilgi kaynağını bilmeye gerek duymadan belli bir konuyla ilgili materyal taramasını ve tarama sonucunu bir yanıtta bir araya getirmesini olanaklı kılmaktadır ki bu da her seviyedeki kültürel organizasyonlardaki ortaklığa bağlıdır. Projede halk kütüphanelerinin yaşlanan iş gücü, yüksek kullanıcı beklentileri, politik nedenler ve

azalan bütçelerle de mücadele etmek zorunda kalacağı vurgulanır. Halka daha iyi hizmet sunmak için halk kütüphaneleri varlıklarını daha işlevsel, daha gelir getirici bir hale getirmek ve kaynaklarını ekonomik kullanan bir yapıya kavuşmak için modernleşme gereksinimiyle yüz yüze gelmişlerdir. Ayrıca eğitilmiş, deneyimli ve yeterli personele gereksinim vardır. Personel için eğitim verilmeli, teknoloji hızlı bir biçimde gelişmeye devam ettikçe personel de iş yaşamı süresince becerilerini düzenli olarak güncellemelidir. Topluluk üyelerinin her birine ödünç verilen kitap, ziyaret sayısı, sağlanan materyal sayısı gibi geleneksel performans göstergelerine BT tabanlı hizmetlere ilişkin ölçümler eklenmelidir. Bu konulara ek olarak telif hakları, lisanslama, veri koruma ve saklama, bilgi edinme özgürlüğü, kamu sektörü bilgisinin paylaşılması ve tekrar kullanımı konularında yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ulusal yasaların farklılık gösterdiği durumlarda Avrupa düzeyinde uyumlaştırma sorununa dikkat çekilmelidir. Veri koruma yasalarının, teknolojik ilerlemelerle başa çıkacak sağlamlıkta olması için uyarlanmaya gereksinimi olabilir. Vatandaşların ise bilgiye erişim hakları konusunda daha fazla farkında olma durumu gereklidir. (Calimera.....,2005:8-13)

IV.2. 3. CALİMERA PROJESİNDE TEKNİK KONULAR

Projede teknik konular kapsamında ise finans, altyapı, çalışanın eğitimi, kullanıcı beklentileri konularında bir yarışın ortaya çıktığı üzerinde durulur. Gelişen teknolojinin kütüphanelerin hizmet verme yollarını değiştirdiği ve birkaç yıl içinde bile hayal edilemeyecek hizmetleri topluma götürdüğü belirtilir. Halk kütüphaneleri de gelişen teknolojiyi yakalamak, yeni ortaya çıkan teknolojiler arasından kendi

alanlarına en yakın teknolojiyi seçmek ve kullanıcıların beklentilerini tatmin etmek durumundadırlar. Bunun için projede önerilen konular şunlardır:

Analog materyalin (dokümanlar, fotoğraflar, nesnelere) dijitalleştirilmesi ile oluşan dijital materyallerin uzun dönemli korunabilmesi ve gelecek kuşaklar için erişilebilir olması için teknolojinin eskimesi sorunu, fiziksel bozulma ve üzerinde değişiklik yapılabilmesi konuları göz önünde bulundurulmalıdır. Hangi kaynakların korumaya değer olduğunu belirlemek için de seçime ilişkin karar alınmalıdır. İnternetin ortaya çıkışı kütüphanelerin web aracılığıyla erişilebilen hızla artan dağınık dijital bilgiye erişimi anlamına gelmektedir. Bu nedenle kaynakların tarandığında bulunma şansını yükseltmek için yöntemsel tanımlama yapmak gerekir. Halk kütüphaneleri kullanıcılarının dijital ortamda gereksinim duydukları bilgileri keşfetmeleri ve erişmelerinde onlara en iyi nasıl yardımcı olacaklarını bilmelidirler. Dijital dünyada kaynaklar fiziksel yerlerle sınırlandırılmazlar. Bu sayede birçok farklı yolla birleşebilirler ve gerekli olan her amaç için tekrar tekrar kullanılabilirler. Halk kütüphaneleri de elektronik ortamda bulunan kullanıcıları için bu artan bilgiyle başa çıkmak durumundadırlar. Dijital çoklu ortam bilgisayar donanımıyla aktarılan metin, grafik, ses, animasyon, ve videonun kombinasyonudur. Kullanıcıların sunulan üzerinde denetimi olması durumunda etkileşimli çoklu ortam haline gelir. E-kitaplar, e-dergiler, müzik, film vb. kaynaklar doğrudan kütüphaneyi ziyaret etmeden kullanıcının bilgisayarına ulaştırılabilecek hali alacaktır. Halk kütüphaneleri de modern kanallar aracılığı ile içeriği sunmada yerlerini almalıdırlar. (Calimera.....,2005)

Projede üzerinde durulan tüm bu noktalar gerçekleştirildiğinde halk kütüphanesi ziyaretçileri sanal gerçeklik teknikleriyle zenginleştirilmiş hizmetlerden büyük zevk alacaklardır.

Proje, 1.12.2003 – 31.5.2005 tarihleri arasında 18 ay sürmüştür. 34 ülkeden 48 ortak kuruluş çalışmalara katılmıştır. Projenin Türk ortağı olan TKD, ilgili çalışmaları ülkemizde arşivcilik ve müzecilik alanından kuruluşlar ve onların çalışmalarını destekleyen araştırmacılar ve firmalarla işbirliği içinde yürütmüştür. Bu amaçla bir Proje Kurulu oluşturulmuştur. Kurulda temsil edilen kuruluşlar şunlardır: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Tabiat Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Müzeciler Derneği, Tüm Arşivciler Derneği, Mobilsoft yer almış. (Aslan, Kültürel Uygulamalar...,2007)

Ülkemizde halkın halk kütüphanelerinde verilen hizmetlerden habersiz olduğu ve halk kütüphanelerini yeterince kullanmadığı bilinen bir gerçektir. Pulman-xt projesi halk kütüphanelerinin performansının artırılması amacıyla geliştirilmiştir. Dolayısıyla performansı artan halk kütüphanelerinin kullanım etkinliği de artacaktır. Calimera projesi ise bugünü ve geleceğiyle kültür miraslarının değerlendirmesini yapmış, alınacak tedbirleri gözler önüne sermiştir. Bu ve bunun gibi projeler halkımızı bu kütüphanelere yöneltmeye ve teknolojik gelişmeleri geriden takip eden halkımızın kullanım etkinliğinin daha da artırılıp bilgi toplumunda yerimizi almamıza yardımcı olacak birer adımdırlar. Halk kütüphanelerinin bir toplum için öneminin anlaşılması üzerine üretilen bu projeler bu kütüphanelerin BTT açısından gelişmesi ve desteklenmesi adına ciddi anlamda katkıda bulunabilecek projelerdir ve

ülkemizin de bu bilince erişip böyle ciddi projelere katılıyor olması ülkemiz adına sevindirici ve umut veren bir durumdur. Bugün kullanılabilirliği henüz istenen düzeye erişememiş olan halk kütüphanelerimiz, Pulman-xt ve Calimera gibi projelerle desteklenip umuyoruz ki günümüz bilgi toplumu şartlarına erişmemizde etkili olur. Fakat ülkemizdeki halk kütüphanelerimizin kullanım etkinliği dikkate alındığında bunun için çok fazla yol kat etmemiz gerektiğini ve bu projelerin belgeler üzerinde kalmayıp hedefe ulaşana kadar kararlılıkla uygulanması gerektiğini söyleyebiliriz. Bilgi kaynaklarının üretim hızını yakalayıp denetimini yapabilmek için, klasik yöntemlerle hizmetlerine devam eden halk kütüphanelerimizde ivedilikle BTT'nin kullanılabileceği altyapının oluşturulması ve halkın bu altyapıya uyum sağlaması için de gerekli çabanın sarf edilmesi şarttır. Pulman-xt ve Calimera projesi gibi projeler bu konuda itici güçtür ve ülke koşullarının zorlanması gereklidir. Bu projeleri kendi lehinde kullanacak olan ülkeler bundan karlı çıkacak, çağımızın tek gücü olan bilgiyi elinde tutacak ve geleceğe emin adımlarla yürüyebilecektir. Bizlerde, ülkemizde pek de önemsenmeyen kütüphanelerimizin, özellikle de halkla iç içe olan ve halkın bilincinin mayalandığı yer olan halk kütüphanelerimizin önemini anlayabilmeli ve anlatabilmeliyiz. Aksi halde bu ve bunun gibi projeler diğer bilgi toplumu ülkelerini ileriye taşıırken bizler olduğumuz yerde saymaya devam ederiz.

IV.3. AVRUPA ÜLKELERİNDE HALK KÜTÜPHANELERİNİN YERİ

2000 yılında Lisbon'da yapılan toplantıda Avrupa'nın hükümet ve devlet başkanları "dünyadaki en rekabetçi ve dinamik bilgi ekonomisine" sahip olmayı

hedef olarak belirlemiştir. Bu hedef, Avrupa Topluluğu ülkelerindeki yarım milyar insan arasında toplumsal kaynaşmayı da gerçekleştirmek için mali kaynaklarla da desteklenmiştir. Bu hedefe ulaşmak için hazırlanan e-Avrupa eylem planında amaç; daha ucuz, hızlı ve güvenli internet, insanlara ve becerilere yatırım, internet kullanımını teşvik etmektir. Bilgiye dayalı ekonomi için önerilen temel eylemlerden biri de halk kütüphaneleriyle doğrudan ilgili olan halka açık alanlarda kullanışlı Kamu İnternet Erişim Noktaları (KIEN) açmak ve eğitim ve e-çalışmaya erişimi sağlamak için bütün toplumlarda çoklu ortam tele-merkezleri kurmaktır. Eylem planının değerlendirilmesinde halk kütüphanelerinin var olan KIEN'ler içinde en çok kullanılan tür olduğu ortaya çıkmıştır.

15/16 Mart 2002'de Barselona Avrupa Konseyi toplantısında, 15 AB üyesi ülkenin hükümet başkanları tarafından yeni e-Avrupa Eylem Planı 2005, 28 Mayıs 2002'de kabul edilmiştir. Bu eylem planı her şeyin merkezine kullanıcıyı yerleştirme amacını taşımaktadır. E-devlet, e-öğrenme, e-sağlık, e-ticaret gibi konulara odaklanmıştır ve bir yandan da geniş bant altyapısını ve kişisel bilgisayarlara ek olarak sayısal TV ve 3G (Third Generation - 3. kuşak) mobil araçlar gibi yeni platformları canlandırmaya çalışmaktadır.

AB, bilgi teknolojileri ve çevrimiçi hizmetlerin, toplum içinde en olanaklardan yoksun durumda olanları dışlayan geleneksel engellerin yıkılmasında çok büyük bir potansiyele sahip olduğunun bilincindedir. Yeni teknolojilerin bilginin daha yaratıcı ve eşit bir şekilde dağıtılmasına imkan verdiğinin ve kamu hizmetlerine de daha hızlı ve kolay erişim sağladığının farkındadır. Çevrimiçi hizmetler kültürel kimlikleri ve toplumsal kaynaşmayı geliştirici potansiyele sahiptirler. BTT, özürsüz insanların kültürel potansiyelini de aktif hale getirebilir. Erişim ve eğitim eksikliği ve

internet kullanımına karşı direnme sayısal dışlanmaya sebep olmaktadır. AB nüfusunun çeyreği sayısal fırsatların yaşam kalitelerini geliştirebileceğinin farkında değilmiş gibi gözükmektedir. Orta ve Doğu Avrupa'da daha büyük sayısal uçurum söz konusudur. Bu sayısal uçurum kendi kendine yok olmayacaktır. AB bilgi toplumunda sayısal okur-yazarlığın e-öğrenme ve yeni iş olanakları açısından büyük önem taşıdığı farkındadır. İnternet erişimi olmayanlar fırsatları kaçırmaktadırlar. Halk kütüphaneleri eğitim eksikliklerinin giderilmesine katkıda bulunmak ve sayısal uçurumla mücadele etmek için son derece uygun bir konumdadırlar. AB de halk kütüphanelerinin yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerle baş edebilmeleri için bilgiye ihtiyacı olan herkese açık erişim noktaları olduğu üzerinde yoğunlaşır.

İşsiz insanlar yeni iş imkanlarından haberdar olma ihtiyacındadırlar; gençler ilgilerini çekecek şeylerin bulunduğu buluşma yerlerine; çocuklar okulda öğrendiklerini pekiştirecek zenginleştirici programlara; yaşlılar artık satın alamadıkları gazeteleri okuyabilecekleri bir yere; özürllüler kendilerine saygıyla davranılan ve kolaylık sağlanan bir kuruma gereksinim duyarlar. AB halk kütüphanelerinin bütün bu ihtiyaçları karşılayabilecek kurumlar olduğunu bilmektedir ve halk kütüphanelerini toplumun kalbi yapmaya kararlıdır.

Yaşam boyu öğrenme çocukluk döneminde öğrenmeden başlayarak resmi öğrenimin bütün düzeylerini, yetişkinlik dönemi boyunca süren bağımsız öğrenmeyi ve uzaktan eğitimi de kapsayan tüm öğrenme süreci olarak tanımlanabilir. e-Avrupa İstihdam Stratejisi içinde ele alınan yaşam boyu öğrenme konusu insanları becerilerle donatmayı amaçlamaktadır. Bunun için de Toplumsal Fon'dan 12 trilyonun üzerinde Euro ayrılmıştır. E-öğrenme ise yaşam boyu öğrenmenin önemli bir parçasıdır ve herkese, özellikle de toplumsal, ekonomik, coğrafi ya da başka nedenlerle erişim

problemi olanlara eğitim ve öğrenim fırsatlarından yararlanma imkanı sunar. Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmedeki rolü 1998’de Avrupa işbirliği için bir öncelik olarak tanınmıştı. AB halk kütüphanelerinin resmi ve resmi olmayan öğrenim için önemli bir merkez olduğunu ve her tür öğrenimin desteklenmesinde önemli rol oynadığını önemle vurgular. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004:10-14) AB tüm bu düşünceleri benimsetme çabası içindedir.

IV. 3. 1. AVRUPA ÜLKELERİNDE VERİLEN HALK KÜTÜPHANESİ HİZMETLERİNE GENEL BAKIŞ

Bu alt başlık altında üzerinde durulan ülkeler Pulman-xt ve Calimera projelerinde yer alan ülkelerdir.

Avrupa ülkelerinde verilen kütüphane hizmetleri 3 ana ilke altında toplanır.

Bunlar:

- Toplumsal Politika İlkeleri
- Yönetim İlkeleri
- Teknik İlkeler

AB ülkelerinde halk kütüphaneleri üzerine geliştirilmiş ve uygulanmış projelerle birlikte verilen hizmetleri incelediğimiz zaman ülkemizdeki yetersizlikler ve yapılması gerekenler daha iyi anlaşılacaktır.

IV.3.1.1. TOPLUMSAL POLİTİKA İLKELERİ

Toplumsal politika ilkeleri altında şu konular üzerinde durulmaktadır:

- Toplumsal içe alma,
- E-devlet ve yurttaşlık,
- Fiziksel, duyuşsal ve öğrenme engelliler için erişim ve hizmetler,
- Çocuklar ve okullar için halk kütüphanesi hizmetleri,
- Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen halk kütüphanesi hizmetleri,
- Toplumsal ve ekonomik kalkınma için bilgi hizmetleri,
- Çeşitli kültürel içeriğe erişim ve müziğe erişim.

AB bu konularda çeşitli halk kütüphanesi hizmetleri vermektedir. Bunlara genel olarak göz atmak da fayda vardır.

AB uzun dönem işsizlik, düşük gelir, yetersiz eğitim düzeyi, aile çatışması ve soyutlanma, sağlıklı olmama, uyuşturucu alışkanlığı ve alkolizm, evsizlik, ırk ve cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle dışlanmış grupların toplumsal olarak içe alınması için halk kütüphanelerinin kendi bölge ya da alanlarında kaynaşmayı güçlendirme imkanına sahip olduğu düşüncesiyle bir takım girişimlerde bulunmaktadır. Örneğin Estonya'da Laane Country Merkez Kütüphanesi, ilçenin kıyı bölgelerinde yaşayanlara gezici kütüphane hizmeti sunmaktadır. Voru Country Merkez Kütüphanesi kullanıcılarına 2002'de bedava bilgisayar eğitimi vermiş ve bu eğitim son derece popüler olmuştur. Finlandiya'da kullanıcıların her yoldan her şeyi sorabildikleri, bilgi hizmeti sunan Bilgi Benzin İstasyonu adında gezici bir bilgi kabini vardır. Bu kabin hem ziyaret edenlere hem de web müşterilerine açıktır. Alışveriş merkezleri, fuarlar, tren istasyonları ve halka açık olan her yere

götürülebilir. Web müşterileri e-posta ve metin mesajlarıyla bilgilendirir. Finlandiya’da gezici hizmetler, her yerel kütüphanenin oturmuş bir parçasıdır. Tampere İl Kütüphanesi Web’i kullanıcılarının ayağına götürür. Hırvatistan’daki halk kütüphaneleri gençlere yönelik hizmetler sunarken Hollanda’da La Hey’in çok kültürlü kesimine sabahları özel kurslar veren kütüphane, öğleden sonra ev ödevi için, akşamları da yerel örgütler için ücretsiz bilgisayar sağlar. İngiltere’de Birmingham Merkez Kütüphanesi ses ve video kayıtları içeren gezici aracı okullara ve yaşlıların evi de dahil olmak üzere her yere götürür. İngiltere’de Nottingham Şehir Kütüphanelerindeki kütüphaneciler ayda iki kez hapisanelerdeki mahkumlara kitap seçmelerinde yardımcı olurlar ve çocukların okumasını desteklerler; mahkumlar çocukları kendilerini ziyarete geldiğinde birlikte okuyarak okuma becerilerini geliştirir ve çocukların evde dinlemeleri için hikayeleri kasete okuyarak kaydederler. İrlanda’da kırsal alanlarda, varoşlarda, orta büyüklükteki kasabalarda ve çiftçi topluluklar arasında gezici kütüphane hizmetleri sunulurken Dublin Şehir ve Halk Kütüphaneleri teknolojiye geç uyum gösterenlere bir seri uygulamalı dersler vermek için bir internet hocası çalıştırır. İspanya’da yaşlılara, işsizlere, kültürel ve etnik azınlıklara, fiziksel/zihinsel engellilere, eve bağlı kişilere yönelik hizmet veren gönüllü gruplar vardır. Letonya’daki Bauska Merkez Kütüphanesi sürekli internet bağlantısına sahip çok sayıda bilgisayarla “bil, çalış, kullan” adlı kullanıcı eğitimi kampanyası başlatır. Bu kampanya ev kadınlarını, yoksulları, yaşlıları, sokak çocuklarını, engellileri ve kırsal bölge kütüphanelerindeki kütüphanecileri hedefler. Orga Merkez Kütüphanesi ise kırsal bölgelere gezici hizmet verirken kitap ve dergi ödünç verir. Bunun yanında görme özürlülere konuşan kitap sağlar. Yazarlar, şair, gazeteciler ve AB Bilgi Merkezi temsilcileri otobüsle bu bölgede yaşayanlarla

buluşturulur. Litvanya'daki Kretinga Halk Kütüphanesi'nde kurulmuş olan Kadın Bilgi ve Eğitim Merkezi farklı yaş, milliyet, din ve düşüncedeki kadınları bir araya getirir. Alytus Şehir Kütüphaneleri de kentin toplumsal açıdan mağdur olan kesimlerine, ailelerine yöneliktir. Moldova'da yaşlıları kütüphaneye çekmek ve canlandırıp sosyal ve kültürel hayata dahil etmek için geleneksel kütüphane hizmetleri verilir. Cricova Halk Kütüphanesi'ne bağlı olarak tutuklulara hizmet vermek amacıyla 2001'de gezici kütüphane hizmeti açılmıştır. Norveç'te Oslo Halk Kütüphanesi, etnik kökenleri Norveçli olmayanları hedefleyen Bazar adında bir internet tabanlı oluşturmuştur. Polonya'da Dobre Miasto'daki Belediye Komünü Halk Kütüphanesi özellikle fiziksel engelli ailelerin çocukları için kış boyunca düzenli toplantılar yapar. Slovakya'da işsizler için Hornozempliska Kütüphanesi'nde bir bilgi erişim merkezi kurulmuştur. Slovenya'da Gençlik Bilgi Merkezi adında 15- 25 yaş arası gençlerin ders çalışabilecekleri, dinlenebilecekleri, dergi ve gazeteleri okuyabilecekleri bir merkez kurulmuştur. Yunanistan'da 17 gezici kütüphane, kütüphanesi olmayan ilköğretim okullarına ve liselere hizmet vermektedir. Veria Halk Kütüphanesi gezici hizmet olarak kırsal kesimde yaşayanlara elektronik hizmet veren ilk halk kütüphanesidir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 22-33)

AB ülkelerinde halk kütüphanelerinin demokratik katılımı destekleyecek yeni BTT'ne dayalı hizmetleri geliştirip sunduğu takdirde e-devlet ve yurttaşlık konusunda önemli bir merkez haline geleceği düşünülmektedir. Halk kütüphanelerinin bu konudaki değerine dikkat çeken ülkelerde verilen hizmetler şöyledir:

Finlandiya'da Tampere Halk Kütüphanesi Tampere'de yaşayanlara erişim ve eğitim olanakları verirken otobüs ile internet bağlantısı imkanı verir. Hırvatistan'da

Zadar Şehir Kütüphanesi e-devlet çerçevesinde genç gruplara buluşma noktası sağlar. İspanya'daki Girona, Tarragona ve Lleida devlet halk kütüphaneleri e-devlet projesinde yer alır ve amacı Katalonya yerel yönetimini kendi yurttaşlarına ve kendi yerel iş çevrelerine yaklaştırmaktır. Letonya'da Daugava Shoreline Kütüphane Federasyonu özellikle okullar ve yerel yönetimlerle geniş çapta işbirliği yapmakta olup, hem kağıt üzerinde hem de elektronik olarak yerel yönetim bilgileri sağlayarak yayarlar. Kütüphaneciler elektronik kaynakların kullanımı konusunda eğitim verirler. Litvanya'da Utena halk kütüphanesi bölgesel bir portal yaratmış bölgedeki bütün internet kaynaklarını toplayarak topluluk için iletişim olanakları sağlamıştır. Çeşitli hizmetlerin yanı sıra "Bir kütüphaneciye sorun" hizmeti de verir. Kullanıcı kütüphaneci ile konuşabilir ve bilgi isteyebilir, kitaplarla ilgili tavsiyeler ve internet adresleri alabilir. Portekiz Antonio Botto Halk Kütüphanesi yurttaşlarına bilgi sunmak amacıyla eğitim, kültür, spor, sağlık gibi konulardaki günlük bilgileri web sitesi yoluyla sunar. Sırbistan'da Perşembeleri saat 6'da, Jagodina Halk Kütüphanesinde, tehditten uzak bir çevrede yurttaşları bir araya getirmeyi hedefleyen haftalık toplantılar yapılır. Hükümet, yerel yönetim, sendikalar gibi konularda tartışmalar yapılır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 43-48)

Halk kütüphanelerinin büyük bir kısmında engelli kişilere sunulan erişim olanaklarının ve hizmetlerinin halen yetersiz olması nedeniyle AB engelli insanların BTT'ni kullanabilmeleri için teknik engellerin ortadan kalkması ve destekleyici teknolojilerin, yazılım ve web içeriğinin sağlanması gerektiği üzerinde durur. Bu konuda AB ülkelerinde sunulan hizmetler şu şekildedir:

Bulgaristan'da kolay fiziksel erişim, erişilebilir kataloglar, uyarlanmış bilgisayar masaları, konuşan kitaplar ve bedava internet erişimi sağlayan ve

bütünüyle engellilere yönelik bir proje kapsamında “Engelliler İçin Kütüphane ve Enformasyon Hizmetleri Merkezi” 1995’de kurulmuştur. Danimarka’da Ringsted Halk Kütüphanesi gençler, yaşlılar ve görme yetersizliği olan kişilere bilgisayar ve internet erişimi sağlar. Yaşlılar için de ayrıca bilgisayar masaları bulunmaktadır. Estonya Körler Kütüphanesi görme özürlü insanlara hizmet verir ve kütüphaneler arası ödünç verme yoluyla yurtdışına da hizmet sunar. Fransa’da Berdaux Halk Kütüphanesi ekran büyütücüler, tarayıcılar, özel yazılımlar, konuşma sentezleri ve bireysel ayarlanabilir lambaları bulunan 4 okuma kabinine sahip olduğu gibi personeli işaret dilini bilen bir uzman tarafından düzenli eğitime tabi tutulmaktadır. Hollanda’daki halk kütüphanelerinde verilen hizmetler uyarlanmış okuma materyallerini içerir. Bunlar konuşan kitaplar, konuşan gazeteler ve dergiler, okuma araçları, konuşma sentezleyici bilgisayarlar ve ekran büyütücülerdir. Okuma güçlüğü çeken çocuklar için de eğlenebilecekleri bir Kolay Okuma Alanı sağlanmaya çalışılmaktadır. İngiltere’de Essex Kütüphane Hizmetleri, görme özürlü insanlar için postayla kaset gönderme yanında konuşan kitaplar, videolar ve CD’lere bedava erişim sağlamaktadır. İsviçre’de açık öğrenim projesi; Gothenburg Az Görenler İçin Göz Kliniği, Çalışabilirlik Enstitüsü, Gothenburg İl Kütüphanesi ve diğer 18 kütüphanenin bir araya gelmesiyle oluşan proje mesleki engellilere iş olanağı yaratmayı, okuma özürlüler için kütüphaneler açmayı ve onların kullanıcı olarak oranlarını artırmayı amaçlamaktadır. Yunanistan’da Kolombiya’da bir halk kütüphanesi görsel yetersizlikleri olan insanlar için okuyan 170 gönüllünün katıldığı bir proje başlatmıştır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 49-65)

Çocuklar toplumsal ve eğitimsel olarak gelişmelerine katkı sağlayacak hizmetlere ihtiyaç duyarlar. AB halk kütüphanelerinin bu gelişmeyi zevkli bir hale

getirerek teşvik edebilen, toplumsal yeteneklerini geliştirme, estetik duygular kazanma, sanat ve edebiyata ilgi duyma olanakları sağlayan kurumlar olduğu üzerinde durur. Bu konuda Avrupa’da daha çok 13 yaşın altındaki çocuklara yönelik yenilikçi BTT tabanlı hizmetler verilmektedir. Bu hizmetlere örnek verecek olursak;

Estonya’da Laane Country Merkez Kütüphanesi Haapsalu’nun çocuklarına ve buraya gelen ziyaretçilere ayrı bir binada hizmet verir. Çocuklar için oyun alanı, el becerileri ortamı, müzik dinleme, video izleme olanağı sağlar. Hollanda’da Assen Halk Kütüphanesi öğrencilerin kendi başlarına çalışmaya heveslendirildiği ve yeni konulara eğilmelerinin teşvik edildiği bir web sayfası hazırlamış ve çevrimiçi eğitim programını desteklemek için eğitim kurumlarıyla işbirliği yapmıştır. Çocukların okuldan çıkınca giderek kitaplar, bilgisayarlar ve bu iş için görevlendirilmiş personelin yardımıyla ödevlerini yapabildikleri Ev Ödevi Kulüpleri dikkat çekicidir. İrlanda’da Clare İl Kütüphanesi web sayfası, kitapları, ders programı desteği ve boş zamanları da değerlendirmeyi içeren ve konulara göre düzenlenmiş bağlantılarıyla çocukları okumaya ve öğrenmeye davet eder. İspanya’da okumanın desteklenmesi için 12 halk kütüphanesi işbirliği içindedir. Ayrıca çocuklar ve yetişkinler için kütüphaneciler tarafından seçilmiş kitap paketleri dağıtılmakta ve Guadalajara Halk kütüphanesi’nde de her yıl büyük bir kısa öykü anlatma festivali düzenlenmektedir. La Rioja Bölge Merkez Kütüphanesi web sitesinde çocuklar için dergi yayınlamaktadır. Moldova’da korumasız ailelerin 14 yaşından küçük çocukları için yazarlarla toplantılar, kukla gösterileri ve tartışma ortamları düzenlenir. Sırbistan’da Dordje Jovanic Halk Kütüphanesi okuma programları, ev ödevlerine yardım, satranç oynama ve çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için oyun atölyesi gibi yenilikçi hizmetler verir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 68-82)

IFLA yaşam boyu öğrenmeyi genel eğitim düzeyinin yükselmesi, ekonomik büyümenin ve istihdamın ön koşulu olarak nitelendirir. Esnek ve kişiselleştirilmiş öğrenmenin uygulanabilmesi için e-öğrenme ile elektronik ve geleneksel öğretim yöntemlerinin bileşimini kapsayan yeni öğrenme ortamlarına gereksinim vardır. Bazı ülkelerde halk kütüphaneleri BTT becerilerini geliştirmek için önemli yatırımlar yapmışlardır. Bu kütüphanelerde verilen hizmetler şu şekildedir:

Hollanda'da Venlo Halk Kütüphanesi'nin web sitesi edebiyat dersi ödevlerinde öğrencilere destek vermek amacıyla bir sayısal çalışma aracı sağlamaktadır. İngiltere'de Endüstri İçin Üniversite (University for Industry - UFL) bir kamu ve özel sektörler ortaklığıdır ve hizmetlerini learndirect (doğrudan öğrenme) üzerinden sunar. Birçok insan evinde çalışırken birçoğu da yardım ve öneri alabilecekleri learndirect (doğrudan öğrenme) merkezlerinde çalışmayı tercih ederler. Tercih edilen bu merkezlerin çoğu halk kütüphanelerindedir. İrlanda'da yaşlılar için Wexford Halk Kütüphanesinde kurulan kütüphane kulübüne yaşlılar bilgisayar kullanımı için bilgi iletişim teknolojilerini öğrenme, e-posta ve e-öğrenme olanaklarından yararlanmak için giderler. Bu grup içinden de danışmanlar yetiştirilir. İtalya'da Zarasai Halk Kütüphanesi ve Norveç halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenmenin merkezleridir ve yeni teknolojilerin nasıl kullanılacağı konusunda kurslar düzenlerler. Polonya'daki halk kütüphaneleri kent merkezi dışında organize edilen bilgisayar eğitim programlarını yürütür. Slovenya'da Oton Zupancic Halk Kütüphanesi yaşam boyu öğrenme kapsamında okuma, tartışma ve öğrenme merkezleri ile iş bulma bilgi hizmeti sunar. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 86-99)

Bilgi ve beceriler yaşamımızda hem ekonomik ve toplumsal açıdan hem de yurttaşlık açısından önem taşımaktadır. Halk kütüphaneleri de sunduğu bilgi hizmetleri ile toplumsal ve ekonomik kalkınmaya yardımcı olurlar. Örneğin Danimarka'da Aarhus Belediye Kütüphaneleri bir çok bağlantıları içeren bir hizmet ağı geliştirir. KOBİ'ler işle ilişkili sorularını form doldurarak iletirler. 18 Danimarka kütüphanesinin işbirliğiyle hizmet veren "Bir Kütüphaneciye Sorun" hizmetinde ise soruların cevapları 24 saat içinde e-posta ile verilir. Ayrıca soruları kütüphaneciyle tartışabilme olanağı veren sohbet fırsatı da verilir. Finlandiya Bilgi Gaz İstasyonu (IGS) insanların bulunduğu tren istasyonları, alışveriş merkezleri, fuarlara yerel gezici hizmet verme işlevi görür. İngiltere'deki "bir kütüphaneciye sorun" elektronik danışma hizmetine 60'dan fazla kütüphane katılmıştır. İngiliz halk kütüphaneleri uzun yıllardır iş dünyasına yönelik ücretsiz bilgi hizmeti sunmaktadır. Essex Kütüphaneleri İş Hizmeti, internet üzerinde bulunabilen işle ilgili kaynaklara odaklanarak iş adamları için kurslar düzenler. Moldova'da "B.P. Hasdeu" Belediye Kütüphanesi'ndeki Ekonomi Bilgi Merkezi ekonomi ve işletme ile ilgili belge ve bilgiler sunar. Hizmetler ücretsizdir. Yunanistan'da Veria Merkez Halk Kütüphanesi 1996'dan beri web sağlayıcı ve web sitesine sahip ilk halk kütüphanesidir. Halka kısa bilgi teknolojisine giriş kursları vermektedir. Kütüphane çok sayıda Avrupa projesine katılmış ve özel hizmetler vermiştir. ABD'de Queensborogh Halk Kütüphanesi kitaplar, süreli yayınlar, gazeteler, broşürler, form ve katalogları içeren özel kariyer ve eğitim kaynaklarından oluşan bir derme ile iş bulma bilgi merkezi konumundadır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 100-121)

Avrupa'daki halk kütüphaneleri, uzun zamandan beri, okumayı ve kitapları teşvik etme ve bölgenin edebi mirasını derleme temelinde çeşitli kültürel içeriğe

erişimi desteklemek için düzenlenen birçok faaliyetin içinde olmuşlardır. Bunlardan Almanya'daki Bremen Halk Kütüphanesi, sanat koleksiyonu hakkında, resimli içerik de dahil olmak üzere bir çevrimiçi rehber sunar. Stuttgart Halk Kütüphanesi internette ya da o noktada ziyaret edenlere esin veren hem sanal hem de fiziksel bir edebiyat salonu oluşturmuştur. Hollanda'da Breda Belediyesi, Kültürel Erişim Eylem Planı'na dayalı olarak kentte yürütülen sanat ve kültür projelerine daha çok insanı katmak amacıyla kütüphanede tüm kültürel faaliyetler için bir bilgi masası kurulmuştur. Avustralya'da Picture Australia (Resimlerle Avustralya) adlı site, müze, galeri, arşiv, üniversite, halk kütüphaneleri ve tarihle ilgili derneklerin koleksiyonlarından yarım milyondan fazla görüntü kaydı içerir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 129-137)

Müzik kültürel ürünlerin yayımı ve erişimi için bilgi ve iletişim teknolojisinin kullanımında öncülük etmiştir. CD-ROM, DVD, video vb. fiziksel ortamlarda ve giderek artan ölçüde internet kanalı ile sunulan müzik ve filmlerin tüketimi, çoğu Avrupalı için artık günlük yaşamın, boş zamanları değerlendirmenin ve eğitimin önemli bir parçası haline almış bulunmaktadır. Halk kütüphaneleri, bu ürünlerin sağlanmasında önemli bir ögedir. Avrupa'da bu konuda verilen hizmetler genel olarak şu şekildedir:

Avrupa'da AB tarafından finanse edilen Miracle (Müzik Bilgi Kaynakları Destekli Bilgisayar Kütüphanesi Merkezi) projesi, müziğin alternatif biçimlerde internette indirilebilmesi için bir kaynak oluşturmuştur. Çek Cumhuriyetinde Okresni Knihovna Kütüphanesi müzik dermelerini çevrimiçi olarak sunan çok sayıdaki kütüphaneden biridir. Danimarka'da kütüphane kullanıcılarının CD ödünç almak yerine telif hakkı saklı müzik dosyalarını indirmelerine olanak sağlayan

Danimarka Müzik Kütüphaneleri web portalı hizmet vermektedir. İngiltere'deki Birmingham Müzik Kütüphanesi'nin görevi etnik topluluklara hizmeti de kapsar ve şube kütüphanelerinin her biri kendi dermelerinin kayıtlarını tutar ve materyal seçiminde bu konuda bilgili yerel insanlardan yararlanır. Görme özürlüler için ise müziğe ilişkin kaynaklar sunan Ulusal Enstitü sitesi kurulmuştur. İsveç, Litvanya, Portekiz, Yunanistan ve Avustralya'da müziğe erişim için çeşitli siteler hizmet vermektedir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 138-153)

IV.3.1.2. YÖNETİM İLKELERİ

Yönetim İlkeleri başlığı altında üzerinde durulan konular şunlardır:

- Performans ölçüleri ve değerlendirme araçları,
- Mali kaynaklar ve fırsatlar,
- İşbirliği ve ortaklıklar,
- Telif hakları saklı materyallere erişimde kamu yararı,
- Yasal konulara yaklaşım.

Performans ölçüleri, istatistiksel bilgilerin özetlenerek, yapılan işlerle ilgili anlamlı göstergelere dönüştürülmesi konusunda yöneticilere yardımcı olur. İstatistikler, hizmet standartlarının geliştirilmesi veya mali destek sağlanması açısından değer taşırlar. Anketler ise halk kütüphaneleri için potansiyel olarak büyük değer taşıyan pazar araştırma araçlarıdır. Finlandiya'da Eğitim Bakanlığı tarafından üç dilde (Fince, İsveççe, İngilizce) halk kütüphaneleri istatistikleri hazırlanan veri tabanında sunulur. İngiltere'de LISU (The Library and Information Statistics Unit-

Kütüphane ve Bilgi İstatistikleri Birimi) kütüphaneciler için kütüphaneler hakkında istatistik dermeleri yayınlar. PLUS (Public Library User Survey-Halk Kütüphanesi Kullanıcı Anketi), halk kütüphanelerinde BT tabanlı hizmetlere son kullanıcıların erişiminin sağlanmasının değeri ve etkisi nedir sorusuna cevap arar. İspanya'daki PAB-Kütüphanelerin Analizi Programı adlı projenin amacı hizmetler hakkında kararlar alınabilmesi için bir değerlendirme yöntemi geliştirmektir. Norveç ve ABD'de de benzer amaçlı hizmetler için siteler hazırlanmıştır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 163-167)

Halk kütüphaneleri, bütçelerinin çoğunu oluşturan, yerel ve merkezi hükümetin kendilerine yıllık olarak verdiği tahsisatlara bağımlıdır. Çoğu halk kütüphanesi, internetin gelişmesi sonucunda daha çeşitli bilgi hizmetlerinin istenmesi nedeniyle yükselen maliyetleri devletçe kendilerine ayrılan bütçeden karşılamakta zorlanmaktadır. Avrupa dikkate alındığında son yıllarda bağış fonlarına başvurma ve yeni tip hizmetler için ücret alma gibi fırsatlar doğmaktadır. Bu konuda Avrupa'da Gates Vakfı ekonomik olarak gelişmemiş bölgelerde hizmet veren halk kütüphanelerine bağış yapar. Danimarka'da kütüphanelere katma değerli hizmetler için ücret almaları konusunda yardımcı olan Aarhus-Pazarlanabilir Kütüphane Hizmetleri Merkezi adında bir vakıf vardır. İngiltere'de sayısallaştırma projelerine fon sağlamak için Ulusal Piyango gelirlerini kullanılır. Miras Piyangosu Fonu (Heritage Lottery Fund) ise projeler için fon sağlar. Wolfson Halk Kütüphaneleri Meydan Okuma Fonu kısmen hükümetin de katıldığı, halk kütüphaneleri projelerini finanse eden bir fondur. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 163-182)

Bazı ülkelerde işbirliği ve ortaklık kültürü, hükümet politikalarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Halka sunulan hizmetleri daha ekonomik yoldan

zenginleştirmek için veya finansmanın yetersiz olduğu yerlerde hizmetleri geliştirmek ve yürütmek için ortaklıklara ihtiyaç vardır. Uluslararası olan eIFL (Kütüphaneler için Elektronik Bilgi) geçiş sürecindeki ülkelerdeki kütüphanelerin elektronik bilimsel bilgi kaynaklarına makul fiyatlarla erişimini kolaylaştırmayı amaçlar. Almanya'daki ILEKS (Konu Kütüphanecileri İnternet Hizmeti) adlı proje bir sanal internet kütüphanesi yaratmak için diğer Alman halk kütüphanelerinin katılımını hedefler. Finlandiya'da Milli Kütüphane, üniversiteler, araştırma enstitüleri ve halk kütüphaneleriyle işbirliği yapar. Ulusal Depo Kütüphanesi üniversite kütüphanelerine, özel kütüphanelere ve aynı zamanda halk kütüphanelerine hizmet verir ve kütüphaneler ağı için bağlantı noktası rolünü oynar. Kuzey Hollanda La Hey Halk Kütüphanesi Proje Bürosu çok kültürlü gruplar, uzmanlar, sanatçılar, öğretmenler, filozoflar, yazarlar, şairler ve müzisyenlerle ilişkiler kurar. Bu işbirliği, bütün şube kütüphanelerinde konferanslar ve sunuşlarla sonuçlanır. İngiltere'nin doğu bölgesinde Co-East, kütüphanelerdeki bilgisayarlar veya internet üzerinden halk kütüphaneleri üyelerine bölgedeki kütüphanelerden kolayca kaynak sağlamak için Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), diğer adıyla BTT çözümleri sunmayı hedefleyen, 10 halk kütüphanesi yönetiminin yürüttüğü bir konsorsiyumdur. Slovenya'da her türden 204 kütüphane, ortak çevrimiçi bibliyografik veri tabanı için işbirliği yapar ve katalog herkese açıktır. Başlangıçta Amerikan Kütüphane Derneği tarafından yürütülen, IFLA Boston Konferansı'nda dünyaya tanıtılan, kütüphanelerin kendilerini toplumda daha ön plana çıkarmalarına yardım etme amaçlı uluslar arası düzeyde bir çaba olan @your library (sizin kütüphaneniz) kampanyası önemli bir kampanyadır. Müze ve Kütüphane Hizmetleri

Enstitüsü adlı ABD'deki bu ajans, kütüphane faaliyetlerine fon sağlar ve ortaklıkları teşvik eder. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 183-196)

Telif hakkı veya yazar hakkı bir fikri mülkiyet hakkıdır ve zihinsel çalışmaların yaratıcılarına belirli bir süre için, bu süre içinde çalışmalarının yetkisi olmayanlar tarafından istismar edilmesini önlemek amacıyla verilen bir haktır. 1988'den beri, Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği'nde telif hakları yasasının uyumlandırılması için bir program izlemektedir. Üye ülkelerde yasalar tıpa tıpa aynı olmasa da benzerdir. ICOLC (Uluslar arası Kütüphane Konsorsiyumları Koalisyonu), elektronik bilgi kaynaklarının seçimi ve satın alınması konusunda güncel görüşler ve tercih edilen uygulamaların bildirisidir. UNESCO, UNESCO üyesi ülkelerin telif hakları yasalarına erişim bağlantılarını sunar. AB'de 22 Mayıs 2001 tarihli AB Telif Hakları Yönergesi hazırlanmıştır. Fransa'da kütüphanelerdeki sayısal dokümanların ödünç verme ve kullanımını sağlama konusunda editörlerle bir anlaşma imzalanmıştır. Hollanda'da NBLC (Hollanda Halk Kütüphaneleri Derneği) gazete kupürlerinin CD-ROM üzerinden sunulması, yazarlar hakkında CD-ROM hazırlanması, kültürel eğitim vb. konularla ilgilenmektedir. NBLC aynı zamanda lisansları ve yeni medya içeriğini indirimli olarak edinebilmek için pazarlık etme ve satın alma konusunda bir komite örneğidir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 197-208)

Yasal konular fikri mülkiyet haklarını kapsar. Bunlar politik konulardır ve halk kütüphanelerinin pozisyonlarını daha güçlü bir şekilde savunabilmek için bu konularda politikalar geliştirmeleri gerekir. Kütüphane personelinin yasal konular hakkında eğitilmesi, hak ve sorumluklarının neler olduğunu bilmesi gerekir. Kütüphanecilerin ve kullanıcının da yeni teknolojileri kullanmalarından doğacak

mesuliyetlerle ilgili sorunlardan haberdar olmaları gerekmektedir. Halkın erişimi ve ağ üzerinde ifade özgürlüğü ilkeleri: Avrupa kültür politikası için ilkeler (Guidelines on Public access and freedom of expression in the networked information: Guidelines for European cultural policy), yasal konulardaki en önemli uluslar arası dokümanlardandır. Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe 1998 (Avrupa’da Kütüphane Yasaları ve Politikaları Üzerine İlkeler), İngiltere, Fransa, Macaristan, Hollanda ve Norveç gibi pek çok ülkenin katkılarıyla ifade özgürlüğü, erişim ve telif hakları konularına yoğunlaşmıştır. İspanya’daki Fundacio Catalana Per a la Recera adlı vakıf 2003 yılında internetin güvenli kullanımını teşvik amacıyla aileleri, öğretim görevlilerini, kütüphaneleri ve çocukları hedefleyen bir ulusal aydınlanma kampanyası başlatmıştır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 221-226)

IV.3.1.3 . TEKNİK İLKELER

Teknik ilkeler başlığı altında üzerinde durulan konular ise aşağıdaki gibidir:

- Sayısallaştırma,
- Bütünleşik kütüphane sistemlerindeki gelişmeler,
- Çoklu ortam sayısal hizmet sunumu,
- Sunum kanalları,
- Kaynak tanımlama, keşfetme ve erişim,
- Kişiselleştirme, çok dillilik sorunlara teknik çözümler.

Sayısallaştırma, bir bilgisayar ve tarayıcının standart bir yazılım ile kullanılması yoluyla insan tarafından okunabilir metnin sayısal kopyasının çıkarılması işlemidir. Avrupa Komisyonu bu etkinlikte koordinatör olarak çalışacağını belirtmiştir. Estonya'da Milli Kütüphane, 11 değişik konuyu kapsayan ProCite veri tabanlarından makalelere, web tabanlı ortak bir veri tabanı olan Index Scriptorum Estoniae-Estonya Derme İndeksi (ISE) veri tabanı ile internet üzerinden erişim sağlar. ISE'ye halk kütüphaneleri de dahil olmak üzere tüm kütüphaneler, Estonya Milli Kütüphanesinin ana sayfasından erişebilirler. Halka açıktır ve ücretsizdir. İspanya'daki CODEX projesi Devlet halk kütüphanelerinin bibliyografik miraslarının sayısallaştırılması ile ilgilidir. Ayrıca Yerel Gazetelerin Sayısallaştırılması Projesi hazırlanmıştır. Murcia Bölge Kütüphanesi'nde de 15. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar olan döneme ait tüm Murcia bibliyografyasının toplandığı sanal bir kütüphane yaratma projesi ile tüm Murcia bölgesi bibliyografik mirası içinde yer alması gereken tüm eserler derlenip sayısallaştırılmaktadır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 227-239).

Halk kütüphaneleri, Bütünleşik Kütüphane Sistemleri (BKS) için de bütçeden para ayırmak durumundadırlar. İlk aşamada yeni teknolojiler pahalı olsa da personel masraflarını azaltabilmektedir. Örneğin kullanıcı, kütüphane memurundan yardım almadan kitap alıp iade edebilir. Bu da halk kütüphanelerinde istihdam ve işe personel alma modellerini etkileyecektir. Her Bütünleşik Kütüphane Sisteminin (BKS) bir çevrimiçi kataloğu olmalıdır. Pek çok kütüphanenin kataloğuna uzaktan tarama için web'den erişim sağlanmaktadır. İngiltere'de WILL (What's in London Libraries-Londra kütüphanelerinde neler var?), Londra'daki tüm halk kütüphanelerinin katalog ve topluluk bilgilerini birbirine bağlamayı hedefler.

İspanya’da REBECA online, devlet halk kütüphanelerinin ortak katalogudur ve tüm kütüphaneler veri tabanını tarayıp web’den çevrimiçi kayıtları indirebilirler. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 240-250).

AB ve ulusal hükümet politikaları, halk kütüphanelerini gitgide daha çok sayısal ve çoklu ortam hizmetleri sunmaya yöneltilir. Kütüphaneleri zorlayacak olan ise fiziksel bir varlığı olmayan ve bu nedenle de mevcut sağlama ve ödünç verme modellerine uymayan yeni biçimleri, geleneksel kütüphane hizmeti modeli ile nasıl bütünleştirecekleri konusudur. Halk kütüphaneleri ayrıca kullanıcılarının çoklu ortam kaynaklarına kütüphane içinde erişebilmeleri için yeterli sayıda bilgisayar, yazıcı ve diğer donanımı bulundurmalıdır. Engelliler dahil tüm kullanıcıların çoklu ortam kaynaklarına erişiminin sağlanması gerekir. Bunların sonucu olarak kullanıcıların gitgide hizmet noktalarına daha az geldikleri ve personel ile daha az temas kurdukları görülecektir. Ödünç alma işlemlerinin çoğu katalog üzerinden otomatik hale gelecektir. Halk kütüphaneleri tarafından çoklu ortam hizmetlerinin verimli olarak sunumu belli bir bant genişliği ve telekomünikasyon hizmet sunucuları ile bu yeterli bant genişliğini garanti edecek ortaklıkları gerektirir. Bu konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalara örnek verecek olursak; Danimarka’da AuthorNet (yazarlar ağı), Danimarka’nın çağdaş roman yazarlarını tanıtır. Şu an 47 halk kütüphanesi bu servisle işbirliği yapmaktadır. Hollanda’daki Oss’taki halk kütüphanesi ilk kez e-kitapları sunan ve e-kitaplar için sayısal kütüphaneyi kuran kütüphanedir. İspanya’daki sayısal kütüphaneler, e- belgelere ve sayısal koleksiyonlara bağlantıları içerirler. Bunlar: e-kitap, danışma kitapları, ansiklopediler, sözlükler ve resmi belgelerdir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 251-263).

Halk kütüphanelerinin ve halkın internete erişimde kullanılan modemden daha hızlı bir biçimde internetten veri indirme yöntemi olan geniş bant kullanarak yararlanabilecekleri giderek artan sayıda yollar vardır. Uydu internet, kablosuz ağlar, dosya paylaşma ağları, mobil telefonlar, sayısal ve etkileşimli televizyonlar vb. teknolojiler, kişilerin her yerden sayısal hizmetlere daha özgür bir biçimde erişimine imkan verir. Halk kütüphanelerinde verilen e-hizmetlere erişebilmek için uzun mesafe kat etmek veya uygun olmayan saatte gelmek zorunda kalmak gibi fiziksel engelleri kaldırması, bu teknolojilerin sağladığı başlıca kazanımlardır. Bu büyümeye rağmen hala pek çok kişinin çevrimiçi hizmetlere doğrudan erişimi yoktur. Olanların çoğu ise yeterli beceriye sahip olmadıklarından internetin sunduğu tüm imkanlardan yararlanamamaktadır. Kamu kurumlarının halkın erişim olanağına kavuşmasını desteklemelerine ve halk için kullanıcı dostu hizmetler geliştirmelerine hala büyük ihtiyaç vardır. Avusturya'da Viyana İl Halk Kütüphanesi 8 Mayıs 2000'den beri WAP'lı (Wireless Application Protocol - Kablosuz Uygulama Protokolü) cep telefonlarından erişime açılmıştır. Danimarka'da kendi yerel kütüphanelerine gönderilmek üzere ülkenin her yerinden kitap siparişi yapılabilir. Referans soruları için de bir elektronik posta formu vardır. İngiltere'de Derbyshire Kütüphanesi 3 gezici kütüphanesinde kablosuz bağlantı sağlamıştır. Walsall Kütüphanesi'nde 56 noktada bakım ve huzur evlerinde yaşayan kişilere mobil telefonla çevrimiçi erişim sunan bir kütüphane bağlantı taşıtı vardır. Worcester Country Kütüphanesi'nin yaşam boyu öğrenme kurslarına erişim, bilgisayar kullanımı ve eğitimi için kullanılan uydu bağlantılı gezici bir aracı vardır. ABD'deki Kongre Kütüphanesi gelen soruları canlı olarak diğer kütüphanelere yönlendirir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 264-274).

İnternetin icadı, halk kütüphanelerine hiç olmadığı kadar çok ve dağınık sayısal bilgiye web üzerinden erişebilme imkanı vermiştir. Halk kütüphanelerin, bu sayısal ortamda kullanıcılarına ne şekilde bilgiyi keşfetme ve bilgiye erişme konularında yardım edebileceklerini anlamaları gerekir. Alman halk kütüphaneleri kaynak tanımlama için Ulusal kataloglama ve indeksleme şemasını kabul etmişlerdir. Finlandiya’da işbirliği çabaları ile hazırlanmış Bağlantılar Kütüphanesi, kütüphanecilerin seçip tanımladığı internet kaynakları rehberidir ve 6000’in üzerinde bağlantı içerir. Dewey’in Finlandiya versiyonuna göre sınıflanmıştır ve Fince ve İsveççe olmak üzere iki dilde yayınlanır. Ayrıca meta tarama özelliği sayesinde kütüphane katalogları ile bağlantı kütüphanesi aynı anda taranır. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 275-290).

Halk kütüphaneleri kendi bünyesinde bulunan bilgisayarlardan kişisel dosyalara girme imkanı esnasında kişisel gizliliğin korunması adına, ahlaki sorunlara eğilmeli ve belki bunun için davranış kuralları belirlemelidirler. Bireyin bilgisayar tarafından tanımlanması kimlik denetimi kapsamındadır. Kimlik denetimi yöntemlerinin çoğu güvenilir olmaktan uzaktır. Akıllı kartların kullanımı tüm bu zorlukların çözümünde kullanılabilir. Norveç’te Trondheim Halk Kütüphanesi, Benim Kütüphanem adlı yeni bir hizmet sunan ilk kütüphanedir. Bu hizmette kullanıcılar ev ya da iş bilgisayarlarından kütüphaneye ulaşabilmekte ve birçok işlemi buldukları yerden yapabilmektedirler. Kanada’da Toronto Halk Kütüphanesi’nde kullanıcılar kendi dosya kutularını oluşturmaya ve uyarlanmış kendi kaynak listelerini hazırlamaya özendirilirler. Singapur Milli Kütüphane Kurulu, e-Kütüphane Göbeği (e-Library Hub) sistemi, kullanıcılara çok büyük bir sanal kütüphane erişim imkanı verir. Kullanıcılar ilgili alanlarına göre kendi kişisel

kütüphanelerini yaratabilirler. Yeni Zelanda Wellington Şehir Kütüphanesi'nde kullanıcılarına sadece ilgilendikleri dermeleri ve hizmetleri seçme sansı tanır. Böylece kullanıcılar sadece ilgilendikleri şeyleri görür ve bunlarla ilgili yenilikleri izlerler. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 292-305).

AB gibi dilsel konuların her zaman ana konulardan biri olduğu çok dilli uluslararası topluluklarda halk kütüphaneleri hizmet verdikleri topluluğun dilsel problemlerinin farkında olmalıdırlar. AB bu noktada halk kütüphanelerine göçmen dillerini bilen personel almanın yanı sıra web sitelerinde göçmen kullanıcılara kendi dillerini kullanabilecekleri imkanlar vermenin sorunun çözümünde yararlı olacağı üzerinde durur. Danimarka'da yeni göçmenlerin kültürel ihtiyaçları doğrultusunda bir merkez kütüphane kurulmuştur ve yaklaşık 100 dilden toplam 146.000'in üzerinde materyal vardır. Finlandiya'daki Çok dilli Kütüphane (MCL), 1996 yılından beri internet üzerinden çok dilli hizmetlerini azınlıklara vb. sunmak için Helsinki ve Oslo'nun birlikte finanse ettiği ortak bir girişimdir. İngiltere'de Co-operative of Indic Language Library Authorities (CILLA) yani Hint Dili Kütüphane Yönetimleri Kooperatifi, Hint dilleri, özellikle Urduca, Gujarati, Hintçe, Pencap, Tamil ve Bengal dillerinde kütüphane hizmeti verir. Verilen hizmetler arasında özel danışmanlık, toplu katalog ve onaylama vardır. Conway Country Borough meclisi'nin iki dilli (Galce ve İngilizce) bir kataloğu ile bir halk kütüphanesi web sitesi vardır. Site kataloğunda da bu iki dilden tarama yapılabilmektedir. Edingburg Şehir Kütüphanesi'nin Etnik Kütüphane Hizmetleri, Arapça, Bengal Dili, Çince, Gujarati, Hintçe, Pencap dili ve Urduca materyaller içerir. Etnik azınlık dilleri konuşan personel de vardır. Plymouth Kütüphane Hizmetleri dile göre tarama imkanı verir ve bir de tercümanlar listesi sunar. İskandinav Gezici Kütüphane işbirliğine bağlı olarak

Muonio belediyesi gezici kütüphane hizmeti İsveç (Kurina) ve Norveç (Kautokeino) belediyelerine bağlı alanları da ziyaret etmektedir. Gezici kütüphane dermesinde Fince, İsveççe, Norveççe ve Sami dillerinde materyaller bulunmaktadır. Norveç'te bulunan Deichman Kütüphanesi'nin görevi, göçmen ve mültecilerin ihtiyaçları konusunda Norveç halk kütüphanelerine öneride bulunmak ve yabancı diller edebiyatı için satın alma, kütüphaneler arası ödünç verme ve kataloglama merkezi olarak çalışmaktır. 37 dilde kitap bulunur ve %75 oranında devlet tarafından finanse edilir. (Pulman İlkeleri El Kitabı..., 2004: 306-316).

AB ülkelerindeki proje ve faaliyetlere bakıldığında EİHK'nin verdiği hizmetlerin çok yetersiz olduğu çalışmamızın sonlarına doğru açıkça görülecektir.

V. BÖLÜM

ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİNDE GENEL DURUM

Ülkemizdeki kütüphane ve bilgi merkezleri bilgisayar ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgi toplumunun oluşturulmasında üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

Bu çalışmadaki asıl amaç, başkent Ankara'nın Etimesgut ilçesinde bulunan Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesinin kullanım etkinliğini değerlendirerek genel durumunu yakından inceleme fırsatı bulmak ve halk kütüphanelerimizin sorunlarını bu vesilesiyle hatırlatıp çözüm bulmada yardımcı olabilmektir.

Toplumsal hizmet amaçlayan çoğu kurumlarda olduğu gibi kütüphane kurumu da parçası olduğu ve denetleyemediği çevresel koşullardan büyük çapta etkilenmektedir. Bu koşulları, ele alınan toplumun eğitim düzeyi, gelenek ve görenekleri, ekonomisi, yönetimi, coğrafi özelliği vb. konuları ele alacak şekilde ve her etkeni alt unsurları ile kütüphane kurumuna ilişkin olarak ele alıp değerlendirmek gerekir. (Çakın,1986) Bu nedenle ilk olarak EİHK'nin bulunduğu Etimesgut İlçesi hakkında genel bilgiler verip sonrasında EİHK'ni bu genel bilgiler çerçevesinde görüşme ve anket sonuçlarını kullanarak değerlendireceğiz.

V. 1. ETİMESGUT İLÇESİ

TÜİK'na göre Ankara ili Etimesgut ilçesinin toplam nüfusu 171.293'tur. Bu nüfus yoğunluğunun %55.35'i (94.811) erkek, %44.35'i (76.482) ise bayandır.

Toplam nüfusun içinde en yüksek oran 13- 24 yaş grubu erkeklerde olup %65.33 oranına sahiptir. Kadınlarda ise 24- 45 yaş grubu % 49.20 ile en yüksek orana ulaşmıştır. (TÜİK, 10.04.2007)

TÜİK'ndan elde edilen verilere göre nüfusu 171.293 olan ilçede okuma yazma oranı en yüksek grubu %38.65'lik oranla (32.755) 13-24 yaş grubundaki erkekler oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerde en yüksek oran %37.14 ile yine erkeklerde ve 6- 12 yaş grubunda görülmektedir. 6-12 yaş grubu okuma yazma bilmeyen bayanlarda ise oran %12'dir. Bayan nüfusun içinde bir okul bitirmeyenler %70.30 oranla 6- 12 yaş grubu iken bu oran erkeklerde % 74.68 ile yine 6-12 yaş grubunda toplanmaktadır. (TÜİK...,10.04.2007)

İlçe nüfusunun eğitim durumu ise şöyledir: Ortaokul mezunlarında en yüksek oranları % 47.4 ile 13-24 yaş grubundaki erkekler, % 55 ile de 25-45 yaş grubu kadınlar oluşturmaktadır. Aynı şekilde lise mezunlarında en yüksek oranı %56'lık oranla 13- 24 yaş arası erkekler oluştururken, bayanlarda ise bu oran %47 ile 25- 45 yaş grubu arasındadır. Yüksek öğretim mezunlarında da en yüksek oranı %67 ile 25- 45 yaş grubu erkekler ve %74 ile 25- 45 yaş grubu bayanlar oluşturmaktadır. (TÜİK...,10.04.2007)

İlçede yaşayanların çoğunluğunu memur, işçi ve küçük esnaf oluşturmaktadır. İlçe merkezi ve köyleri dahil sosyal yaşantı Türkiye standartlarındadır. (Vikipedi...,2007)

Etimesgut ilçesinin toplam nüfusunun (171.293) 62.410'u işgücüne katkıda bulunmamaktadır. İşgücüne katılmayan erkeklerde toplam sayı 17.911 olup en yüksek oran %50 ile 13- 24 yaş grubundadır. Bu durum bayanlarda 44.499 olup %43'lük bir oranla 25- 45 yaş grubundadır. (TÜİK..., 10.04.2007)

V.2. ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ

EİHK'nin kullanımına yönelik anketin değerlendirilmesinden önce kütüphaneyi beş unsur açısından ele alacağız. Bu 5 unsur temelinde tanıtılacak olan EİHK'ne ait sayısal veriler, kütüphane yöneticisi ve personeli ile yapılan görüşmelerden, Etimesgut Belediyesi'ndeki Bilgi İşlem Müdürlüğü'nden elde edilen verilerden, Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilen istatistiksel çizelgelerden toplanmıştır. Ek olarak gözlem tekniği kullanılmıştır.

V.2. 1. KULLANICI

EİHK'nde günlük kullanıcı sayısı ortalama 100 olup kimi zaman 100 ile 130 arasında değişmektedir ve çoğunluğunu ilköğretim ve lise öğrencileri oluşturmaktadır. Cinsiyete göre fazla farklılık yoktur. Öğrenci dışındaki kullanıcı sayısı oldukça azdır. Kütüphane personeli bu yıla kadar her yıl ortalama 150 üye sayısı olduğunu belirtmiştir. 2007'de ise üyelik, ödünç verilen kaynakların fazla tahrip edilmesi sebebiyle durdurulmuştur.

Kullanıcılar kütüphaneden okumak için kitap almak veya kendi kitapları ile çalışmak ve de ödünç kitap almak şeklinde faydalanabilmektedirler. Ayrıca sınırlı sayıdaki bilgisayarlarla da internete bağlanabilmektedirler.

Personel kullanıcıyı kütüphaneyi kullanma konusunda çoğunlukla bilinçli bulmaktadır ve kullanıcıdan yardım talebi gelmese dahi bu konuda duyarlı ve

gözleme dayalı olarak kullanıcıya yardımda bulunduğunu belirtmiştir. Kullanıcı görüşleri internet ve gözlem yoluyla elde edilip değerlendirilmektedir.*

V.2. 2. DERME

Derme 5000 adet kaynaktan oluşmaktadır. Danışma kaynakları, dergiler, ders kitapları, romanlar, ansiklopediler, sözlükler dermeyi oluşturan kaynaklardır. Kitapların %50'si bağış yoluyla temin edilmektedir. Toplam dermenin 100'ü yabancı kaynaktır. Dergiler bağışla elde edilmekte ve sayıları sürekli olarak değişmektedir. Ortalama dergi sayısı 1000 civarındadır. Her yıl ayıklama yapılmakta ve bu ayıklanan kaynaklar ihtiyaç sahiplerine verilmektedir. Son 2 yılda 1000 adet kaynak ayıklanmıştır. Derme satın alma yoluyla ve resmi kurumların yayınlarını da bağış olarak düşünecek olursak bağış yoluyla sağlanmaktadır.*

Her geçen gün yeni kitapların eklendiği kütüphanede okullar açıldığında kitap takas olayı da gerçekleşmektedir. (Etimesgut Belediye Kütüphanesi...,2007)

İsteyen herkes ödünç alma hizmetinden faydalanabilmektedir. Değerli kaynaklar bir hafta süreyle diğerleri (roman, ders kitabı vb.) iki hafta süreyle ödünç verilmektedir. Kaynakların tahrip edilme olasılığından dolayı ödünç verme hizmeti kullanıcıya göre değişmektedir. Tüm dermeye göre ödünç verme oranı 2006 ve 2007 yıllarında % 10 civarındadır. En çok ödünç verilen kaynaklar ansiklopediler, ders kitapları, sözlükler, romanlar, Atatürk ile ilgili kitaplar, edebiyat ile ilgili kitaplar ve dini kitaplardır.

* 23.03. 2007 tarihinde EİHK personeli ile yapılan görüşme.

EİHK'nde toplam 3 adet bilgisayarla hizmet verilmektedir. Online tarama imkanı yoktur. Otomasyon düzenine geçmek için Bilgi İşlem Müdürlüğü ile ortak çalışmalar yapılmaktadır ve EİHK yöneticisi en kısa zamanda bir kütüphane programının temin edileceği belirtilmiştir. Ödünç verme ve internet hizmetleri ücretsiz verilmekte fotokopi hizmeti ise bulunmamaktadır.

Yetkililer dermenin kullanıcı taleplerini çoğunlukla karşılayabilmekte olduğunu belirtmişlerdir. Kullanıcı taleplerini karşılamak üzere kullanıcının görüşü daha önce de belirttiğimiz gibi internet ve gözlem tekniği ile alınmaktadır.*

V.2. 3. PERSONEL

EİHK'nde yönetici haricinde iki lise mezunu personel ve bir de lise öğrencisi stajyer bulunmaktadır. Personel kütüphanecilik alanında eğitim görmemiştir ve hizmet içi eğitim almamıştır. EİHK yöneticisi ile yapılan görüşme sonucunda elde ettiğimiz bilgilere göre personel yetersiz bulunmaktadır.

V.2. 4. BÜTÇE

Yıllık bütçe toplamı 3000 YTL civarındadır ve tamamen kütüphaneye ayrılmaktadır. Bütçeyi Eğitim ve Kültür Müdürlüğü karşılamaktadır. Yetkililer bütçenin yeterli olduğunu belirtmektedirler. Personel gideri ise bütçeden ayrı olarak belediye tarafından karşılanmaktadır.*

* 22.03. 2007 tarihinde EİHK yöneticisi ve personeli ile yapılan görüşme.

V.2. 5. BİNA

1 Haziran 2000 yılında kurulmuş olan EİHK, 30 Ağustos mahallesi, Şehit Hasan Öztürk caddesi, no:5 adresinde Etimesgut Belediye Binasında bulunmakta ve Etimesgut Belediye Kütüphanesi adını taşımaktadır. Hafta içi 08.00 ile 17.00 arasında hizmet vermektedir ve hafta sonu kapalıdır.

Daha öncesinde Etimesgut Belediye Tesisleri Kültür Merkezi'nde bulunan EİHK, 1.5 yıldır Etimesgut Belediye Binası'nın 9. katında hizmet vermektedir. Toplam 60 kişilik sandalye ve 30 masa bulunmaktadır. Aydınlatma ve ısı problemi yoktur.

V.2. 6. YAPILAN ETKİNLİKLER

Yapılacak olan etkinlikler; ulusal bayramlar, öğretmenler günü, orman haftası, turizm haftası, trafik haftası, kütüphane haftası gibi nedenlerle açılan kitap, broşür, resim sergileri ve gerçekleştirilen konferanslar internet ve basın yoluyla duyurulmakta, ek olarak kütüphaneye dergi ve broşürler konularak kullanıcıya ulaştırılabilmektedir. Çevre okullarla işbirliği yapılmakta okul öğrencilerine EİHK gezdirilmekte ve tanıtılmaktadır. Yetkililer bu etkinliğin kullanıcı sayısını arttırmada etkili olduğunu belirtmektedirler.* EİHK'nin belirli yaş gruplarına yönelik düzenlediği özel etkinlikler yoktur. Kültür Bakanlığına bağlı çevre kütüphanelerle de işbirliği yapılmaktadır. Fakat kütüphanenin işbirliği ilişkileri ve halkla ilişkileri oldukça zayıf ve yüzeyseldir.

* 22.03. 2007 tarihinde EİHK yöneticisi ve personeli ile yapılan görüşme.

En büyük sorunlarınız nelerdir sorusuna karşılık olarak kütüphane yöneticisi; kütüphanenin yerinin değişmesi gerektiğini, otomasyona geçilmesi gerektiğini ve kütüphaneye nitelikli personel alınması gerektiğini belirtmiştir.*

V. 3. ETİMESGUT İLÇE HALK KÜTÜPHANESİNİN KULLANIM ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gelişmiş ülkelerin günlük yaşamlarında en sık kullandıkları birimlerden birisi de halk kütüphanesidir. Dolayısıyla bir ülkedeki halk kütüphanelerinin kullanım etkinliği o ülkenin ne kadar gelişmiş ve kalkınmış olduğunun en açık göstergesidir. Bütün bu söylenenlere bağlı olarak da diyebiliriz ki bir halk kütüphanesinin kullanım etkinliği kütüphanenin bulunduğu o bölgenin kültür düzeyini, gelişmişliğini ve kalkınmışlığını ifade eder.

20.03.2007- 10.04.2007 tarihleri arasında 100 EİHK kullanıcılarına ve 100 Etimesgut halkına yöneltilen anket sorularını anket sonuç verilerine, yapılan görüşmelere ve de gözlemimize dayanarak değerlendireceğiz.

V.3.1. EİHK ÜZERİNE KULLANICIYA YÖNELTİLEN ANKET SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EİHK'nin kullanım etkinliğini ölçme amacı ile anket süresi boyunca kütüphaneye gidilerek kullanıcılar arasından seçilen 100 denek üzerinde 27 soruya dayalı olarak uyguladığımız anket neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

* 22.03.2007 tarihinde EİHK yöneticisi ile yapılan görüşme.

YAŞ	%
7- 12	37
13- 18	60
19- 24	1
25- 35	2
35 ve üzeri	-
Toplam	100

Tablo 1: 2007 yılı Kullanıcıların yaş durumuna göre dağılımı

EİHK kullanıcılarının %60'ını 13- 18 yaş grubu, %37'sini ise 7-12 yaş grubu oluşturmaktadır. Dolayısıyla kütüphaneyi yoğun olarak çocuklar kullanmakta, gençler az kullanmakta ve yetişkinler ise kullanmamaktadır.

CİNSİYET	%
Erkek	46
Bayan	54
Toplam	100

Tablo 2: 2007 yılı Kullanıcıların cinsiyet durumuna göre dağılımı

Kullanıcıların % 46'sı erkek ve %54'ü bayandır. Bu oran kullanıcılar arasında cinsiyet farkı olmadığını göstermektedir.

MESLEK	%
Öğrenci	98
Memur-işçi	1
Ev kadını	-
İşsiz	-
Diğer	1
Toplam	100

Tablo 3: 2007 yılı Kullanıcıların meslek durumuna göre dağılımı

Öğrenci, memur-işçi, ev kadını, işsiz deneklerin %98'i öğrencidir. Bu durum kütüphaneyi kullanma etkinliğinin eğitimle birbirini paralel olarak etkilediğini göstermektedir.

EĞİTİM DÜZEYİ	%
İlkokul öğrencisi	37
İlkokul mezunu	-
Ortaokul öğrencisi	47
Ortaokul mezunu	-
Lise öğrencisi	13
Lise mezunu	-
Üniversite öğrencisi	1
Üniversite mezunu	2
Diğer	-
Toplam	100

Tablo 4: 2007 yılı Kullanıcıların eğitim düzeyine göre dağılımı

Kullanıcıların eğitim durumuna bakıldığında %84'ünün ilköğretim öğrencisi olduğu görülmektedir.

AYLIK KAZANÇ	%
0- 450 YTL	9
450- 800 YTL	11
800- 1000 YTL	48
1000 YTL üzeri	32
Toplam	100

Tablo 5: 2007 yılı Kullanıcıların/Ailelerinin aylık kazancına göre dağılımı

Bu deneklerin %48'inin aylık kazancı 800-1000 YTL arasında olup kütüphaneye gelenlerin %32'sinin en yüksek gelir oranına (1000 YTL üzeri) sahip olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu kullanıcıların aileleri için verdikleri cevaplara bakarak gelir durumuyla EİHK'nin kullanım etkinliği arasında bir bağ bulunmadığını söylemek mümkündür.

EĞİTİM DÜZEYİ	ANNE (%)	BABA (%)
İlkokul mezunu	33	16
Ortaokul mezunu	43	32
Lise mezunu	21	45
Yüksekokul mezunu	2	5
Üniversite mezunu	1	2
Toplam	100	100

Tablo 6: 2007 yılı Kullanıcıların ailelerinin eğitim düzeyine göre dağılımı

Kullanıcıların ebeveynlerinin eğitim durumu tabloda da görüldüğü gibi annede ortaokul (%43) baba da ise lise (%45) üzerinde yoğunlaşmıştır.

BOŞ ZAMANI DEĞERLENDİRME	%
TV	75
Müzik	67
Gazete	11
Dergi	7
Sinema, tiyatro, sergi...	13
Kütüphane	51
İnternet	35
Diğer	2
Toplam	261

Tablo 7: 2007 yılı Kullanıcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiğine göre dağılımı

Bu soruya birden çok cevap verildiği için toplam sayı %100'ü geçmektedir. Kullanıcıların %75'i boş zamanlarında televizyon izlediklerini, %67'si müzik dinlediğini, %51'i kütüphaneye gittiğini, %35'i ise interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç kütüphane kullanıcılarının yarısının boş zamanlarını değerlendirmek için kütüphaneye gitmeyi de seçtiklerini göstermektedir.

İLK KULLANMA ZAMANI	%
İlkokul zamanında	59
Ortaokul zamanında	32
Lise zamanında	9
Üniversite zamanında	-
Toplam	100

Tablo 8: 2007 yılı Kullanıcıların ilk ne zaman EİHK'ne geldiğine göre dağılımı

Bu tablodan kullanıcıların %59'unun ilkokul zamanında, %32'sinin ortaokul zamanında, % 9'unun ise lise zamanında ilk olarak kütüphaneyi ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. Eğitim süreci boyunca gittikçe azalan bir oran görülmektedir. En çok kullanım oranının ilkokul zamanında olması olumlu bir sonuçtur. Fakat önemli olan kütüphane kullanımının amacı ve sürekliliğidir.

KULLANMA AMACI	%
Ders ödevi	75
Kişisel merak	-
Boş zamanı değerlendirme	6
Araştırma yapmak ve bilgi edinmek	19
Toplam	100

Tablo 9: 2007 yılı Kullanıcıların ilk ne amaçla EİHK'ne geldiğine göre dağılımı

Kullanıcıların %75'i ilk olarak ders ödevleri için kütüphaneye gelmişler, %19'u araştırma ve bilgi edinmek için, % 6 sı ise boş zamanlarını değerlendirmek için geldiklerini belirtmişlerdir. Ders ödevi için gelme oranının yüksek olması öğretmenlerin kütüphaneyi kullanma konusunda çocukları yönlendirdiğini göstermekle birlikte, %19'unun sadece eğitimden bağımsız olarak "araştırma yapmak ve bilgi edinmek için" cevabını vermesi kütüphaneyi kullanma amacının çocuklarımıza yeterince öğretilmediğini göstermektedir.

KULLANMAYA TEŞVİK EDEN	%
Öğretmenim	57
Ailem	6
Arkadaşım	22
Kendim	15
Toplam	100

Tablo 10: 2007 yılı Kullanıcıların kendilerini ilk EİHK'ne gelmeye teşvik edenlere göre dağılımı

% 57 oranında kullanıcının öğretmenlerin teşviki ile kütüphaneye geldiğini belirtmesi, eğitim sürecinin kütüphane kullanımında daha etkili olduğunu göstermektedir. Ailelerin teşvikinin % 6 oranında sonuç vermesi ise ailelerin kütüphane kullanımı konusunda bilinçli olmadığını dolayısıyla çocukları yönlendirmede yetersiz kaldıklarını ortaya çıkarmaktadır.

KÜTÜPHANEYE GELME SIKLIĞI	%
Haftada bir	10
Ayda bir	9
Sadece ödevim olduğunda	61
Boş olduğum her zaman	11
Bu ilk gelişim	9
Toplam	100

Tablo 11: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'ne ne sıklıkta geldiğine göre dağılımı

Sadece ödev yapmak için gelen kullanıcı oranı %61'dir. Bu oran kütüphanenin bilgi edinmek için değil eğitim sürecini tamamlayabilmek için yardımcı bir mekan olarak görüldüğünü göstermektedir. Boş zamanlarını değerlendirmek için gelenlerin oranının %11 olduğunu göz önünde tutarsak kullanım etkinliği yetersizdir ve EİHK'nin kullanıcı sayısını arttırmadaki etkisi de çok düşüktür.

KÜTÜPHANEDEN MEMNUNİYET	%
Evet	64
Zorunlu olduğum için geliyorum.	36
Toplam	100

Tablo 12: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'ne gelmekten memnun olup olmadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %64'ü kütüphaneye gelmekten memnun olduklarını belirtirken %36'sı zorunlu olarak geldiklerini belirtmişlerdir. Kullanıcıların %98'sinin öğrenci olduğunu hatırlarsak, zorunlu olarak gelen kullanıcı oranı yüksektir ve EİHK öğrencilere kütüphaneyi sevdirmeye konusunda yetersiz kalmaktadır.

KULLANIM RAHATLIĞI	%
Evet	43
Hayır (açıklayınız)	57
Toplam	100

Tablo 13: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nde kendilerini rahat hissedip hissetmediğine göre dağılımı

Kullanıcıların %57'si kütüphanede kendisini rahat hissetmediğini belirtmiştir. Toplam kullanıcılar arasından %33'ü çok gürültü olduğunu ve kimsenin kendileriyle ilgilenmediğini ifade etmişlerdir. %8'i ise sadece oraya vakit geçirmek için geldiğini, arkadaşlarıyla oturup rahatça konuşmak istediklerini fakat gürültüden dolayı bu imkanı bulamadıklarını belirtmişlerdir. Yani kütüphaneye bilgi edinmek için değil sohbet amaçlı geldiklerini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak kütüphaneyi kullanmak için gelenleri baz alacak olursak, kütüphane ortamı uygun olmamasına rağmen olumlu bir rakam (%43) ortaya çıkmıştır.

KÜTÜPHANE KULLANIMININ BİLİNMESİ	%
Evet	34
Hayır	66
Toplam	100

Tablo 14: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'ni kullanmayı bilip bilmediğine göre dağılımı

Kullanıcıların %34'ü aradığı kaynağı kendisi bulabildiğini, %66'sı ise kaynaklara nasıl erişeceğini bilmediğini, kütüphane personelinden yardım istediğini fakat ilgilenilmediğini belirtmişlerdir.

KULLANIM DURUMU	%
Kütüphanedeki personelden yardım istedim.	8
Kendim öğrendim.	18
Kütüphaneyi kullanmayı bilmiyorum.	74
Toplam	100

Tablo 15: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'ni kullanmayı nasıl öğrendiğine göre dağılımı

EİH'nın % 8'i EİHK'ni kullanmada personelden yardım istediğini belirtirken, %18'i kendi çabasıyla öğrendiğini, %74'ü ise kütüphaneyi nasıl kullanacağını bilmediğini ifade etmiştir. Bu durum eğitim sistemimizdeki eksikliğin bir göstergesidir. Eğitim süreci boyunca öğrenciler kütüphane kullanmaya yeterince teşvik edilmediği ve öğrencilerin kütüphane kullanımıyla ilgili bilgileri yetersiz kaldığı için bireysel araştırma yetisi gelişmemekte ve yaşam boyu öğrenme sürecini verimli bir şekilde geçirememektedirler.

ÖDÜNÇ ALMA	%
Evet	25
Hayır	75
Toplam	100

Tablo 16: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nde ders kitabı dışında ödünç alma hizmetini kullanıp kullanmadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %25'i ders kitabı dışında ödünç kaynak aldığını, %75 gibi büyük bir kısmı ise ödünç alma hizmetini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum EİHK dermesinin kullanıcı grubuna hitap etmediğini ve de kullanıcıların az okuduğunu göstermektedir.

PERSONELDEN MEMNUNİYET	%
Evet	37
Hayır (açıklayınız)	63
Toplam	100

Tablo 17: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK personelinden memnun olup olmadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %37'si kütüphane personelinden memnun olduğunu söylerken % 63'ü ise memnun olmadığını belirtmiştir. Memnun olmayanların çoğu sebep belirtmezken, 3 kişi personelin her şeye kızdığını, 18 kişi personelin kendileriyle ilgilenmediğini, 6 kişi ise personelin genelde görevinin başında bulunmadığını belirtmiştir.

HİZMETLERDEN MEMNUNİYET	%
Evet	13
Hayır	87
Toplam	100

Tablo 18: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK hizmetlerinden memnun olup olmadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %13'ü kütüphane hizmetlerinden memnunken %87 gibi büyük bir oranı verilen hizmetlerden memnun değildir. Çoğu kullanıcı çok fazla gürültü olduğunu ve istedikleri hizmeti bulamadıklarını belirtmişlerdir.

DERMENİN YETERLİLİĞİ	%
Evet	42
Çoğunlukla	40
Hayır	18
Toplam	100

Tablo 19: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nde istediği kaynağı bulup bulamadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %42'si istediği kaynağı kütüphanede bulabildiğini, %18'i ise bulamadığını belirtmiştir. Geriye kalan %40'ı da çoğunlukla aradıkları kaynağı EİHK'nde bulduklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak kütüphane dermesi %82 oranla kullanıcı için yeterlidir.

DERME İÇERİĞİNİN BİLİNMESİ	%
Evet	13
Hayır	87
Toplam	100

Tablo 20: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nde, yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olup olmadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %13'ü yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olduğunu belirtirken geriye kalan %87'lik kısım haberdar olmadığını belirtmiştir.

YENİ YAYINLARDAN HABERDAR OLMA	%
Evet	40
Hayır	18
Farketmez	42
Toplam	100

Tablo 21: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nde, yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olmak isteyip istemediğine göre dağılımı

Haberdar olmayan %87'lik grubun da %18'i haberdar olmak istemediğini belirtmiştir. Geriye kalan %42'si ise kendileri için bu bilgi kaynaklarından haberdar

olmanın önemli olmadığını gösteren “farketmez” cevabını vermişlerdir. Bu yayınlardan haberdar olmak isteyen %40 ise kendilerine gönderilecek duyuru broşürleri ya da internetten e-mail adreslerine gönderilecek mesajlarla bilgilendirilebileceklerini, bunun yanında kütüphanede düzenlenecek “yeni yayınlar” köşesi ile yeni yayınların kendilerine duyurulabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca okul panolarına da duyurular asılabileceğini öneri olarak sunmuşlardır.

ETKİNLİKLERDEN HABERDAR OLMA	%
Evet	5
Hayır	95
Toplam	100

Tablo 22: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK’nde düzenlenen konferans, panel, söyleşi, oyun, tartışma, gösteri gibi etkinliklerden haberdar olup olmadığına göre dağılımı

Kullanıcıların %5’i etkinliklerden haberdar olduğunu, geriye kalan %95 gibi büyük bir oran ise haberdar olmadığını belirtmiştir. Halk kütüphaneleri çeşitli etkinlikler düzenleyerek ve bunları kullanıcılarına etkili bir şekilde duyurarak kullanıcı sayısını arttırmak için çaba sarf etmelidir.

ETKİNLİKLERE KATILIM	%
Evet	69
Hayır	31
Toplam	100

Tablo 23: 2007 yılı Kullanıcıların etkinliklerden haberdar olduğunda katılıp katılmayacağına göre dağılımı

Haberdar olmayan %95lik kullanıcının %69’u etkinliklerden haberdar olduğunda katılacağını ifade ederken %31’i katılmayacağını belirtmiştir. Katılmayacaklarını söyleyen kullanıcıların yüzdesine baktığımızda bu oran yüksektir ve kullanıcılar bu tür etkinliklere ilgi duymamaktadır. EİHK ise özendirici

bir takım etkinlikler gerçekleştirmemekte ve bu konuda üstüne düşen görevi yerine getirememektedir.

OKUMA ALIŞKANLIĞINA KATKI	%
Evet	24
Hayır	76
Toplam	100

Tablo 24: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nin okuma alışkanlıklarına katkıda bulunup bulunmadığına göre dağılımı

EİHK'nin okuma alışkanlığına katkıda bulunduğunu belirten kullanıcı sayısı %24'tür. Bu oran iyi bir oran olmamakla birlikte geriye kalan %76'lık oranın azaltılması için EİHK'nin özendirici, teşvik edici etkinliklerde bulunması gerekmektedir. Ayrıca derme kullanıcılar için daha ilgi çekici ve daha düzenli olmalı, personel daha yakın davranmalı, ilgilenmeli ve yönlendirici olmalı, kültürel etkinlikler düzenlenmeli, yeni yayınlar tanıtılmalı, ödünç verme hizmetinde de daha esnek davranılmalıdır.

HİZMET SÜRESİNİN UZATILMA İSTEĞİ	%
Evet	51
Hayır	13
Farketmez	36
Toplam	100

Tablo 25: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını isteyip istemediğine göre dağılımı

Kullanıcıların %51'i EİHK'nin açık olduğu saatlerin uzatılmasını isterken %13 kullanıcı hayır %36 kullanıcı ise fark etmez cevabını vermiştir. Bu sonuç EİHK kullanım etkinliğinin olması gerekenin çok altında olduğunu göstermektedir.

KÜTÜPHANEDEN KAZANIM	%
Bilgi edinip kendimi iyi hissetmemi sağladı.	20
Eğlenip dinlenmemi sağladı.	18
Boş zamanlarımı değerlendirmemi sağladı.	12
Kendimi geliştirmemi sağladı.	14
Ödevlerimi yapabilmemi sağladı.	84
Bir şey kazandırmadı.	15
Toplam	163

Tablo 26: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nden neler kazandığına göre dağılımı

Bu soruya birden çok cevap verildiği için toplam sayı %100'ü geçmektedir. Kulacılardan %84'ü EİHK'ni bir bilgi bankasından ziyade ödevlerini yapabilecekleri bir araç olarak görmektedir. Sonuçlara genel olarak bakacak olursak kütüphaneyi kullanım bilincinin yerleşmediğini görürüz. Kütüphaneyi kullanırken bilgi edinip kendini iyi hisseden kullanıcı % 20 iken, eğlenip dinlenen %18, boş zamanlarını değerlendiren %12, kendini geliştirdiğini düşünen % 14, kütüphanenin kendisine bir şey kazandırmadığını belirten ise %15 kullanıcıdır. Bu sonuçlar bir halk kütüphanesinin kullanım etkinliği için olumsuz sonuçlardır.

EK HİZMET İSTEĞİ	%
Verilmesini istediğim hizmet yok.	20
İstesem bile uygulanacağını düşünmüyorum.	68
Diğer (açıklayınız)	32
Toplam	120

Tablo 27: 2007 yılı Kullanıcıların EİHK'nde verilmesini istediği hizmetlere göre dağılımı

Bu soruya birden çok cevap verildiği için toplam sayı %100'ü geçmektedir. Kullanıcılardan %20'si verilmesini istediği hizmet bulunmadığını belirtirken, %68'i verilmesini istedikleri hizmet olsa bile uygulanmayacağını belirtmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen ve istedikleri hizmetleri açıklayan kullanıcıların %11'i fotokopi hizmeti, %3'ü EİHK'sinin hafta sonları da açık olmasını, %4'ü EİHK'nin alt katta olmasını, %1'i yeni roman serileri gelmesini, %2'si matematik-fen kitapları

ile sözlüklerin bir arada olmamasını ve bir düzen olmasını, %3'ü bilgisayar sayısının artmasını, %1'i gazete bulunmasını, %3'ü tiyatro, söyleşi ve hediye yarışmalar olmasını, %1'i 7. sınıf ders kitaplarının çoğaltılmasını, %1'i daha çok kaynak olmasını, kaynak yetersizliğinin kendilerini internet kullanımına ittiğini, aradıkları konuyu 3-5 kitap aracılığıyla bulabildiğini, %1'i kız ve erkeklerin arkadaşlık amacıyla kütüphaneye geldiklerini ve bu durumdan rahatsız olduğunu, %1'i ise personelin ilgisiz olduğunu, yardımcı olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Kullanıcılardan bir tanesinin kaynakların yetersiz olduğunu, bu durumun kendisini internet kullanımına ittiğini, aradığı konuyu 3-5 kaynak tarama sonucunda bulabildiğini belirtmesi ilgi çekici bir ifadedir. Çünkü kullanıcı aradığı konuyu bir tek kaynakta bulmak ve bu konuda üretilmiş diğer kaynakları araştırmak istememektedir. Bu durum kullanıcının doğru bilgiye ulaşma yetisinin gelişmediğini, yüzeysel olarak bilgiye ulaştığını dolayısıyla da yaşamında doğru bilgiyi kullanmaktan uzak olduğunu gösterir.

Kullanıcılara sorulan anket sorularından dikkatimizi çekenlere öncelik vererek genel bir değerlendirme yapacak olursak en başta kütüphanenin hizmet verdiği saatin yetersizliği ön plana çıkmaktadır. Avrupa standartlarına göre bir halk kütüphanesi haftada 60 saat hizmet verirken (IFLA,1986: 61) EİHK haftada 40 saat çalışmaktadır. Anket sonucuna göre hafta sonları EİHK'sinin açık olmasını isteyenlerin sayısı çok az olmasına karşın görüştüğümüz kullanıcıların çoğu bu durumdan yakınmaktadır. Bunun yanında kütüphanedeki ortamdan memnun olmadıklarını, çok fazla gürültü olduğunu da belirtmişlerdir.

Dermenin yeterli olduğunu söyleyen yetkililere karşın kullanıcılar dergi ve gazetelerin, ders kitaplarının, romanların çoğaltılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kullanıcıların çoğu bunun yanında dermenin dağınık ve düzensiz olduğunu, personelin kaynak taramada yardımcı olmadığını, fotokopi hizmeti olmamasının da kütüphaneye gelme isteklerini azalttığını vurgulamışlardır.

Kullanıcılar kütüphanenin binanın 9. katında olmasından memnun olmadıklarını, sürekli olarak asansör kullanma durumunda olmalarının kendilerine vakit kaybettiğini, fotokopi hizmeti olmaması nedeniyle dışarı çıkmak zorunda kalmalarının da kütüphane kullanımında bir diğer olumsuz etken olduğunu belirtmişlerdir. Kütüphane yetkilileri de yaptığımız görüşmede mekan sorunu yaşadıklarını vurgulamıştır fakat kütüphanenin bu mekana yeni taşınmış olduğunu düşünecek olursak mekan sorunu çözülecek gibi görünmemektedir.

Halk kütüphanelerini kullanan kesim daha çok ilköğretim ve lise öğrencileri olduğuna göre sonuç olarak eğitim durumu ile halk kütüphanesinin kullanımı birbirini paralel olarak etkilemektedir. Halk kütüphanesinin kullanımı ile gelir düzeyi ise birbirini paralel olarak etkilememektedir çünkü orta gelir düzeyine (800- 1000 YTL) sahip olan kullanıcıların halk kütüphanesine başvuru yoğunluğu daha fazladır. Bir kütüphanenin önemli görevlerinden biri kendisine gelen kullanıcıya hizmet vermektense öte kütüphaneye gelmeyen ve/veya kütüphane kullanma alışkanlığı olmayan halkı kütüphaneye çekmek olmalıdır. Kütüphanecilik literatüründe kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmak için özellikle halk kütüphanelerine sergi, konser vb. etkinlikler önerilmesi kütüphane kullanım alışkanlığı kazandırmak içindir. Tez çalışmamızda kullanılan anketin ikinci bölümü kütüphaneye gelmeyen veya gelemeyen ilçe halkına uygulanmış ve kütüphaneye gelmeme nedenleri araştırılmaya çalışılmıştır.

V.3.2. EİHK ÜZERİNE HALKA YÖNELTİLEN ANKET SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EİHK'nin kullanım etkinliğini ölçme amacıyla EİH arasından seçilen 100 denek üzerinde 20 soruya dayalı olarak uyguladığımız anket neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

YAŞ	%
12- 15	2
16- 18	11
19- 24	32
Diğer	55
Toplam	100

Tablo 28: 2007 yılı EİH'nin yaş durumuna göre dağılımı

Anket yapılan EİH'nin %55'ini 24 üzeri yaş grubu, %32'sini ise 19- 24 yaş grubu, %11'ini 16-18 yaş grubu ve %2'sini de 12-15 yaş grubu oluşturmaktadır. EİHK kullanıcıları incelenirken 12 yaş grubu altı incelenmiş olduğundan halka anket uygularken bu yaş grubunu almamayı uygun gördük.

MESLEK	%
Öğrenci	15
Memur-işçi	40
Ev kadını	12
İşsiz	2
Diğer	31
Toplam	100

Tablo 29: 2007 yılı EİH'nin meslek durumuna göre dağılımı

EİH'nin %15'i öğrenci, %40'ı memur-işçi, %12'si ev kadını, %2'si işsiz ve % 31'i de diğer meslek gruplarındandır.

EĞİTİM DÜZEYİ	%
İlkokul mezunu	17
Ortaokul mezunu	22
Lise öğrencisi	9
Lise mezunu	28
Üniversite öğrencisi	6
Üniversite mezunu	10
Diğer	8
Toplam	100

Tablo 30: 2007 yılı EİH'nın eğitim düzeyine göre dağılımı

Anket uygulanan 100 denneğin genel olarak eğitim durumuna bakıldığında bu deneklerin; % 17'si ilkokul mezunu, %22'si ortaokul mezunu, %9'u lise öğrencisi, %28'i lise mezunu, %6'sı üniversite öğrencisi, %10'u üniversite mezunu ve %8'i de yüksekokul mezunu, yüksek lisans mezunu ve doktora öğrencisinden oluşmaktadır. En yüksek orana %28 ile lise mezunları sahiptir.

AYLIK KAZANÇ	%
0-450YTL	5
450- 800 YTL	21
800- 1000 YTL	32
1000 YTL üzeri	42
Toplam	100

Tablo 31: 2007 yılı EİH'nın / Ailelerinin aylık kazancına göre dağılımı

Bu deneklerin % 32'sinin aylık kazancı 8000 -1000 YTL arasında iken, % 42'lik diğer en yüksek oranı 1000 YTL ve üzerinde görmekteyiz. EİH'nın %21'i 450- 800 YTL arasında kazanca sahipken, %5 gibi en az orana sahip kısım ise 450 YTL ve aşağısı kazanca sahiptir.

EĞİTİM DÜZEYİ	ANNE (%)	BABA (%)
İlkokul mezunu	28	14
Ortaokul mezunu	21	21
Lise mezunu	22	29
Yüksekokul mezunu	2	4
Üniversite mezunu	4	13
Toplam	77	81

Tablo 32: 2007 yılı EİH'nın ailelerinin eğitim düzeyine göre dağılımı

Bu soruda bazı deneklerin seçenekleri boş bırakmasından dolayı toplam sayı %100'ü bulmamaktadır. Anket uygulanan EİH'nın ebeveynlerinin eğitim durumu tabloda da görüldüğü gibi cevap veren deneklerin %28'i annede ilkokul, yine cevap veren deneklerin %29'u da babada lise üzerinde yoğunlaşmıştır.

BOŞ ZAMANI DEĞERLENDİRME	%
TV	39
Müzik	30
Gazete	19
Dergi	8
Sinema, tiyatro, sergi...	20
EİHK	6
İnternet	48
Diğer	7
Toplam	177

Tablo 33: 2007 yılı EİH'nın boş zamanlarını nasıl değerlendirdiğine göre dağılımı

Bu soruya birden çok cevap verildiği için toplam sayı %100'ü geçmektedir. Deneklerden % 39'u boş zamanlarında televizyon izlediğini, % 30'u müzik dinlediğini, % 48'i interneti kullandığını ve % 6'sı ise EİHK'ne gittiğini belirtmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen %7 denegin verdiği cevaplar; kitap okumak, spor yapmak, temizlik yapmak, akraba ziyareti, eliş yapmak, bilmece çözmek, öykü, makale ve şiir yazmak şeklinde olmuştur. Bu sonuç EİH'nın boş zamanlarında EİHK'sini kullanma etkinliğinin çok düşük olduğunu göstermektedir.

KÜTÜPHANENİN YERİNİ BİLİP BİLMEME	%
Evet	31
Hayır	69
Toplam	100

Tablo 34: 2007 yılı EİH'nın bulunduğu bölgede nerede bir halk kütüphanesi olduğunu bilip bilmediğine göre dağılımı

Deneklerin % 31'i buldukları bölgede nerede bir halk kütüphanesi olduğunu bildiğini belirtirken % 69'u bilmediğini belirtmiştir. Bu durum EİHK'nin kendisini halka tanıtamadığını ve halkı yeterince kendisine çekemediğini göstermekle birlikte EİHK'nin halkı teşvik için çok daha fazla çaba sarf etmesi gerektiğini de gözler önüne sermektedir.

BİLGİYE İHTİYAÇ DUYMA	%
Hiç	28
Az	25
Orta	25
Çok	22
Toplam	100

Tablo 35: 2007 yılı EİH'nın bilgi edinme ihtiyacı duyup duymadığına göre dağılımı

Tabloda görüldüğü gibi %28'lik büyük bir oran bilgiye hiç ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. EİH bilgiye genel olarak ihtiyaç duymamakla birlikte bunu rahat bir şekilde ifade de edebilmektedir. Bilginin en büyük güç olarak kabul edildiği yaşadığımız çağda bu sonuçlar ülkemiz adına sevindirici değildir.

BİLGİYE ERİŞME YOLLARI	%
Büyüklerimden yardım isterim.	9
Televizyon izlerim.	40
İnterneti kullanırım.	47
Kütüphaneye giderim.	21
Hiçbiri	8
Toplam	125

Tablo 36: 2007 yılı EİH'nın bilgi edinmek için hangi yollara başvurduğuna göre dağılımı

Bu soruya birden çok cevap verildiği için toplam sayı %100'ü geçmektedir. Deneklerden % 9'u bilgi edinmek için büyüklerinden yardım istediğini, % 40'ı televizyondan istediği bilgileri edinebildiğini, % 47'si internetten araştırma yaptığını ve % 21'i de kütüphaneye gittiğini belirtmiştir. Kişilerin kendilerini hızla değişen dünyaya adapte edebilmeleri ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilmeleri için öğrencilikten başlayarak iş hayatını da kapsayan dönemlerde bilgiye her zaman ihtiyacı vardır. Anket sonuçlarında görüldüğü üzere EİH bilginin öneminin ve gerekliliğinin farkında değildir. Daha doğrusu internetten tarama yaparak, ya da TV izleyerek buradan elde edilen yüzeysel bilgilerle yetinebilmektedirler. Araştırma olgusunun bireylere aşılanaamadığı açıkça ortadadır.

KÜTÜPHANEYE GİDİP GİTMEME	%
Evet	12
Gitmek zorunda olursam giderim.	44
Gereksinim duymuyorum.	44
Toplam	100

Tablo 37: 2007 yılı EİH'nın EİHK'ne gidip gitmediğine göre dağılımı

EİH'nın % 12'si EİHK'sini kullandığını belirtmiş, %44'ü gitmek zorunda kalırsa gideceğini, diğer %44'ü ise gitmeye gereksinim duymadığını ifade etmiştir.

İLK KULLANMA ZAMANI	%
İlkokul zamanında	8
Ortaokulda zamanında	14
Lise zamanında	16
Üniversite zamanında	2
Hiç gitmedim.	60
Toplam	100

Tablo 38: 2007 yılı EİH'nın ilk ne zaman EİHK'ne gittiğine göre dağılımı

Hiç gitmedim diyen %60'lık kesimden bazıları eğitimleri süresince kütüphaneye gittiklerini fakat EİHK'ne hiç gitmediklerini belirtmişlerdir. Bunlardan diğer seçenekleri işaretleyenden bazıları da kendileri için değil çocuklarının ödevleri için gittiklerini ifade etmişlerdir.

İLK KULLANMA AMACI	%
Ders ödevi için	74
Kişisel merakım için	8
Boş zamanımı değerlendirmek için	12
Araştırma yapmak ve bilgi edinmek için	10
Hiç gitmedim	8
Toplam	112

Tablo 39: 2007 yılı EİH'nın ilk ne amaçla EİHK'ne gittiğine göre dağılımı

Bu soruya birden çok cevap verildiği için toplam sayı %100'ü geçmektedir. EİH'nın %74'ü ilk olarak ders ödevi için EİHK'ne gittiğini belirtmiştir. Bunlardan bir kısmı kendileri için değil çocukları için gittiklerini ifade etmişlerdir. %12'si ise boş zamanını değerlendirmek için EİHK'ni kullandığını belirtmiştir. %8'i ilk olarak kişisel merak için EİHK'ne gitmiş, %8'i ise henüz hiç gitmemiş olduğunu ifade etmiştir. Geriye kalan %10'u ise araştırma yapmak ve bilgi edinmek için ilk olarak gittiğini belirtmiştir.

İLK TEŞVİK EDEN	%
Öğretmenim	60
Ailem	5
Arkadaşım	5
Kendim	22
Toplam	92

Tablo 40: 2007 yılı EİH'nın kendilerini ilk EİHK'ne gitmeye teşvik edenlere göre dağılımı

Bu soruda bazı deneklerin seçenekleri boş bırakmasından dolayı toplam sayı %100'ü bulmamaktadır. EİH'nın % 60'ı ilk olarak EİHK'ne gitmeye teşvik edenin öğretmenleri olduğunu, %5'i ailesinin teşviki ile %5'i arkadaşının teşviki ile, %22'si ise kendi isteği ile ilk kez EİHK'ne gittiğini açıklamıştır. Fakat %60 ve %22'lik oranların içindeki çoğu kişi kendileri için değil çocuklarını götürmek için gittiklerini ifade etmişlerdir. Kullanıcılara uygulanan ankette de % 57 oranında öğretmenlerin teşviki ile kütüphaneye gelindiği sonucu ortaya çıkmıştı. Bu iki anketin de birbiriyle uyuşması anket sonuçlarının tutarlılığını ortaya koymaktadır.

KÜTÜPHANEYE GİRME SIKLIĞI	%
Haftada bir	1
Ayda bir	2
Sadece ödevim olduğunda	54
Boş olduğum her zaman	4
Gitmem	39
Toplam	100

Tablo 41: 2007 yılı EİH'nın EİHK'ne ne sıklıkta gittiğine göre dağılımı

EİH'nın %1'i haftada bir, %2'si ayda bir, %54'ü sadece ödevleri ya da çocuklarının ödevi olduğunda, %4'ü boş olduğu her zaman gittiğini belirtmiş, %39'u da "gitmem" cevabını vermiştir. Kullanıcı anketinde de sadece ödev yapmak için gelen kullanıcı oranı %61'di. İki anket de birbirine yakın sonuçlar vermektedir.

ETKİNLİKLERDEN HABERDAR OLMA	%
Evet	11
Hayır	89
Toplam	100

Tablo 42: 2007 yılı EİH'nın EİHK'nde düzenlenen kültürel etkinliklerden haberdar olup olmadığına göre dağılımı

EİH'nın %11'i bu soruya evet derken %89'u hayır cevabını vermiştir.

ETKİNLİKLERE KATILIM	%
Evet	38
Hayır	62
Toplam	100

Tablo 43: 2007 yılı EİH'nın etkinliklerden haberdar olduğunda katılıp katılmayacağına göre dağılımı

Kullanıcıların %38'i etkinliklerden haberdar olduğunda katılacağını belirtirken %62 gibi büyük bir oranı ise katılmayacağını ifade etmiştir. Kütüphaneyi kullandığı halde kültürel etkinlik düzenlense bile katılmayacağını söyleyen %31'lik kullanıcı oranı da göz önüne alındığında halkın genelde kültürel etkinliklere ilgisiz olduğu söylenebilir. Buna karşın halkın kültürel ve bilgi gereksinimini karşılamakla yükümlü olan halk kütüphanesinin bu bağlamda üzerine düşen görevleri sonucu olumlu etkilemek açısından yinelemesi gerekmektedir.

OKUMA ALIŞKANLIĞINA KATKI	%
Evet	27
Hayır	73
Toplam	100

Tablo 44: 2007 yılı EİH'nın EİHK'nin okuma alışkanlıklarına katkıda bulunup bulunmadığına göre dağılımı

EİH'nın bu soruya cevabı tabloda görüldüğü üzere %27 evet, %73 hayır şeklindedir. Halkın EİHK'sini kullanım etkinliğinin düşük olması nedeniyle bu sonuçlar normaldir. EİHK'sinin okuma alışkanlığına katkıda bulunduğunu belirten kullanıcı sayısı ise %64'tü. Kullanıcı adına iyi bir oran olan bu sonuca karşılık halk anketi sonucu olumsuzdur. EİHK'sinin halkı özendirici, teşvik edici etkinliklerde bulunması gerekmektedir.

HİZMET SÜRESİNİN UZATILMA İSTEĞİ	%
Evet	32
Farketmez	68
Toplam	100

Tablo 45: 2007 yılı EİH'nın EİHK'nin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını isteyip istemediğine göre dağılımı

EİH'nın %68'i EİHK'sinin açık olduğu saatlerin kendileri için fark etmeyen bir durum olduğunu belirtirken %32'si kütüphanenin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını istediklerini ifade eden evet seçeneğini işaretlemişlerdir. Görüştüğümüz bazı denekler, kütüphanenin açık olduğu saatlerin kendi çalışma saatleriyle çakışması nedeniyle çocuklarını kütüphaneye götüremediklerini bu nedenle saattin daha uzun tutulmasının daha iyi olacağını söylemişlerdir. Bu sonuçlar tıpkı kullanıcı anketi sonucunda olduğu gibi EİHK'nin kullanım etkinliğinin olması gerekenin çok altında olduğunu göstermektedir.

KÜTÜPHANEDEN KAZANIM	%
Bilgi edinip kendimi iyi hissetmemi sağladı.	18
Eğlenip dinlenmemi sağladı.	9
Boş zamanlarımı değerlendirmemi sağladı.	13
Kendimi geliştirmemi sağladı.	8
Ödevlerimi yapabilmemi sağladı.	32
Hiçbir şey kazandırmadı.	20
Toplam	100

Tablo 46: 2007 yılı EİH'nın EİHK'nden neler kazandığına göre dağılımı

Bu soruda en yüksek oranı %32 ile “ödevlerimi yapabilmemi sağladı” seçeneğinde görmekteyiz. Bu denekler genel olarak öğrencilerden ve çocukları için kütüphaneye gelenlerden oluşmaktadır. Diğer yüksek oran olan %20’lik kısmın cevabı da “hiçbir şey kazandırmadı” olmuştur. Halkın sadece %18’i bilgi edinip kendini iyi hissettiğini belirtmiştir. Boş zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirdiğini ifade eden kesim ise %13’ü oluşturmaktadır.

EK HİZMET İSTEĞİ	%
Verilmesini istediğim hizmet yok.	45
İstesem bile uygulanacağını düşünmüyorum.	31
Diğer (açıklayınız)	24
Toplam	100

Tablo 47: 2007 yılı EİH’nın verilmesini istediği hizmetlere göre dağılımı

EİH’nın %45’i verilmesini istediği hizmet bulunmadığını belirtmiş, %31’i istese bile uygulanacağını düşünmediği seçeneğini işaretlemiştir. %24’lük oranı oluşturan deneklerin istedikleri hizmetler ise şöyledir: 24 saat açık bir kütüphane sistemi, özellikle hafta sonu açık olması, daha çok ve çeşitli kaynak, personelin daha eğitilmiş olması, ödünç verme süresinin daha uzun olması, hafta sonları ve hafta içi de mesai saatleri sonrasında ödünç alma hizmetinin olması, kütüphaneler arası internet bağlantısı olması, daha fazla bilgisayar olması ve daha fazla internet erişimi imkanı sağlanması, okuma alışkanlığı kazandırmak için ilgi çekici etkinlikler düzenlenmesi, kütüphanenin yerinin değişmesi, roman ve hikaye türlerinin daha fazla olması, istenen kaynağın fazla bekletilmeden kullanıcıya ulaştırılması, daha sessiz bir ortam yaratılması, günlük çıkan yayınların hızla takibi, dermenin daha düzenli sunulması, fotokopi hizmetinin bulunması ve en son olarak da internetten ulaşılan bilgilerin CD ya da diskete aktarılabilmesi imkanını EİH’nın verilmesini istediği hizmetler

arasında sayabiliriz. Kullanıcıların verilmesini istedikleri hizmetlere baktığımızda da benzer sonuçları görmekteyiz.

V.3. 3. GENEL DEĞERLENDİRME

Bir halk kütüphanesinin vermesi gereken hizmetleri tam anlamıyla gerçekleştirebilmesi kütüphanenin kullanıcı, derme, personel, bina ve bütçe açısından talep karşılayacak durumda olmasına bağlıdır. EİHK ise bu beş unsur açısından yetersiz kalmaktadır. Kullanıcı açısından çocuklara ve gençlere yönelik özel bir hizmet anlayışı bulunmamaktadır. Kullanıcılarının öğrenciler dışında çok az oluşu kullanıcı sorunu olduğunu göstermekle birlikte kullanıcı sayısını ve çeşitliliğini artırma adına herhangi bir etkinlik de yapılmamaktadır. EİHK'nin hafta sonu hizmet vermemesi de kullanıcıların en çok yakındığı konudur. Derme açısından her ne kadar çoğu öğrenci olan kullanıcılarını tatmin ediyor gibi gözükse de dermenin çeşitliliği artırılmalı ve görüşme/anket sonuçlarından da anlaşılacağı üzere derme daha düzenli bir şekilde sunulmalıdır. Ödünç verme hizmetinde ise üyeliklerin dondurulması yerine başka çözümler üretilmelidir. Fotokopi hizmeti ve yeterli sayıda bilgisayar bulunmaması ister istemez kullanıcıları uzaklaştıran bir durumdur. Kullanıcı sayısını arttırmada ve kullanım etkinliğini yükseltmede etkili olabilecek yeni yayınlanan yayınların duyurulması hizmeti de gerçekleştirilemediğinden EİHK'nde verilen hizmetlerin yeterli olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır. Personelin ilgisizliği, kullanıcılara yakın davranmaması ve konusunda uzman olmaması kullanıcı sayısını azaltan diğer bir etkidir. Bütçe konusunda gerçekçi bir yorum yapmak mümkün değildir fakat kütüphane yönetiminin ek hizmetler verme gereği duymaması

nedeniyle bütçeyi yeterli gördüğünü söylemek doğru olacaktır. Kütüphanenin belediye binasının 9. katında olması ise hem yönetimin hem de kullanıcıların memnun olmadığı bir durumdur. Aydınlatma ve ısı problemi olmamasına karşın günlük ortalama 100 kullanıcıya hizmet verdiği belirtilen kütüphanenin masa ve sandalye sayısı azdır. Kütüphane ortamının gürültülü olması personelin müdahale etmemesinden ve kullanıcıları kendi başlarına bırakmasından kaynaklanmaktadır. İç mekan fazla büyük değildir ancak mobilyaları yeni ve kullanışlıdır. Salon niteliğinde bir oda dışında başka oda bulunmamaktadır. Bu da okuma faaliyetleri ve yapılacak etkinlikler için olanak yaratmamaktadır. Çevre okullardaki öğrencilere kütüphaneyi gezdirme dışında panel, söyleşi, yarışma, imza günü, konferans, sergi, konser, film gösterimi, tiyatro gibi etkinliklerin hiçbiri gerçekleştirilmemekte, mekan da bu tür etkinlikler için uygun görünmemektedir. EİHK’nde gerçekleştirilen etkinlikler tüm eğitim ve öğretim kurumlarında düzenlenen ve düzenlenmesi Bakanlık tarafından istenen resmi nitelikteki etkinliklerdir. Bu tür etkinliklere de katılım olmamaktadır. EİHK bir kültür merkezi olmaktan uzaktır ve bu nitelikleriyle sadece ödev yapmak için gelinen bir mekan olarak kalmıştır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki her ne kadar kütüphane kullanım bilinci yerleşmemiş de olsa halkın ve özellikle de kullanıcıların EİHK’nden derme çeşitliliği, açık olduğu saatlerin daha uzun olması, fotokopi hizmeti verilmesi, personelin daha ilgili olması gibi yukarıda anket değerlendirmelerinde değindiğimiz çeşitli beklentileri bulunmaktadır. EİHK’nin ise bu beklentileri karşılamakta yetersiz kalmasının nedenleri; halk kütüphanesinin öneminin yöneticilere anlatılamaması dolayısıyla üzerinde durulmaması, ek olarak halkın yeterince bilgi talebi olmadığı için kütüphanenin kendisini geliştirmesi adına bir yaptırım yaratılamamasıdır. Bu

nedenler olumlu yönde iyileşse bile kullanıcıların çoğunluğunu oluşturan öğrencilerin, kütüphane kullanımlarının sürekli hale getirilmesi için teşvik edici programlarla desteklenmeleri şarttır. Bir ülkenin geleceğini gençlerin yarattığı noktasından hareketle genç kuşakların kütüphaneye dost bir şekilde yetişmesi gerekir. Bilgi çağında varlığımızı sürdürebilmek adına bilgili gençlere, yaşam boyu öğrenen nitelikli gençlere ihtiyacımız vardır. İlçenin sosyo-ekonomik, kültürel ve eğitim yapısının da orta dereceli olduğunu düşünecek olursak gençlerin ve de halkın EİHK'ni kullanma etkinliğinin artırılmasında olumlu etkiler yaratmak için toplumsal bir kurum olan EİHK'ne büyük sorumluluklar düşmektedir.

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. SONUÇ

Kütüphanenin türü ne olursa olsun, bir kütüphanenin oluşumundaki temel neden, bu kütüphane türüne gereksinim duyulmasıdır. Gereksinimin kapsamı ve niteliği, hizmet götürülecek insan topluluklarının içinde buldukları farklı koşullar çerçevesinde değişiklik göstermekteyse de genelde kütüphane kurumunun toplumsal işlevleri olarak tanımlanan “eğitim, bilgi, kültür ve boş zamanları değerlendirme” durumlarından en az birinin boşluğunun söz konusu olduğu durumlarda kütüphane kurma ve geliştirme için yeterli nedenler var demektir. Kütüphanelerin oluşturulmasında “gereksinim” önkoşul olmakla beraber yeterli değildir. Kütüphane hizmetlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak desteğin söz konusu hizmetlere gereksinim duyan grubun sorumluluğunu elinde bulunduran kurum tarafından sağlanması gerekir. Sağlanacak desteğin boyutlarını maddi ve manevi olmak üzere iki ayrı düzeyde tanımlamak mümkündür. Bunlardan maddi destek, kütüphane kurumunun gereksinimlerini karşılamaya yönelik hizmetler verebilmesi için gerekli olan parasal kaynağın, personelin ve bina ile gereçlerin sağlanmasını içermektedir. Manevi destek ise kütüphane kurumunun hizmetlerinde gözeceği amaçları ve bu amaçlara ulaşmada izlenecek politikanın nasıl olması gerektiği konusunda aydınlatıcı özelliğe sahip, kütüphaneleri doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren yasa ve yönetmeliklerle gerçekleştirilir. Söz konusu yasa ve yönetmeliklerde amaçların

çağdaş kütüphane anlayışı doğrultusunda tanımlanmış olması hizmetlerin başarısı için oldukça önemli bir teminattır. (Çakın,1986)

EİHK üzerine yaptığımız bu çalışma genel olarak ele alındığında ülkemizdeki çoğu halk kütüphanelerinin sorunlarını ve çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu kullanıcıların ve halk kütüphanesini kullanım etkinliği zayıf olan halkın halk kütüphaneleri üzerine düşünce ve tutumlarını yansıtmaktadır.

EİHK'nin kullanım etkinliğini değerlendirme sürecinde ortaya koyduğumuz sorunlara baktığımızda eğitim sürecinin bu sorunları çözebilecek en önemli nokta olduğunu görmekteyiz. Çünkü birey aile dışındaki hayatında kullanabileceği bilgi ile ilk olarak okulda karşılaşır. Bilginin sadece bulunması ile değil yaşama aktarılması ile kendi kendisinin bilgi erişim uzmanı olan bilgi okuryazarı bir toplum oluşturulabilir. Bilgi okuryazarlığı ile öğrenci bilgi kaynaklarını aramakta, bu kaynakların içeriğini öğrenmekte ve bu içerik hakkında sorular sormakta, öğrenme için çevreyi ve diğer araçları kullanmakta, kendi kendine öğrenme konusunda düşünmekte, değerlendirmekte ve bu konuda sorumluluk almaktadır. Yani öğrenci aktif hale gelmekte, öğrenimini kontrol altına alabilmekte, öğretmen tek bilge olmaktan çıkmakta ve böylece bireyde özgüven ve özsaygı oluşumu pekişmektedir. Bundan ötürü öğretmenler, öğrencileri için bilgi okuryazarı bir çevre yaratmaya çalışmalı, öğrencilerin sorun çözme becerileri ve sosyal becerileri kazanmaları için kütüphanecilerle işbirliği yapmalıdırlar. Bilgi okuryazarlığı kaynağa dayalı öğrenme çevresinde geliştiğinden öğretmenler öğrencilerini, basılı kaynaklardan başka (ders kitapları, ansiklopedi, dergi, gazete, kitap vb.) görsel-işitsel bilgi kaynaklarını (film, kaset, slayt vb.) ve de elektronik ortamdaki (videodisk, CD-ROM veritabanları vb.) bilgi kaynaklarını ayrıca bilgisayar ağlarını (internet) ve çok ortamlı (multimedya)

teknolojileri tanınmaları ve ders kitaplarından öteye gitmeleri için güdülemelidirler. Bilgi okuryazarı kılınmış bir öğrenciye yaşam boyu öğrenme sürecini sürdürmesinde ise halk kütüphanesi destek olacaktır. (Gürdal, 2000) Ülkemizdeki eğitim sistemimizin ise bilgi okuryazarı öğrenciler yetiştirebilmesi için iyi donanımlı halk kütüphanelerinden destek almasının yanında köklü değişikliklere ihtiyacı vardır.

EİHK anket verilerine baktığımızda da halkın bilgiye gereksinim duymadığını görmekteyiz. Oysa bilgi okuryazarı bireyler bilginin değerini bilirler ve sorunları çözerken bilginin gereksinim olduğuna inanırlar. Ülkemizdeki eğitim sistemi de bilgi çağına hazırlanan bilgi okuryazarı öğrenci ve çalışan kuşağı yetiştirme hedefine odaklanmalıdır çünkü bu bireyler okuma, yazma ve bilgisayar kullanma yetileri yanında bilgiye erişme ve onu kullanabilme, bilgi teknolojisi ürünlerini kullanabilme ve eleştirel düşünebilme yetileri kazanmışlardır. İşte ve yaşamın her alanında bilgiyi kendileri için en etkin biçimde nasıl kullanacaklarını bilirler. Böylece de ekonomi ve eğitimdeki değişim süreçlerini sarsıcı değil geçiş aşaması olarak algılayıp yaşayabilirler. EİHK'nin tek kullanıcı grubu olan öğrenciler ise kütüphaneyi yaşam boyu öğrenimlerini sürdürebilecekleri bir kültür merkezinden ziyade sadece eğitim sürecinde ödev yapılacak mekan olarak algılamaktadır.

Personel sorunu da eğitim sistemimiz kadar önemlidir ve çözülmesi gereken bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütüphaneciler bilgi toplumu yaratma sorumluluğunu üstlenen ve bilgiye erişim ve kullanma yetileriyle toplumun ilerisinde bulunan bireylerdir. İyi bir kütüphaneci temel bilgi becerilerini bireylere öğretmelidir. Değişen gereksinimlere yanıt vermek üzere sürekli eğitim programları ile desteklenmelidirler. Bilgi okuryazarlığı anlayışını topluma yayma sorumluluklarını yerine getirebilmek için gerekli vizyona sahip olmalı ve yaşam

boyu öğrenme anlayış ve ilkesine sahip olmalıdırlar. İyi bir bilgi okuyazarı olmalıdırlar. Değişen kullanıcı gereksinimlerini belirlemeli ve farklı bilgi altyapısına sahip kullanıcılara hizmet sunabilmeli, sosyal çevreyi değiştiren bilgi teknolojisi ürünlerini de bilgiye erişim için kullanabilmelidirler. Kendilerini tüm bu konularda sorumlu ve hazır hissetmelidirler. EİHK kütüphane çalışanları ise halka hangi konularda ve ne kadar yardımcı olabileceklerini bilmemekte ve kullanıcıya gerekli ilgiyi göstermemektedirler. Bu nedenle kullanıcı konumundaki EİH'nın kütüphane kullanımına ait bilgisi yetersiz kalmaktadır.

Kütüphanecilerin yanında toplum da bilgi toplumu yaratma sorumluluğunu yerine getirecek olanın kütüphaneciler olduğu anlayış ve bilgisine sahip olmalı ve destek vermelidir. EİH ise bu bilgiye sahip değildir çünkü bilgiye yeterince gereksinim duymamakta EİHK'ni kullanmamaktadır. Bunun sebebi olarak kütüphanecilerin kendilerini ve güçlerini topluma anlatamamasını gösterebiliriz. Halkın EİHK'nde verilen hizmetler hakkında bilgisi yeterli değildir ve verilen bilgi hizmetleri halka ulaştırılamamaktadır. Bu sorunu çözmek için ise herhangi bir etkinlik yapılmamaktadır. Bilinçsiz olan ve bilgiye yeterince gereksinim duymayan EİH'nı yine bilinçlendirme görev ve sorumluluğu kendisine bu konuda kütüphane türleri arasında en yakın olan EİHK'ne ve kütüphanecilerine düşmektedir.

Yukarıda belirttiğimiz genel olarak çözülmesi gereken temel sorunlara ek olarak, günümüzde belgelerin sayı, tür ve fiyatlarındaki sürekli artış nedeniyle EİHK'nin gerekli dengeyi oluşturamadığı gözlenmiştir. Bilimsellikten uzak yöntemler, kullanıcıların beklentilerinin karşılanmasını engellemektedir. Bilgi aramada internetin kullanımı nedeniyle EİHK fiziksel olarak ziyaretçi sayısını kaybetmeye başlamıştır. Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak, kullanımı kolay ve

herkesin erişebileceği, çevrimiçi hizmetlere büyük bir gereksinim vardır. Pek çok Avrupa ülkesi çocuğu, günümüzde, iyi gelişmiş BTT ve internet kullanımı bilgisi edinerek büyümektedir. Halk kütüphaneleri de bu tür hizmetlerin geliştirilmesi ve sunumunda önemli rol oynamaya uygun konumdadırlar.

EİHK'nde yıllardan beri halk kütüphanelerimizin yaşadığı personel, bütçe, kaynak, mekan gibi süregelen sorunlar tekrar karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla da EİHK toplumsal rolünü gerçekleştirememektedir.

Yaşam boyu okuyan bilgili bir toplum oluşturmanın yolu ailede başlayan, okulda süren ve kütüphanelerle desteklenen bir gelişimden geçer. Bu düzeyi yükseltmek için bir kültür seferberliği başlatmalıdır. Sadece Kültür Bakanlığı ve kütüphaneler değil, kültürle ilgili her kuruluş bu seferberliğe destek vermelidir. Bilgi toplumu olma yolunda her türlü gelişmeyi takip eden ve ciddi projelerle halk kütüphanelerini destekleyen Avrupa ülkelerine bakarak ülkemizde de halkla bütünleştirilmesi gereken halk kütüphanelerinin bilgi toplumundaki rolü kabul edilmeli, önemi anlaşılmalı ve bir an önce halk kütüphanelerimizin geleneksel hizmet anlayışından kurtulup gelişmesi için uygulamaya geçilmelidir.

VI.2. ÖNERİLER

EİHK'nin toplumsal rolünü gerçekleştirip kullanım etkinliğini arttırabilmesi için farklı görüş ve öneriler farklı kurum ve kuruluşlarca da ileri sürülebilir. Bizim EİHK üzerine yaptığımız çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler sıralanabilir.

- Halk kütüphaneleri okullar, aileler, çocuklar ve diğer toplumsal grupların doğal ilişkileri nedeniyle yerel halk için birer buluşma noktası olmalıdırlar. EİHK zayıf olan halkla ilişkilerini güçlendirmelidir ve diğer kurumlarla özellikle de okullarla işbirliğine gitmelidir. Öğrenci olan kullanıcıların aileleri ve öğretmenleri ile sürekli diyalog içinde bulunmalıdır.
- Derme kullanıcıya uygun hale getirilmeli, sürekli güncel tutulmaya çalışılmalı, ödünç verme hizmeti esnekleştirilmelidir. Sadece ders kitaplarına değil gazete ve kitap dışı materyallere de yer verilmeli, roman ve öykülerde çeşitlilik artırılmalıdır.
- Üyelik gözden geçirilmeli ve durdurmak yerine alternatif çözümler üretilmelidir.
- EİHK bulunduğu ildeki diğer kütüphane türleri ile işbirliğine gitmelidir.
- Acilen bir kütüphanecilik programı satın alınmalı ve günümüzün teknolojik gelişmelerine kısa zamanda ayak uydurulmalıdır. Ek olarak bilgisayar sayısı artırılmalı diğer kütüphanelerin web sitelerinden ortak online tarama imkanı sağlanmalıdır.
- Kütüphaneye gelen yeni yayınlar mutlaka kullanıcılara duyurulabilmelidir.
- Personelin kütüphanecilik konusunda uzman olmasına dikkat edilmeli, personel kullanıcıyla sağlıklı ilişkiler kurup onları doğru yönlendirebilmelidir. Kütüphaneciler ve öğretmenler işbirliği yapmalıdırlar.
- EİHK Türkiye’de yaşam boyu öğrenim alanına katkıda bulunma işlevini güçlendirmelidir. Düzenleyeceği kültürel etkinliklerle kültür merkezi

niteliğine kavuşmalı, öğrenmeyi eğlenceli hale getirip kullanıcılarını kendilerini geliştirebilmeleri için teşvik etmeli ve çeşitli olanaklar sağlamalıdır. Özellikle çocuklar için ayrı bir bölüm oluşturulmalı ve en azından çizgi film saatleri, satranç oyunu vb. eğlendiren ve geliştiren etkinlikler düzenlenmelidir.

- Tüm kütüphane ve bilgi hizmetlerinde “toplumsal katılım”ın bir politika önceliği olmalıdır. EİHK’nde yaş gruplarına dair özel hizmetler bile verilemezken dışlanmış gruplara hizmet verilmesini beklemek doğru olmayacaktır. Fakat özel yaş gruplarına ve de dışlanmış gruplara yönelik hizmetler mutlaka düşünülmeli ve uygulamaya geçirilmelidir.
- Kullanıcı görüşleri daha ciddi bir şekilde alınıp takip edilmeli ve bunlar mutlak surette değerlendirmeye alınmalıdır.
- EİHK yer sorunu çözülmelidir. 9. kat yerine giriş kata taşınmalı ve ek olarak bir okuma salonu ile etkinliklerin gerçekleştirileceği bir salon kütüphaneye tahsis edilmelidir.
- Halk kütüphaneleri alternatif ek kaynak yaratmaları yönünde desteklenmeli, bunun için gerekli yasal altyapı oluşturulmalıdır. Bunun yanında EİHK’nin kendisi de belediyeden, ilçe esnafından, gönüllü yardımseverlerden vb. ek finans kaynakları yaratmaya çalışmalıdır.

Bu önerilere ek olarak ; EİHK hizmetlerinin iyileştirilmesi açısından yararlı olacağını düşündüğümüz başka bilim adamları tarafından (Yılmaz, 2003) * yapılmış önerileri aşağıda sıralamak istiyoruz.

- Kendileri de demokratik kurumlar olan halk kütüphanelerinin Türkiye’de demokrasinin ve yurttaşlığın güçlenmesine katkıda bulunma işlev ve olanakları kabul edilmelidir. Halk kütüphaneleri çok kültürlülüğün ve sivil toplumun gerçekleşmesine katkıda bulunmalıdırlar.
- Halk kütüphaneleri için temel sorun kaynağı sayılabilecek nitelikli (profesyonel) personeli bu kütüphanelere çekme, bunları tutma ve ekonomik yönden destekleme en önemli politika konusu olmalıdır.
- Halk kütüphanelerinin tüm yurttaşların bilgi gereksinimlerini karşılayacak mükemmeliyet merkezleri olarak kalmasını garantilemek için kullanıcı gereksinimleri sürekli olarak dikkate alınmalıdır.
- Uzaktan sağlanan bilgi hizmetlerinin giderek artması ve bilgi aramada internetin kullanımı nedeniyle kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak, kullanımı kolay ve herkesin erişebileceği çevrimiçi hizmetlere gereksinim vardır.
- Çevrimiçi hizmetleri kullanacak yeteneğe ve erişime sahip olmayan, dışarıda kalmış çok sayıda yetişkin ve çocuk vardır. Halk kütüphaneleri, bu türden özel grupların gereksinimleri üzerinde çok daha yoğun bir şekilde odaklanmak durumundadır.

* 22.03.2007 tarihinde EİHK yöneticisi ile yapılan görüşme.

- Halk kütüphanelerinin internet hat ücretlerinden indirimli olarak yararlanmaları sağlanmalıdır.
- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü derme sağlama politikasında halk kütüphanelerine daha fazla öncelik vermelidir. Yine, bu politikada kitap dışı materyal alımı yaklaşımı güçlendirilmeli, bu materyaller halk kütüphanesi dermelerinde mutlaka yer almalıdırlar.
- Türkiye genelinde 60 civarında gezici kütüphane hizmet vermektedir. Gezici kütüphane hizmetleri ve olanakları arttırılmalıdır.
- Halk kütüphanelerinin kurumsal başarılarının gerçekçi bir biçimde ölçülmesi ve bu ölçümde istatistik dışında ölçütler de geliştirilmesi gerekmektedir.
- Halk kütüphanelerinin kurulması ve geliştirilmesi için merkezi yönetimlerin yanı sıra yerel yönetimlerin de daha fazla sorumluluk üstlenmesi, böylece yerel yönetimlerin halk kütüphanelerini mali yönden desteklemeleri sağlanmalıdır.
- Halk kütüphanelerinin iş yaşamı ve ekonomiye destek verebilmeleri için uygun ve yeterli teknolojik donanım-yazılıma sahip olmaları, üniversiteler, KOBİ'ler, Ticaret Odaları vb. kuruluşlarla işbirliğine gitmeleri gerekmektedir.
- Halk kütüphaneleri için bir telif hakları politikası geliştirilmelidir. Halk kütüphaneleri kamusal yarar ile fikri mülkiyet arasında denge kurma anlayışı temelinde hizmet vermelidirler. Bu bağlamda, telif haklarından doğan giderler halk kütüphanesi kullanıcılarına yansıtılmamalıdır.

- Halk kütüphaneleri Türkiye’de dijital kültür mirası yaratma çabalarına destek olmalıdırlar.
- Halk kütüphaneleri e-devlet, e-Türkiye uygulamaları içinde görülmeli, sesini duyurmalı ve temelinde yer almalıdır.
- Çağdaş bir Kütüphane Yasası çıkarılmalıdır.
- Tüm bu öneriler ciddi bir şekilde ele alınmalı ve mutlaka uygulamaya geçirilmelidir.

ÖZET

Bilginin ekonomik kalkınma ve toplumların gelişmesi açısından taşıdığı önemin giderek arttığı, bilgi toplumu olarak adlandırılan günümüz toplumunda, bireylerin rekabet gücüne erişebilmesi için bilgiye gereksinimi vardır. Halk kütüphaneleri fark gözetmeden her kesimden toplum bireyine en kolay ve hızlı bir şekilde bilgi hizmeti sunmayı hedefleyen kuruluşlardır.

Bu çalışmada ülkemiz bireylerinin bilgi toplumu olma yolunda ilerleyebilmesi adına büyük rol oynayabilecek halk kütüphanelerimizin konumu ve durumu ortaya konmuştur. Genel olarak halk kütüphanelerinin toplumsal rolü; halk kütüphanelerinin amaçları, halk kütüphanelerinde verilen hizmetler, halk kütüphanelerinin bölgesel kalkınmaya katkısı irdelenmiş, Avrupa Birliği sürecinde halk kütüphaneleri ile ilgili projelere yer verilerek Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesinin istatistiksel veriler ışığında, anket ve görüşme teknikleriyle halk tarafından kullanım etkinliği değerlendirilmiştir. Çalışmamızın amacı EİHK'nin, bilgi çağında gereken yeri alıp almadığını, üzerine düşen toplumsal rolünü/rollerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğini, halkın kullanım etkinliğinin yeterli olup olmadığını, ortaya çıkan durumun nedenlerini ve nasıl çözülmesi gerektiğini ortaya koymaktır.

Bilgi hizmetleri bilgiye ulaşmak isteyen kullanıcının bilgiye hızlı ve verimli bir şekilde erişmesini ve onları kullanmasını sağladığı hizmetlerdir. Bu hizmetlerin amacı bilgili insan yaratmaktır. Üzerinde inceleme yaptığımız EİHK bilgi hizmetleri açısından geleneksel işlevleri dahi yerine getirmede yetersiz kalmaktadır. Genel olarak çalışmamızda ulaştığımız sonuç ise; gerek EİHK

kullanıcılarına gerek halka uyguladığımız anket verilerinde görüldüğü gibi hem kullanıcıların hem de ilçe halkının bilgiye gereksinim duymadığı, kütüphane kullanımına ait bilgisinin yetersiz olduğu, halkın verilen hizmetlerden haberdar olmaması nedeniyle halk kütüphanelerini yeterince kullanmadığı, EİHK'nin ise kullanıcıların bilgi gereksinimini derme, bina, bütçe, ve personel yetersizliği sebebiyle karşılayamadığı yönündedir. Kütüphane kullanımının ve okuma alışkanlığının düşük olduğu ülkemiz genelinde, sadece kütüphanelerin değil okulların ve velilerin de bu konudaki görevlerini yapmadıkları saptanmıştır.

Bilgi merkezleri arasında özel ve önemli bir yere sahip olan halk kütüphaneleri bilgi toplumu olma yolunda vazgeçilmez kurumlardan birisidir. EİHK ise bilgi hizmetlerini gereken düzeyde veremediği ve halkla bütünleşmeyi gerçekleştirmediği için hem toplumsal rolünü yerine getirmede hem de bilgi toplumu olma sürecinde istenen katkıyı sağlamada yetersiz kalmaktadır.

Oysa Batı dünyasında halk kütüphanelerinin daha çok önemsendiği ve kullanıcıya ulaştığı, ulaşamadığı noktada da ciddi projelerle geliştirilmeye çalışıldığını daha önce de belirtmiştik. EİHK'nin ise bu şartlarda günümüzün bilgi çağı standartlarına ulaşması yakın tarihte mümkün gözükmemektedir. EİHK de ülkemizdeki diğer halk kütüphaneleri gibi zor koşullarda yıllardır süregelen problemlerle boğuşmaktadır. Her ne kadar halk kütüphanelerimiz adına Avrupa'da geliştirilen projelere katılım sağlansa da üzerinde ciddi bir şekilde durulmadığı ve uygulamaya geçilmediği sürece getirilen bir takım yenilikler, halk kütüphanelerinin işleyişine rahatlık getirecek fakat temel sorunları çözemeyecektir. Unutulmamalıdır ki halkın üniversiteleri olarak kabul gören halk kütüphanelerine yapılan yatırımların ürünü bilgili insan olacaktır.

SUMMARY

In current society, called as information society, which the importance of the knowledge is being increased in view of economic progress and development of societies, individuals needs to acquire knowledge to reach competition strength. Public libraries are institutions that their goal is to present information service in the easiest and fastest way to every individual of the society without considering any differences among them.

In this study, the position and situation of our libraries that might be able to play great role in terms of the progress of our countryman to be knowledge society has put forward. In general, the social role of public libraries; aims of public libraries, services that are given by public libraries, contribution of public libraries on local development has been examined, the usage efficiency of the public library in Etimesgut district by public was evaluated in the light of statistical and public surveys by taking into consideration the projects related with public libraries in European Union process. Aim of the study is to reveal whether EHK takes part that needs to be in information age, whether it fulfills its social role/roles, whether the efficiency of public usage is enough or not, to find out what are the causes of these results and how they can be solved.

Information services are the services that user who wants to reach information supply to reach information in a fast and efficient way and make them used by user. The aim of these services is to create well-informed people. EHK that we made studies on is even not enough to perform traditional functions in view of information services. General results that we got from our study are; both

users and region people don't need to get information, their knowledge how to use library is not enough, public is unaware of the services that are presented by library and therefore that they are not using public libraries, EIHK doesn't perform its functions properly since building, budget and personnel lack. Commonly in our country where the use of library usage and reading habit are poor, it was detected that not only libraries don't perform their roles but also schools and parents don't perform their roles in this situation.

Public libraries that have a special and important role among information centers are one of the indispensable organizations in being information society. EIHK is not enough to perform its both roles in that it doesn't give information services to public at desired level and doesn't fulfill integration with public and it doesn't make expected contributions on the process of being information society.

On the other hand, it was previously mentioned that public libraries in western world has great importance and they reach user, at the point where they couldn't reach the user libraries search for serious alternate projects to reach people. In case of the EIHK, it seems almost impossible to reach current information age standards in these conditions by near future. EIHK like other public libraries in our country faces the problems coming from previous years in difficult conditions. Although contributions are made into the projects that are developed in Europe in the name of our public libraries, some reforms that are made to improve libraries will bring comfort to use of libraries but not solve the main problems as long as it is not seriously considered or applied. It must be keep in mind, products of the investments that are made on public libraries, which are considered as universities of public, will be well-informed people.

KAYNAKÇA

2000 Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. 06-Ankara.

(2001). Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.

Acaroğlu, M.Türker. (1974). “Halk Kitaplıklarımız ve Çağdaş İşlemler.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*. 23(1): 48- 51. Not: 10. Kütüphane Haftası, 25.3.1974, Edebiyat Fakültesi Genel Kitaplığında Verilen Konferans Metni.

Akbulut, Mustafa. (1980). “Halk Kütüphanesi Politikası.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 29(3) : 173 -177.

Akman, İsmail.(2004). “Halk Kütüphanelerinin Yerel Yönetimlere Devri.” *Türk Kütüphaneciliği*, 18(1) : 73- 75.

Akman, İsmail.(2003). “Halk Kütüphanelerinde Finansal Olanaklar ve Fırsatlar.” *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1) : 69 -77.

Akman, İsmail.(2000). “Bilgi Çağı ve Halk Kütüphaneleri.” *Türk Kütüphaneciliği*, 14(3) : 355- 356.

Aksakal, Ali.(1990). “Halk Kütüphanelerinin Kültürel Kalkınmadaki Rolü”. *Türk Kütüphaneciler Derneği 40. Yıl Kütüphanecilik Kurultayı* içinde (35- 37). Ankara: TKD.

Akyüz, Suzan. (1997). “Halk Kütüphanelerinde Çalışma Günleriyle İlgili Rapor.” *Türk Kütüphaneciliği*, 11(4) : 363 -365.

Alpay, Meral. (1969) . “Halk Eğitimi ve Halk Kütüphaneleri.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 18(1) : 3 -10.

Alpay, Meral. (1970). “Halk Eğitiminin Önemi.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 19(4) : 317- 320. Not:18.8.1970,TKD 5. Kurultayı’nda Sunulan Bildiri Metni.

Alpay, Meral. (1975). “Halk Kütüphanesi Kanunu Gerekli mi?” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 24(4):289 -294.

American Library Association.(1983). The ALA Glossary of Library and Information Science. Ed.by :Heartsill Young. Chicago: ALA.

Alpay, Meral. (1990). *Kütüphane-dünü yarına bağlayan köprü*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Arseven, Ali.D. (1994). *Alan Araştırma Yöntemi: İlkeler, teknikler, örnekler*. Ankara: Gül Yayınevi

Arslantekin, Sacit. (1988). “Karşılaştırmalı Kütüphanecilik.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 2(2) : 74 - 83.

Aslan, Selma. (1990). “Bilgi Toplumu ve Kütüphaneler”, *Bildiriler: Türk Kütüphaneciler Derneği 40.yıl Kütüphanecilik Kurultayı (30 Kasım- 1 Aralık 1989 Ankara)*, Haz. Doğan Atılgan, Fahrettin Özdemirci, Türk Kütüphaneciler Derneği, s.12.

Aslan, Selma. (1998a).” Halk Kütüphanelerinin Toplumsal Rolü/ The social role of public libraries.” *Türk Kütüphaneciliği*, 12(4) : 306 -312.

Aslan, Selma. (1998b). “Yaşam boyu öğrenme ve kütüphaneler, NET-TR IV” İstanbul.

Aslan, Selma. (1998c). “Elektronik Ortamda Bilgi Paylaşımı İçin Yeni Olanaklar ve Ülkemizde Bilgi Hizmetleri - 50.Kuruluş Yılında Ulusaldan Evrensele Türk Milli Kütüphanesi Sempozyumu, 19 -21 Haz. 1996” *Bildiriler*, Ankara: Milli Kütüphane Başkanlığı, ss.196 -203.

Aslan, Selma. (2000) . “21.yy Toplumunda Kütüphanelerin Rolü/The role of libraries in the 21.st century society. INET-TR V, 19-21 Kasım 1999, Ankara.” *Türk Kütüphaneciliği*,14(2) :213 - 219.

Aslan, Selma. (2001). *Avrupa Birliği ve Kütüphaneler/EU and Libraries*.37. *Kütüphane Haftası*. İstanbul : TKD İstanbul Şubesi.

Aslan, Selma. (2005). “Kültürel Uygulamalar: Elektronik Kaynaklara Erişimde Aracı Olarak Yerel Kurumlar (Cultural Applications :Local Institutions Mediating Electronic Resource Access)” [Çevrimiçi] Elektronik adres: http://www.selmaaslan.50megs.com/Calimera_bilgi_notu.htm [10.04.2007].

Atılgan, Doğan. (1991). “Eğitim ve Kütüphane”. *Türk Kütüphaneciliği*, 5(2): 69- 72.

Atılgan, Doğan. (2002). “Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Bilgi Hizmetleri.” *Türk Kütüphaneciliği*, 16(2) : 155- 162 .

Atılgan, Doğan. (2003). “Demokratikleşme Sürecinde Halk Kütüphaneleri.” *Türk Kütüphaneciliği*, 17(4) : 381- 385.

Bamberger, Richard. (1990). *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*. Çev. Bengü Çapar. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Bayır, Didar. (2004). *Pulman: İleri Ağları Hareketlendiren Halk Kütüphaneleri, Akademik Bilişim*, Ktü, Trabzon.

Brown, Rayston.(1979). *Public Library Administration*. London : K.G.Saur.

Büyük, Sedat. (2004). “Kütüphaneler Kültür Merkezlerine Dönüştürülmeli.” *Türk Kütüphaneciliği*, 18(1): 76 -78.

Calimera Guideline Summaries In Turkish. (2005). ss.1- 20. [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://www.calimera.org/Countries/Turkey.aspx> [25.03.2007].

Campbell, H.C.(1992). *Halk Kütüphanesi Sistem ve Hizmetlerinin Geliştirilmesi.* Çev.:Doç.Dr. Bengü Çapar. Ankara 2. bsk. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.

Çakın, İrfan. (1986). “Kütüphanenin Toplumsal Konumu ve İşlevleri.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 35(1) : 8-16.

Çakın, İrfan. (1991). “Araştırma Faaliyetleri ve Kütüphaneler.” *Türk Kütüphaneciliği*, 5(4) : 153 -160.

Çapar, Bengü. (1987). “Halk Kütüphanesi Hizmetinin Yaygınlaştırılması ve Planlanması.” *Türk Kütüphaneciliği*, 1(2) : 55 -61.

Demircan, Candemir. (2006). “Türkiye’deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum(1995 -2000).”*Türk Kütüphaneciliği*, 20(2) : 177- 194.

Dizdaroğlu, Z.. Bülend. (1989). *Türkiye’de Halk Kütüphanelerinde Gençlere Yönelik Hizmetler, Bu Konuda Gelişmeler ve Yeni Arayışlar. Türkiye’de ve Almanya Federal Cumhuriyeti’nde Gençlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri* içinde (57- 67). Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Doğanay, Hakan. (Mart 2001). “Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığındaki Rolü ve Önemi.” *Türk Kütüphaneciliği*,15(1) : 40 -44.

Doğanay, Hakan. (2001). “21. Yüzyılda Kütüphane Sorunları ve Daha İyi Hizmet.” *Türk Kütüphaneciliği*, 15(4) : 446 - 449 .

Duman, Hasan. (2004). “Halk Kütüphanelerinde Yeniden Yapılanma.” *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (4) : 418 -455.

Ergül, Neslihan Uraz.. (2001). “Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Pazarlanmasının Önemi.” *Türk Kütüphaneciliği*, 15 (2) : 166- 171.

Ergül, Neslihan Uraz. (2002). “Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Pazarlamasına Genel Bir Bakış. Pazarlama Dünyası.” *Türk Kütüphaneciliği*,16(91) :56- 59.

Ersoy, Osman. (1966). *Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma*. Ankara.

Ersoy, Osman. (1966). *Kütüphaneciliğimizin sorunları*. Ankara: Anadolu Matbaası.

Ersoy, Osman. (1983a). “Halk Kütüphaneleri .” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 32(1) : 1- 4.

Ersoy, Osman. (1983b). “Kütüphaneciliğimizi Etkileyen Nedenler.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 32(2) : 49 -53.

Ertunç, Aynur. (1984). "Kütüphaneciliğimizin güncel sorunları", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1(2): 28 -31.

Etimesgut. Etimesgut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü. [Çevrimiçi]Elektronik adres : http://etimesgut.meb.gov.tr/etimesgut_bilgi.htm [20.05.2007].

Etimesgut Belediye Kütüphanesi. [Çevrimiçi]Elektronik adres:<http://kutuphane.etimesgut.bel.tr/>.[20.05.2007].

Fenerci, Tülay; Gürdal, Oya. (1997). *Ranganathan: Yaşamöyküsü ve İş Disiplini. Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan* içinde (140 -152). Yay. Haz. Bülent Yılmaz. Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü.

Göktürk, Sami. (1965). "Halk Kütüphanelerinin Genel Durumu." *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 14(1 -2):26 -35.

Gürdal, Oya. (2000). "Yaşam boyu Öğrenme Etkinliği. " *Türk Kütüphaneciliği*,14(2) : 176 -187.

Hurt, Charlene S. (1993). "21. Yüzyılın Kütüphanesine Bir Bakış." *Türk Kütüphaneciliği*, 7(4) : 281- 292. (çev. Elif Barutçuoğlu ve Selma Aslan)

International Federation of Library Association and Institutions. (1986). Guidelines For Public Libraries. 3.rd. ed. München: K.G.Saur.

İnceefe, Aysin.(1998). “İlçe Halk Kütüphaneleri ve Kütüphanecilerin Sorunları.”
Türk Kütüphaneciliği, 12(1) : 69 -70.

Karre, Bo. (1997). “Üçüncü Dünya Ülkelerinde Verilen Kütüphane ve Enformasyon Hizmetlerinin Desteklenmesi.” *Türk Kütüphaneciliği*, 11(3) : 266 -275.

Kaygusuz, Ayhan. (1996). *Türkiye’de Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Geliştirilmesinde Otomasyon*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.

Keseroğlu, Hasan.S. (2003). *Halk Kütüphanesi: Çocuklar ve Okullarla İlişkisi. Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, 16 -19 Kasım 2002, Milli Kütüphane Ankara içinde (32 -37)*. Yay. Haz. Bülent Yılmaz. Ankara: TKD.

Kurbanoglu, S. Serap. (2001). “Öğrencilere Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Kazandırılmasının Önemi ve Okul Kütüphanelerinin Bu Alandaki Rolü.” *Bilgi Dünyası*, 2(1) : 1-19.

Külcü, Özgür. (2001).”Toplumsal ve Ekonomik Değişim Sürecinde Bilgi ve Bilgi Hizmetleri”. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(1) : 3 - 19 .

Kütüphaneler Komitesi Raporu, (1961). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Kütüphanelerde Yasal Düzenlemeler ve Standartlaşma. Komite Toplantıları. (1988).
Ankara: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.

Kültür ve Turizm Bakanlığı “Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği”. (1982a).
T.C.Resmi Gazete, Sayı: 17787.

Kültür ve Turizm Bakanlığı “Kütüphane Haftasını Kutlama Yönetmeliği”. (1982b).
T.C.Resmi Gazete, Sayı: 17625.

Kültür ve Turizm Bakanlığı “Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği”. (1982c).
T.C.Resmi Gazete, Sayı: 17789.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın Seçme Yönetmeliği”. (2005). T.C.Resmi Gazete,
Sayı: 25849.

McColvin, Lionel R. (1963). *Halk kütüphaneleri yayma faaliyeti.* Çeviren: Berin U.
Yurdadoğ- Ankara : Unesco Türkiye Milli Komisyonu. Güzel İstanbul Matbaası.

McCrank, Lawrence J. (1991). “Information Literacy”. *Library Journal*, 116(8):38 -
42.

Oktay, Hidayet. (2003). “Halk Kütüphaneleri Can Çekişmemelidir!...” *Türk
Kütüphaneciliği*, 17(1) : 81- 83.

Oldroyd, Peter. (1994). “Kırsal Kesimlerde Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması.” *Türk Kütüphaneciliği*, 8(1) : 47-58.

Onat Öz, Zeynep. (1997). *Toplumsal Değişme Sürecinde Halk Kütüphanelerinin Yeri ve Yeniden Organizasyonu İçin Bir Model Önerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Özdemirci, Fahrettin. (1990). “Niçin Az Okuyoruz” Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 4(3): 154 -155.

Önal, H.İnci. (2003). *Kitap dışı materyaller ve Halk Kütüphaneleri. Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, 16 -19 Kasım 2002, Milli Kütüphane, Ankara içinde (55- 58)*. Yay. Haz. Bülent Yılmaz. Ankara: TKD.

PULMAN: İleri Ağları Hareketlendiren Halk Kütüphaneleri. (2002). (*Public Libraries Mobilising Advanced Networks*) *İlkeler El Kitabı/PULMAN Digital Guidelines Manual*. Çeviri Editörü: Selma Aslan. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği ve T.C. Kültür Bakanlığı.

Pulman İlkeleri El Kitabı (Halk Kütüphaneleri İçin Kılavuz). (2004). Çeviri Editörü: Selma (Alpay) Aslan. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları.

“Pulman-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Bildirgesi” . (2002). *Türk Kütüphaneciliği*, 16(4) : 461- 464.

Pulman-xt projesi ve Türkiye. (2003). *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (2). [Çevrimiçi]
Elektronik adres: [http:// www.kutuphaneci.org.tr/genel/pxtturkiye.pdf](http://www.kutuphaneci.org.tr/genel/pxtturkiye.pdf) [20.03.2007].

Puntigore, Verna L. (1994). *Public librarianship-an issues-oriented approach*.
London: Aldwych Press.

Ranganathan, S.R. (1957). *The Five laws of library science*. London: Blunt and Sons.

Sağlamtuğ, Tülin. (1980) . *Ankara’da Halk Kütüphanesi Hizmeti*. (Yayınlanmamış
Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Sağlamtuğ, Tülin. (1987). “Halk Kütüphaneciliğinde Gelişmeler ve Türkiye.” *Türk Kütüphaneciliği*, 1(3) : 110-124.

Sağlamtuğ, Tülin. (1994). *Çağdaş Kütüphanecilik ve Düşünce Özgürlüğü Üzerine*.
İstanbul. Yapı Tasarım.

Sağlamtuğ, Tülin. (1997). *21. yy.da Halk Kütüphaneleri ve Türkiye. Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl’a Armağan içinde* (49- 58). Yay. Haz. Bülent Yılmaz. Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü.

Salgır, Abdülkadir. (1964). “Halk Kütüphanelerinin Halk Eğitimi Hizmeti.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 13(3 -4): 10- 11.

Salgır, Abdülkadir. (1970). “Milletlerarası Eğitim Yılı ve Halk Kütüphanelerinin Eğitim Hizmetleri.” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 19(4): 304 -308. Not: 18.8.1970,TKD 5. Kurultay’ında Sunulan Bildiri Metni.

Sefercioğlu, Necmeddin. (1990). “Değişmesi Beklenen Anlayış.” *Türk Kütüphaneciliği*, 4(1) : 1- 2.

Snavely, Loanne ve Natasha Cooper. (1997). “The Information Literacy debate” *The Journal Of Academic Librarianship*, 23(1) : 9- 13.

Soysal, Özer. (1986) . “Halk Kütüphanesi Hizmeti Nasıl Örgütlenmeli?” *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 35(1) : 1- 7. Not: 24- 25.12.1985, Ankara’da Kütüphanelerin Yurt Düzeyinde Yaygınlaştırılması Sempozyumunda Sunulan Bildiri Metni.

Staiger, Ralph C. (1997). *Roods to Reading*. Paris. UNESCO.

Tavacı, Yusuf. (2000). ”AB’ye Girerken Kütüphanelerimizin İşlevi.” *Türk Kütüphaneciliği*, 14(2) : 233 -237.

Thompson, Lawrence S. (1952). "Türkiye'de Kütüphaneleri Geliştirme Programı." *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1(2): 85 -100.

T.C. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Lise Kütüphanecilik Dersi Öğretim Programı. (1999). [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://ttkb.meb.gov.tr/indir/ttkb/programlar/lise/Kutuphanecilik23.pdf> [21.03.2007].

Tonta, Yaşar. (1999). "Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi." *Türk Kütüphaneciliği*, 13(4): 363 -375.

TÜİK İstatistik Verileri. (2007). Sayı: B.02. 1.TÜİ.0.78.01.01- 622. 02- 3207. T.C.BAŞBAKANLIK Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı. Ankara.

Uçak, Nazan Özenç. (1997). "Bilgi Gereksinimi ve Bilgi Arama Davranışı." *Türk Kütüphaneciliği*, 11(4) : 315- 325.

Uçak, Nazan Özenç. (1995). "Kütüphaneleri Etkileyen Teknolojik Yenilikler ve Geleceğin Kütüphaneleri." *Türk Kütüphaneciliği*, 9(1) : 49- 55.

Uraz, Neslihan. (1994). *Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Pazarlanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Üstün, Ayşe. (1998). *İnternet ve Halk Kütüphaneleri, IV. Ulusal İnternet Konferansı (inet-tr 98)* ,14 Kasım 1998 (Lütfi Kırdar Kongre Merkezi).

Üstün, Ayşe. (1996). *Halk Eğitimi Toplumsal Bütünleşme ve Halk Kütüphaneleri*, 32. *Kütüphane Haftası Dolayısıyla, 25 Mart 1996'da Verilen Konferans*.

Üstün, Ayşe. (2000). “Bilgi Kurumlarında İnsan Ögesinin Önemi.” *Türk Kütüphaneciliği*, 14(4) : 441- 450.

Üstün, Ayşe. (2000). *Halk Eğitimi ve Halk Kütüphaneleri*. İstanbul: Berdan Matbaası.

Üstün, Ayşe. (2001). “Bilgi Hizmetleri ve Hizmetin Kalitesi” *Türk Kütüphaneciliği*, 15(2) : 205- 213.

Vikipedi Özgür Ansiklopedi. “Etimesgut, Ankara”. [Çevrimiçi]Elektronik adres : <http://tr.wikipedia.org/wiki/Etimesgut>. [17.03.2007].

Yalçın, Gökçin. (2001). [Halk Kütüphaneleri Hakkında Söyleşi] Konuşan: Ayhan Sarıhan, *Öğretmen Dünyası*, 22(255):12- 13.

Yalçın, Ziya. (1993). *Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve İşlevsel Kılınması. I.Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu, 29 Kasım- 1 Aralık 1993: Bildiriler içinde* (102- 107). Ankara: Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.

Yalvaç, Mesut. (2000). *Kütüphane ve Bilgi Merkezlerinde Sistem Analizinin Önemi ve Uygulanabilirliği*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Yalvaç, Mesut. (2003). *Yaşam boyu Öğrenim ve Halk Kütüphaneleri. Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, 16 -19 Kasım 2002, Milli Kütüphane, Ankara içinde (38-45). Yay. Haz. Bülent Yılmaz. Ankara: TKD.*

Yılmaz, Bülent. (1989). “Boş Zaman ve Halk Kütüphanesi: Kavramsal Bir Yaklaşım.” *Türk Kütüphaneciliği*, 3(4) : 200- 206.

Yılmaz, Bülent. (1990). *Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi*

Yılmaz, Bülent. (1990a). *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü. Prof.Dr. Osman Ersoy'a Armağan içinde (152- 165). Ankara: TKD.*

Yılmaz, Bülent. (1991). “Türkiye’de Ekonomi- Halk Kütüphaneleri İlişkisi.” *Türk Kütüphaneciliği*, 5(3) : 122- 131.

Yılmaz, Bülent. (1994). *Türkiye’de Halk Kütüphanesi Kullanımı: Bölgesel Durum. Prof.Dr. İlhan Kum'a Armağan içinde (97- 111).Yay. haz. Doğan Atılğan, Ayhan Kaygusuz. Ankara: TKD.*

Yılmaz, Bülent. (1995). *Ankara’da Halk Kütüphanesi Kullanımı: Sosyo-Ekonomik Çözümleme. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.*

Yılmaz, Bülent. (1996). “Halk Kütüphanesi Kullanımına Sosyolojik Bir Yaklaşım. “
Türk Kütüphaneciliği, 10(4) : 360- 383.

Yılmaz, Bülent. (1997). “Yerel Yönetimler ve Halk Kütüphanesi Hizmeti: Türkiye İçin Bir Değerlendirme.” *Türk Kütüphaneciliği*, 11(2) : 113- 133.

Yılmaz, Bülent. (1998). “Halk Kütüphaneleri- Okul Kütüphaneleri Arasında İşbirliği ve Türkiye’de Durum. “ *Türk Kütüphaneciliği*, 12(2) : 110- 130.

Yılmaz, Bülent. (1999). “Halk Kütüphaneleri Üzerine Güncel Bir Karşılaştırma.”
Türk Kütüphaneciliği, 13(1) : 28- 39.

Yılmaz, Bülent. (2000). “Halk Kütüphanesi Sorunlarına Yöneticilerin Yaklaşımı: Ankara Örneği.” *Türk Kütüphaneciliği*, 14(3): 332- 346.

Yılmaz, Bülent. (2001). “ Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Halk Kütüphaneleri: Niceliksel bir karşılaştırma.” *Türk Kütüphaneciliği*, 15(4) : 378- 398.

Yılmaz, Bülent. (2002). *Avrupa Birliği sürecinde PULMAN projesi ve Türk halk kütüphaneleri oluşum raporu-I*, [Mayıs].

Yılmaz, Bülent. (2002). “Ankara’daki İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma.” *Türk Kütüphaneciliği*, 441- 460.

Yılmaz, Bülent. (2003) *Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri*. PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı 16- 19 Kasım 2002, Milli Kütüphane. Ankara: Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu Türk Kütüphaneciler Derneği.

Yılmaz, Bülent; Bayır, Didar. (2004). “PULMAN-XT Projesi ve Türk Kütüphaneciliğine Etkileri”. *Türk Kütüphaneciliği*, 18(1): 79- 84.

Yılmaz, Bülent. (2005). “Türk Halk Kütüphanecilerinin Almanya Halk Kütüphanesi Sistemi Üzerine Yaptıkları İnceleme Gezisi Gözlemleri.” *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (3) : 356- 362.

Yılmaz, Bülent. (2006). “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Halk Kütüphaneleri: Nicel Bir Değerlendirme.” *Türk Kütüphaneciliği*, 20(1) : 61- 84.

Yılmaz, Erol. (2002). “Halk Kültüründe Kütüphanenin Yeri Yok (muydu Acaba?)” *Türk Kütüphaneciliği*,16(2) :184- 187.

Yılmaz, Tuncer. (1987). “Kütüphane ve Bilgisayar.” *Türk Kütüphaneciliği*, 1(4): 191- 195.

EKLER

EK I – GÖRÜŞME SORULARI

1. Kütüphanenin adı nedir?

2. Kütüphanenin türü nedir?

a) () Merkez kütüphane b) () Şube kütüphanesi

3. Kütüphanenin açık adresi nedir?

4. Görüşme sorularını cevaplayan

a) () Yönetici b) () Personel

5. Kütüphanenin öğrenim düzeyine göre personel sayısı kaçtır ?

() İlköğretim mezunu :

() Lise mezunu :

() Üniversite mezunu :

() Kütüphanecilik mezunu :

6. Kütüphane personelini yeterli buluyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

7. Aşağıdaki seçenekler için yıllık ayırdığınız bütçe toplamınız nedir?

a) Derme :

b) Personel :

c) Demirbaş eşya :

d) Diğer (açıklayınız) :

8. Bütçe nereden sağlanıyor?

9. Bütçenizi yeterli buluyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

10. Dermenizi oluşturan bilgi kaynakları nelerdir?

a) Toplam kitap :

b) Toplam dergi :

c) Toplam gazete :

d) Yabancı kaynak :

e) Diğer(açıklayınız) :

11. Dermenizi yeterli buluyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

12. Her yıl derme ayıklama yapılıyor mu?

13. Bugüne kadar ayıklanan toplam kaynak sayısı nedir?

14. Hangi yollarla derme ediniliyor?

a) () Satın alma

b) () Bağış

c) () Resmi kurumlar (açıklayınız)

15. Ödünç verme hizmetiniz var mı? (açıklayınız)

16. Yıl yıl dermeye göre ödünç verme oranınız nedir?

2000 :

2001 :

2002 :

2003 :

2004 :

2005 :

2006 :

2007 :

17.. En çok ödünç verilen kaynaklar hangileri?

18. Üye olan kullanıcı sayısı kaçtır?

a) Kadın :

b) Erkek :

c) Çocuk :

d) Yetişkin :

e) Genç :

f) Öğrenci :

g) Memur :

h) Öğretmen :

i) İşsiz :

j) Diğer :

19. Bu yıla kadar ki üye sayısı nedir?

2000 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :

2001 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :

2002 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :

2003 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :
2004 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :
2005 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :
2006 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :
2007 : (6-12 yaş) : (12-24 yaş) : (24-45 yaş) :

20. Günlük kullanıcı sayısı nedir?

a) () 1-10 b) () 10-20 c) () 20-30 d) () 30-40
e) () 40-50 f) () Diğer (açıklayınız)

21. Yıllara göre toplam kullanıcı sayısı nedir?

2000 :
2001 :
2002 :
2003 :
2004 :
2005 :
2006 :
2007 :

22. Hizmetlerde otomasyon düzeni var mı?

a) () Evet b) () Hayır

23. Kaç adet bilgisayarla hizmet veriyorsunuz?

a) () Bilgisayar yok b) Diğer(açıklayınız)

24. Kullanıcıdan en çok talep gören kaynaklar hangileri?

25. Düşünülen yeni hizmetler var mı?

26. Ücret alınan hizmetler neler?

() Ödünç verme

() Fotokopi

() On-line tarama

() Diğer(açıklayınız)

27. Kütüphanenin açık olduğu gün ve saatler hangileridir?

28.Kütüphane hizmetlerini halka duyurmak için yapılan etkinlikler nelerdir?

a) () Tanıtıcı broşür ve bülten

b) () Yeni bilgi kaynaklarının listeleri

c) () Sosyal etkinlikler

d) () Film ve video gösterimi

e) () Yazarlarla söyleşiler

f) () Kitap tanıtma toplantıları

g) () Sergi ve konferanslar

h) () Çevre okullarla işbirliği

i) () Kütüphane haftası kutlamaları

k) () Yarışmalar

l) () Yaş guruplarına özel etkinlikler

m) ()Afiş asma

n) () Diğer (açıklayınız)

29. Kütüphane etkinliklerini halka duyurmak için hangi yolları kullanıyorsunuz?

30. Kütüphane etkinlikleri halktan ilgi görüyor ve kullanıcı sayısını arttırmada etkili oluyor mu?

a) () Evet

b) () Bazen

c) () Hayır

31. Kullanıcımızı kütüphaneyi kullanma konusunda bilinçli buluyor musunuz?

a) () Evet

b) () Hayır

32. Kullanıcıdan kütüphane kullanımını öğrenme konusunda talep geliyor mu?

a) () Evet b) () Hayır c) () Bazen

33. Kullanıcının kütüphaneyi kullanma konusunda bilinçlenmesi için yeterli desteği verebiliyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

34. Kütüphaneniz bilgi kaynakları açısından kullanıcı taleplerini karşılayabiliyor mu?

a) () Evet b) () Çoğunlukla c) () Hayır

35. Kütüphaneniz kullanıcı görüşlerinden yararlanıyor mu?

a) () Evet b) () Hayır

36. Kullanıcı görüşleri için hangi yöntem kullanılıyor?

a) () Anket

b) () Gözlem

c) () Diğer (açıklayınız)

37. Hangi sıklıkta kullanıcı görüşlerine başvuruluyor?

a) () Haftada bir b) () Ayda bir c) () Hiç

d) () Kullanıcıdan talep gelmiyor.

38. Kullanıcı görüşleri değerlendirilebiliyor mu?

a) () Evet b) () Hayır c) () Bazen

39. Hangi kurum veya kuruluşlarla işbirliği içindesiniz?

a) () Çevre kütüphaneler

b) () Cezaevleri

c) () Hastaneler

d) () Diğer (açıklayınız)

40. Personel hizmet içi eğitim alıyor mu?

a) () Evet

b) () Hayır

41. Yıllık personel gideri ve toplam gider nedir?

42. Kütüphaneye gelemeyen kullanıcılarınız için gezici kütüphane hizmetiniz var mı?

a) () Evet

b) () Hayır

43. Toplam masa sandalye adedi nedir?

44. En büyük sorunuz nedir ve neler yapmak istersiniz?

EK II – ANKET SORULARI

II.1. KULLANICIYA YÖNELTİLEN ANKET SORULARI

Bu anket Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesi'nin (EİHK) kullanım etkinliğini ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Anket sonuçları Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalına bağlı olarak üzerine çalıştığım yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Vereceğiniz cevapların doğruluğu kullandığımız kütüphanenin daha iyi hizmetler verebilmesi açısından önem taşımaktadır.

SORULAR

1. Yaşınız

a) () 7-12 b) () 13-18 c) () 19-24 d) 25-35

e) 35 üzeri

2. Cinsiyetiniz

a) () Erkek b) () Bayan

3. Mesleğiniz nedir?

a) () Öğrenci b) () Memur-işçi c) () Ev kadını d) () İşsiz

e) () Diğer

4. Eğitim düzeyiniz nedir?

- a) () İlkokul öğrencisi () İlkokul mezunu
b) () Ortaokul öğrencisi () Ortaokul mezunu
c) () Lise öğrencisi () Lise mezunu
d) () Üniversite öğrencisi () Üniversite mezunu
e) () Diğer (açıklayınız)

5. Sizin / Ailenizin aylık kazancı nedir?

- a) () 250 - 450 YTL arası
b) () 450 -800 YTL arası
c) () 800-1000 YTL arası
d) () 1000 YTL üzeri

6. Ailenizin eğitim düzeyi nedir?

- Anne : a) () İlköğretim b) () Ortaokul c) () Lise
d) () Yüksekokul e) () Üniversite
Baba : a) () İlköğretim b) () Ortaokul c) () Lise
d) () Yüksekokul e) () Üniversite

7. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

- a) () TV izlerim.
b) () Müzik dinlerim.
c) () Gazete okurum.
d) () Dergi okurum.
e) () Sinemaya, tiyatroya, sergilere...vb. giderim.

f) () Kütüphaneye giderim.

g) () İnterneti kullanırım.

h) () Diğer (açıklayınız)

8. İlk EİHK'ne ne zaman geldiniz?

a) () İlkokul zamanında geldim.

b) () Ortaokulda zamanında geldim.

c) () Lise zamanında geldim.

d) () Üniversite zamanında geldim.

9. İlk ne amaçla EİHK'ne geldiniz?

() Ders ödevi için geldim.

() Kişisel merakım için geldim.

() Boş zamanımı değerlendirmek için geldim.

() Araştırma yapmak ve bilgi edinmek için geldim.

10. İlk sizi EİHK'ne gelmeye teşvik eden kimdi?

a) () Öğretmenim

b) () Ailem

c) () Arkadaşım

d) () Kendim

11. EİHK'ne ne sıklıkta geliyorsunuz?

a) () Haftada bir

b) () Ayda bir

c) () Sadece ödevim olduğunda

d) () Boş olduğum her zaman

e) () Bu ilk gelişim

12. EİHK'ne gelmekten memnun musunuz?

a) () Evet

b) () Zorunlu olduğum için geliyorum

13. EİHK'nde kendinizi rahat hissediyor musunuz?

a) () Evet

b) () Hayır (açıklayınız)

14. EİHK'ni kullanmayı biliyor musunuz? (aradığınız kaynağı nasıl taramanız gerektiğini)

a) () Evet

b) () Hayır

15. EİHK'ni kullanmayı nasıl öğrendiniz?

a) () Kütüphanedeki personelden yardım istedim.

b) () Kendim öğrendim.

c) () Kütüphaneyi kullanmayı bilmiyorum.

16. EİHK'nde, ders kitabı dışında ödünç alma hizmetini kullanıyor musunuz?

a) () Evet

b) () Hayır

17. EİHK personelinden memnun musunuz?

a) () Evet

b) () Hayır (açıklayınız)

18. EİHK hizmetlerinden memnun musunuz ?

a) () Evet

b) () Hayır

19. EİHK'nde istediğiniz kaynağı bulabiliyor musunuz?

a) () Evet

b) () Çoğunlukla

c) () Hayır

20. EİHK'nde, yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olabiliyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

21. Yayınlanan yayınlardan ve yeni çıkan bilgi kaynaklarından haberdar olmak ister misiniz?

a) () Evet b) () Fark etmez c) () Hayır

22. EİHK'nde düzenlenen konferans, panel, söyleşi, oyun, tartışma, gösteri gibi etkinliklerden haberdar olabiliyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

23. Etkinliklerden haberdar olduğunuzda katılır mısınız?

a) () Evet b) () Hayır

24. EİHK sizin okuma alışkanlığınıza katkıda bulundu mu?

a) () Evet b) () Hayır

25. EİHK'sinin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını ister misiniz?

a) () Evet b) () Farketmez c) () Hayır

26. EİHK size neler kazandırdı?

a) () Bilgi edinip kendimi iyi hissetmemi sağladı.

b) () Eğlenip dinlenmemi sağladı.

c) () Boş zamanlarımı iyi bir şekilde değerlendirmemi sağladı.

d) () Kendimi geliştirmemi sağladı.

e) () Ödevlerimi yapabilmemi sağladı.

f) () Bir şey kazandırmadı.

27. Verilmesini istediğiniz ne gibi hizmetler var?

a) () Verilmesini istediğim hizmet yok.

b) () İstesem bile uygulanacağını düşünmüyorum

c) () Diğer (açıklayınız)

II.2. HALKA YÖNELTİLEN ANKET SORULARI

Bu anket Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesi'nin (EİHK) kullanım etkinliğini ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Anket sonuçları Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalına bağlı olarak üzerine çalıştığım yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Vereceğiniz cevapların doğruluğu kütüphanenizin daha iyi hizmetler verebilmesi açısından önem taşımaktadır. Kütüphaneye gidiyor ve kütüphaneyi kullanıyorsanız / kütüphaneye gitmiyor ve kütüphaneyi kullanmıyorsanız sizi ilgilendirmeyen soruların seçeneklerini lütfen boş bırakınız.

SORULAR

1. Yaşınız

a) () 12-15 b) () 16-18 c) () 19-24 d) () Diğer

2. Mesleğiniz nedir?

a) () Öğrenci b) () Memur-işçi c) () Ev kadını d) () İşsiz

e) () Diğer

3. Eğitim düzeyiniz nedir?

a) () İlkokul öğrencisi () İlkokul mezunu

b) () Ortaokul öğrencisi () Ortaokul mezunu

- c) () Lise öğrencisi () Lise mezunu
d) () Üniversite öğrencisi () Üniversite mezunu
e) () Diğer (açıklayınız)

4. Sizin / Ailenizin aylık kazancı nedir?

- a) () 250-450 YTL arası
b) () 450-800 YTL arası
c) () 800-1000 YTL arası
d) () 1000 YTL üzeri

5. Ailenizin eğitim düzeyi nedir?

Anne : a) () İlköğretim b) () Ortaokul c) () Lise

d) () Yüksekokul e) () Üniversite

Baba : a) () İlköğretim b) () Ortaokul c) () Lise

d) () Yüksekokul e) () Üniversite

6. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

- a) () TV izlerim.
b) () Müzik dinlerim.
c) () Gazete okurum.
d) () Dergi okurum.
e) () Sinemaya, tiyatroya, sergilere...vb. giderim.
f) () Kütüphaneye giderim.
g) () İnterneti kullanırım.
h) () Diğer (açıklayınız)

7. Bulduğunuz bölgede nerede bir halk kütüphanesi olduğunu biliyor musunuz?

a) () Evet b) () Hayır

8. Bilgi edinme ihtiyacı duyar mısınız?

a) () Hiç b) () Az c) () Orta d) () Çok

9. Bilgi edinmek için hangi yollara başvurursunuz?

a) () Büyüklerimden yardım isterim.

b) () Televizyon izlerim.

c) () İnterneti kullanırım.

d) () Kütüphaneye giderim.

e) () Hiçbiri

10. EİHK'ne gider misiniz?

a) () Evet b) () Gitmek zorunda olursam giderim.

c) () Gereksinim duymuyorum.

11. İlk ne zaman EİHK'ne gittiniz?

a) () İlkokul zamanında

b) () Ortaokulda zamanında

c) () Lise zamanında

d) () Üniversite zamanında

e) () Hiç gitmedim

12. İlk ne amaçla EİHK'ne gittiniz?

a) () Ders ödevi için

- b) () Kişisel merakım için
- c) () Boş zamanımı değerlendirmek için
- d) () Araştırma yapmak ve bilgi edinmek için
- e) () Hiç gitmedim.

13. İlk sizi EİHK'ne gitmeye teşvik eden kimdi?

- () Öğretmenim
- () Ailem
- () Arkadaşım
- () Kendim

14. EİHK'ne ne sıklıkta gidersiniz?

- a) () Haftada bir
- b) () Ayda bir
- c) () Sadece ödevim olduğunda
- d) () Boş olduğum her zaman
- e) () Hiç gitmem

15. EİHK'nde düzenlenen konferans, panel, söyleşi, oyun, tartışma, gösteri vb. etkinliklerden haberdar olabiliyor musunuz?

- a) () Evet b) () Hayır

16. Etkinliklerden haberdar olduğunuzda katılır mısınız?

- a) () Evet b) () Hayır

17. EİHK sizin okuma alışkanlığınıza katkıda bulundu mu?

- a) () Evet b) () Hayır

18. EİHK'nin açık olduğu saatlerin daha uzun olmasını ister misiniz?

- a) () Evet b) () Farketmez

19. EİHK size neler kazandırdı?

- a) () Bilgi edinip kendimi iyi hissetmemi sağladı.
b) () Eğlenip dinlenmemi sağladı.
c) () Boş zamanlarımı iyi bir şekilde değerlendirmemi sağladı.
d) () Kendimi geliştirmemi sağladı.
e) () Ödevlerimi yapabilmemi sağladı.
f) () Hiçbir şey kazandırmadı.

20. Verilmesini istediğiniz ne gibi hizmetler var?

- a) () Verilmesini istediğim hizmet yok.
b) () İstesem bile uygulanacağını düşünmüyorum
c) () Diğer (açıklayınız)